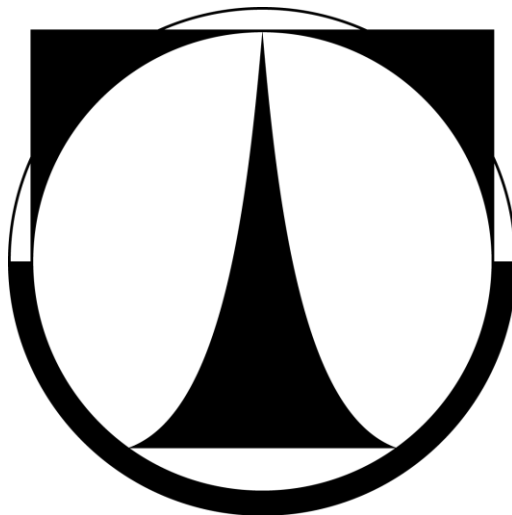

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

Studijní program: N 6208 – Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika

**Evropská měnová integrace - makroekonomické a
mikroekonomické souvislosti.**

**European Monetary Integration - Macroeconomic and
Microeconomic Context.**

DP - EF - KEK - 2012 – 55

Bc. Sandra Piroutková

Vedoucí práce: PhDr. Ing. Lenka Sojková, Ph.D., katedra ekonomie

Konzultant: Naděžda Janissová, bankovní úředník, Union banka, a. s.

Počet stran: 125

Počet příloh: 2

Datum odevzdání: 06. 01. 2012

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci, 06. 01. 2012

Bc. Sandra Piroutková

Poděkování

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce PhDr. Ing. Lence Sojkové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, připomínky a podněty, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce.

Anotace

Předmětem diplomové práce „Evropská měnová integrace - makroekonomické a mikroekonomické souvislosti“ je analýza předpokládaných dopadů zavedení jednotné měny na Českou republiku neboli definování přínosů a nákladů, jež přinese vstupu ČR do měnové unie a vyhodnocení maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou. První část vymezuje evropské integrační procesy, které zapříčinily vznik hospodářské a měnové unie. Druhý oddíl blíže specifikuje měnovou integraci a definuje význam společné měny. Třetí kapitola analyzuje přínosy a náklady členství v měnové unii, dopad přijetí eura na ekonomické subjekty a též se věnuje nutnosti mnohých aspektů příprav spojených s přechodem z národní měny na euro. Čtvrtá část zhodnocuje připravenost české ekonomiky na přijetí eura na základě vyhodnocení maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou. Poslední oddíl nabízí verifikaci hypotéz, jež byly stanoveny v úvodu práce a nástin výhledu budoucího vývoje eura.

Klíčová slova

Hospodářská a měnová unie, evropská měnová integrace, jednotná měna, euro, eurozóna, Evropská unie, měnová politika, konvergence, konvergenční kritéria, Evropská centrální banka, Ministerstvo financí České republiky, optimální měnová oblast

Anotation

The subject of the diploma thesis „European Monetary Integration - Macroeconomic and Microeconomic Context “ is the analysis of anticipated impacts of the implementation of the euro in the Czech Republic in other words, defining the benefits and costs to bring the accession into Euro area and the assessment of the fulfilment of the Maastricht convergence criteria and the degree of economic alignment of the Czech economy with the euro area. The first part defines the European integration processes, which caused the emergence of economic and monetary union. The second section more specifies monetary integration and defines the meaning of the European common currency. The third chapter analyzes the costs and benefits of membership in Euro area, impact of the adoption of the euro on economic subjects and devotes the necessity of many aspects of preparation associated with the transition from national currencies to the euro. The fourth section assesses the readiness of the Czech economy to adopt the euro based on the assessment of the fulfilment of the Maastricht convergence criteria and the degree of economic alignment of the Czech economy with the Euro area. The final chapter provides verification of hypotheses, which were determined at the beginning of the diploma thesis and outline perspectives for future developments of the euro.

Key Words

Economic and Monetary Union, European monetary integration, single currency, Euro, Euro area, European Union, monetary policy, economic policy, convergence, convergence criteria, European Central Bank, Ministry of Finance of the Czech Republic, optimum currency area

Obsah

Seznam zkratk	11
Seznam tabulek	13
Seznam obrázků	14
Úvod - cíle a struktura práce	15
1. Historický nástin trendů ve vývoji Evropské integrace	17
1.1 První kroky: OEEC a EPU	17
1.2 Schumanův plán	18
1.3 Formování EHS, Euroatom a ESVO	18
1.4 Jednotný evropský akt (EC92)	20
1.5 Maastrichtská smlouva	22
1.6 Amsterdamská smlouva	23
1.7 Agenda 2000	24
1.8 Smlouva z Nice, Konvent a euroústava	25
1.9 Lisabonská smlouva	26
2. Evropská měnová integrace, euro a eurozóna	27
2.1 Měnové dějiny Evropy	27
2.1.1 Zlatý standard	27
2.1.2 Brettonwoodský systém	28
2.1.3 Wernerova zpráva	29
2.1.4 Had v tunelu	29
2.1.5 Evropský měnový systém	30
2.1.6 Delorsova zpráva	31
2.2 Evropská měnová unie a konvergenční kritéria	33
2.2.1 Maastrichtská smlouva	33
2.2.2 Budování HMU	34
2.2.3 Konvergenční (maastrichtská) kritéria	37

3. Předpokládaný dopad zavedení eura na Českou republiku a ekonomické subjekty	39
3.1 Příprava ČR na vstup do eurozóny	39
3.1.1 Národní plán pro zavedení eura	40
3.1.2 Národní koordinační skupina pro zavedení eura	42
3.1.3 Národní koordinátor zavedení eura	42
3.1.4 Pracovní skupiny NKS	43
3.1.5 Scénáře přijetí eura	44
3.2 Přínosy a náklady spojené s přijetím eura	50
3.2.1 Přínosy zavedení jednotné měny	50
3.2.2 Náklady zavedení jednotné měny	58
3.2.3 Dopady zavedení eura v ČR na obyvatele	67
4. Vyhodnocení plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou	74
4.1 Analýza plnění konvergenčních kritérií Českou republikou	74
4.1.1 Kritérium cenové stability	75
4.1.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí	77
4.1.3 Kritérium stability měnového kurzu	81
4.1.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	83
4.1.5 Kritérium konvergence v oblasti národní legislativy	85
4.2 Vyhodnocení připravenosti ČR na vstup do eurozóny	89
4.2.1 Teorie optimální měnové oblasti	90
4.2.2 Cyklická a strukturální sladění	91
4.2.3 Přizpůsobovací mechanismy	101
Závěr – hodnocení cílů práce a verifikace hypotéz	111
Seznam použité literatury	118
Seznam příloh	125

Seznam zkratek

AD	Agregátní poptávka
AS	Agregátní nabídka
BEUC	Evropská organizace spotřebitelů (<i>Bureau Européen des Unions de Consommateurs</i>)
CEFTA	Středoevropská zóna volného obchodu
CB	Centrální banka
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
EC92	Jednotný evropský akt
ECB	Evropská centrální banka
ECU	Evropská měnová jednotka (<i>European currency unit</i>)
EDP	Procedura při nadměrném schodku
EHP	Evropský hospodářský prostor
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
EMI	Evropský měnový institut
EMS	Evropský měnový systém
EPC	Evropská platební rada (<i>European Payments Council</i>)
EPU	Evropská platební unie
ERM	Mechanismus měnových kurzů
ESCB	Evropský systém centrálních bank
ES	Evropské společenství
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
ESVO	Evropské společenství volného obchodu

EU	Evropská unie (<i>European Union</i>)
Euroatom	Evropské společenství pro atomovou energii (<i>European Atomic Energy Community</i>)
HMU	Hospodářská a měnová unie
MVK	Mezivládní konference
MMF	Mezinárodní měnový fond
NKS	Národní koordinační skupina
OEEC	Organizace pro evropskou ekonomickou spolupráci
OCA	Optimálně měnová oblast (<i>Optimum Currency Areas</i>)
OSN	Organizace spojených národů
PDS	Směrnice o platebních službách (<i>Payment Services Directive</i>)
SEPA	Jednotná oblast pro platby v eurech (<i>Single Euro Payments Area</i>)
SEU	Smlouva o Evropské unii (<i>Maastrichtská smlouva</i>)
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
SVE	střední a východní Evropa
SVV	světová válka
UK	Spojené království Velké Británie a Severního Irska

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1: Porovnání vývoje diskontních sazeb stanovené ČNB a ECB v letech 2005 - 2009 .....</i>	<i>57</i>
<i>Tabulka 2: Souhrn klasifikace přímých přínosů a nákladů na zavedení eura v ČR.....</i>	<i>67</i>
<i>Tabulka 3: Dopady zaokrouhlování .....</i>	<i>70</i>
<i>Tabulka 4: Procentní vztah mezi příjmy a výdaji před a po zavedení eura .....</i>	<i>72</i>
<i>Tabulka 5: Výdaje na zahraniční statek při různých úrovních přepočítacího koeficientu ..</i>	<i>72</i>
<i>Tabulka 6: Vývoj HICP v letech 2007 až 2013 .....</i>	<i>76</i>
<i>Tabulka 7: Vývoj salda vládních institucí .....</i>	<i>78</i>
<i>Tabulka 8: Vývoj vládního dluhu .....</i>	<i>79</i>
<i>Tabulka 9: Vývoj dlouhodobých úrokových sazeb .....</i>	<i>84</i>
<i>Tabulka 10: Elasticita reálných mezd na míru nezaměstnanosti .....</i>	<i>104</i>

Seznam obrázků

<i>Obrázek 1: Eurozóna v roce 2011 .....</i>	<i>36</i>
<i>Obrázek 2: Institucionální zajištění zavedení eura v České republice .....</i>	<i>40</i>
<i>Obrázek 3: Madridský scénář zavedení eura .....</i>	<i>45</i>
<i>Obrázek 4: Scénář velkého třesku .....</i>	<i>46</i>
<i>Obrázek 5: Scénář Phasing Out .....</i>	<i>47</i>
<i>Obrázek 6: Harmonogram zavedení eura v ČR .....</i>	<i>48</i>
<i>Obrázek 7: Index otevřenosti v ČR v průběhu let 1991 až 2009 v % .....</i>	<i>53</i>
<i>Obrázek 8: Pozitivní poptávkový šok .....</i>	<i>61</i>
<i>Obrázek 9: Vývoj roční průměrné míry změny HICP .....</i>	<i>63</i>
<i>Obrázek 10: Saldo vládního sektoru .....</i>	<i>79</i>
<i>Obrázek 11: Vládní dluh .....</i>	<i>80</i>
<i>Obrázek 12: Vývoj nominálního kurzu CZK/EUR (měsíční data) .....</i>	<i>81</i>
<i>Obrázek 13: Vývoj HDP/obyv. v PPP v ČR, EU27 a eurozóně .....</i>	<i>92</i>
<i>Obrázek 14: Vývoj cenových hladin ČR, EU27 a eurozóny .....</i>	<i>93</i>
<i>Obrázek 15: Vývoj reálného HDP ČR, EU27 a eurozóny .....</i>	<i>96</i>
<i>Obrázek 16: Korelační koeficient kurzů české koruny a eura k americkému dolaru .....</i>	<i>97</i>
<i>Obrázek 17: Rozdíly v dlouhodobých úrokových sazbách vůči eurozóně (p.b.) .....</i>	<i>98</i>
<i>Obrázek 18: Průměrná roční mzda ve vybraných zemích eurozóny v roce 2008 (v %) .....</i>	<i>100</i>
<i>Obrázek 19: Průměrný růst produktivity práce a reálných mezd v období 2001-2008 (v %) .....</i>	<i>100</i>
<i>Obrázek 20: Dekompozice fiskálního salda na cyklickou a strukturální část (v % HDP) .....</i>	<i>102</i>
<i>Obrázek 21: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v ČR, EU27 a států eurozóny .....</i>	<i>106</i>
<i>Obrázek 22: Vývoj kapitálové přiměřenosti dle zátěžových testů ČNB (v %) .....</i>	<i>109</i>

Úvod - cíle a struktura práce

Česká republika je dnes součástí opravdu ojedinělého projektu, který má již z historického pohledu tendenci dynamického vývoje a současně se stal globálním hráčem ve světové ekonomice. Tímto ojedinělým projektem je právě Evropská unie. Na celém světě se nenalezne takové uskupení zemí, jež by dosáhlo tak vysokého stupně sjednocení jen na základě svobodné vůle a navíc bez válek a násilí. Pokud nedojde k pochopení již v této oblasti, nebude možné pochopit ani mikroekonomické pohledy na evropskou integraci – měnovou integraci, jež autorka v další části své práce blíže specifikuje a snaží se objasnit vztah mezi eurem a Českou republikou.

Vstupem České republiky do Evropské unie vyvřela na povrch otázka týkající se přijetí jednotné evropské měny, jež zároveň vyvolala neutišující diskusi mezi laickou a odbornou veřejností o stanovení termínu přijetí eura a nahrazení tak oficiální národní měny. Z řad příznivců i kritiků zavedení společné měny zaznívají více i méně relevantní argumenty. Většina argumentů vyplývá z hodnocení vnitřní ekonomické situace ČR, která se nyní nachází v období recese v důsledku finanční a ekonomické krize, a již méně z fundamentální analýzy Evropské hospodářské a měnové unie a z faktů a zkušeností evropských států, jež společnou měnu zavedly do stabilní a sladěné ekonomiky. Hlavním cílem diplomové práce „Evropská měnová integrace – makroekonomické a mikroekonomické souvislosti“ je analyzování očekávaných přínosů jednotné evropské měny a porovnání s možnými náklady a riziky spojenými s jejím zavedením. Obsahem je nejen hodnocení aktuální situace a dění v České republice, ale také stav připravenosti na nadcházející etapy, jež bude nutné při zavádění eura podniknout.

Práce je rozčleněna na 4 základní kapitoly, úvod a závěr. První kapitola je zároveň uvedením do problematiky evropské integrace jako celku, jelikož není možné porozumět evropským integračním procesům bez znalosti historie. Z toho důvodu první část práce autorka věnuje hlavním milníkům ve vývoji evropské integrace, jež podchytily vznik Evropské unie. Jde pouze o stručný historický nástin, který poslouží k lepšímu pochopení hospodářské a měnové unie a integrace jako takové.

Kapitola druhá se koncentruje na vývojové tendence měnové integrace, jelikož nikdy předtím v historii nebylo zaznamenáno, aby se tak velká skupina zemí dobrovolně zřekla svých národních měn ve prospěch jedné společné měny. Jsou zde specifikovány měnové dějiny a definovány základní pojmy měnové integrace jako jsou zlatý standard, Brettonwoodský systém, Wernerova zpráva, „had v tunelu“, Evropský měnový systém, Maastrichtská smlouva a konvergenční kritéria.

Po prozkoumání historického vývoje a stanovení konvergenčních kritérií se autorka ve třetí části věnuje předpokládaným dopadům zavedení eura na Českou republiku a ekonomické subjekty. Přijetí eura je dlouhý a náročný proces, který nelze uskutečnit ze dne na den. S přípravami se musí začít s dostatečným předstihem, aby mohly být zavčas přijaty potřebné právní normy, vypracovány metodické pokyny, vybrány scénáře a základní zásady, zřízeny potřebné instituce a indikativní harmonogram. Dále autorka sumarizuje přínosy a náklady společné měny euro a konkretizuje jednotlivé dopady na Českou republiku, podnikatelskou sféru a kupní sílu obyvatel.

Ve čtvrtém oddíle autorka zhodnocuje připravenost české ekonomiky na přijetí eura, a to na základě společného dokumentu ČNB a MF ČR Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou. Primárním cílem České republiky po vstupu do EU by mělo být dodržení závazku přijetí společné měny v co nejbližším možném termínu za předpokladu plnění maastrichtských konvergenčních kritérií. Jednotlivá kritéria jsou rozpracována jak po teoretické stránce, tak i stránce praktické, čili do jaké míry je Česká republika plní či neplní a jaká opatření bude případně muset přijmout, aby je v budoucnu splnila. Splnění daných kritérií (jak ekonomických, tak legislativních) je nutnou podmínkou pro vstup země do evropské měnové zóny. Vzhledem k tomu, že jsou však v mnoha ohledech nedostačující, je nutné sledovat a analyzovat i ostatní oblasti a sektory ekonomiky kandidátských zemí, a také do jakého stupně je daná ekonomika sladěna s ekonomikou eurozóny. Základní teoretické východisko pro analýzu připravenosti ČR na vstup do evropské měnové zóny představuje ekonomická teorie optimálních měnových oblastí (OCA), jež se opírá o empirické analýzy provedených na dané téma. Této problematice je věnována druhá část čtvrté kapitoly, která analyzuje jak cyklickou a strukturální sladění, tak přízpusobovací mechanismy české ekonomiky.

1. Historický nástin trendů ve vývoji Evropské integrace

„ A v čem tkví podstata kritické situace, do které se Evropa dostala?... Zástupy trýzněných, hladových, ztrápených a zmatených lidí zírají na ruiny svých měst a domovů a obávají se, zda se na obzoru neukáže nějaké nové nebezpečí, tyranie nebo teror... Je to tím, že Evropané, kteří se seskupili do příliš velkého množství archaických států a národů..., rozcupovali kontinent na kousky, a to šíří zmatek široko daleko.

Přesto všechno zde existuje možnost nápravy... a tou je znovu vytvořit evropskou rodinu nebo se co nejtěsněji přiblížit jejímu ideálu takovým uspořádáním, které umožní žít v míru, bezpečí a svobodě. Musíme vybudovat nějaký typ Spojených států evropských.“

Winston Churchill, Curych, 19. Září 1946

Není možné porozumět evropským integračním procesům bez znalosti historie. Z toho důvodu první část své práce autorka věnuje hlavním milníkům ve vývoji Evropské integrace. Jde pouze o stručný historický nástin, který poslouží k lepšímu pochopení hospodářské a měnové unie a integrace jako takové.

1.1 První kroky: OEEC a EPU

V poválečném období docházelo ke vzniku řady organizací, které podporovaly myšlenku evropského sjednocení, jakou například byla Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci¹ (Organization for European Economic Cooperation, OEEC) a výsledkem snah západní Evropy čelit komunismu se stal Marshallův plán. V důsledku neutěšené ekonomické situace v Evropě a obavě, že komunisté by mohli získat moc v Řecku, Itálii a Francii, se americký ministr zahraničí George Marshall rozhodl nabídnout všem evropským národům „na západ od Uralu“ finanční pomoc, za předpokladu připojení se

---

¹ OEEC na důležitosti začalo ztrácet v r. 1952, když skončil Marshallův plán a americká pomoc se přesunula na vojenské záměry NATO. V r. 1961 se z OEEC stala Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

k jeho plánu obnovy. Zástupci evropských zemí se sešli v Paříži, aby prostudovali Marshallův plán, avšak SSSR a země střední a východní Evropy (SVE) se nakonec nezúčastnily a Marshallův plán tak nepřijaly. Úkolem konference bylo stanovit velikost nabízené pomoci a vytvořit stálou organizaci, ve které by Evropané vzájemně spolupracovali na své ekonomické obnově. Nástrojem Marshallova plánu byla OEEC, která se zaměřila na redukci vnitřních překážek evropského obchodu a zlepšení vnitřního evropského systému plateb díky založení Evropské platební unie (EPU). V poválečném období převažoval mezivládní přístup, který vyústil ve vznik tří organizací - OEEC, Rady Evropy a Soudu pro lidská práva. V roce 1948 se konal v Haagu Evropský kongres (předsedající byl W. Churchill), který založil dvě mezivládní instituce, Radu Evropy (1949) a Mezinárodní soud pro lidská práva (1950).²

1.2 Schumanův plán

Po dlouhých a obtížných jednáních mezi Francií a Německem bylo nalezeno řešení v tzv. Schumanově plánu z roku 1952, inspirovaného „otcem evropské integrace“ Jeanem Monnetem, který propagoval francouzský ministr zahraničí Robert Schuman. Schuman totiž navrhl, aby Francie a Německo umístily pod kontrolu nadnárodní autority svůj uhelný a ocelářský sektor, aby se zabránilo dalšímu francouzsko-německému válečnému konfliktu. Posléze byly i ostatní evropské státy přizvány, aby se připojily k Evropskému společenství uhlí a oceli (ESUO). Belgie, Lucembursko, Nizozemsko a Itálie tak učinily a tím vznikla skupina států, které se nazývají jednoduše „Šestka“.³

1.3 Formování EHS, Euroatom a ESVO

Na konferenci v italském městě Messina v červnu 1955 se sešli ministři zahraniční „Šestky“, aby ustanovili společný trh a rozšířili sektorovou spolupráci v oblasti jaderné

---

² BALDWIN, R.; WYPLOSZ, CH. *The Economics of European Integration*. 2006. s. 34-39.

³ „Šestka“ je skupina zemí, která je od dané doby považována za hybnou sílu Evropské integrace.

energetiky. Tento akt zahájil proces, který vedl k podpisu dvou dohod v Římě roku 1957; první vytvořila Evropské společenství pro atomovou energii (Euroatom), druhá Evropské hospodářské společenství (EHS). Cílem EHS byla podpora tvorby společného trhu, jenž měl přispívat k rozvoji ekonomického života a napomáhat stálému hospodářskému růstu, a to postupným sbližováním hospodářské politiky členských států. Euratom se soustředil na jadernou energetiku, podporu atomového výzkumu, zvýšení bezpečnosti jaderných zařízení a především nadnárodní kontrolu ve využívání atomové energie. Ratifikace Římských dohod proběhla velice rychle, a tak EHS i Euroatom začaly oficiálně existovat v lednu 1958.⁴ V roce 1965 vzniklo Evropského společenství (ES) spojením institucí: ESUO, EHS, a Euroatom. Římské dohody byly navrženy Spaakovou komisí a slibovaly vytvoření celní unie, volný pohyb pracovních sil, integraci kapitálového trhu a svobodný obchod se službami.

Jednání mezi státy, - Británie, Švédsko, Norsko, Dánsko, Švýcarsko a Rakousko a Portugalsko - které projevíly zájem se stát součástí projektu oblasti volného obchodu, vedla k podpisu Stockholmské konvence. Tato konvence je zakládajícím dokumentem Evropského společenství volného obchodu (ESVO) z roku 1960, jejímž záměrem bylo odstranění vzájemných obchodních celních tarifů. ESVO bylo zónou volného obchodu, nikoli celní unií, což znamenalo, že každý člen mohl dovozní cla ukládat podle svého uvážení.⁵

Dalším krokem směrem k naplnění cílů EHS bylo dobudování celní unie k 1. červenci roku 1968. Kdy došlo ke zrušení cel na dovoz průmyslových výrobků mezi členskými státy a do 18 měsíců byla odbourána i všechna cla na zemědělské produkty. Dále byl pro obchodování mimo Společenství přijat jednotný celní sazebník.⁶

---

⁴ KAISER, W.; LEUCHT, B.; RASMUSSEN, M. *The History of the European Union*. 2008. s. 12-15.

⁵ BALDWIN, R.; WYPLOSZ, CH. *The Economics of European Integration*. 2006. s. 41.

⁶ KAISER, W.; LEUCHT, B.; RASMUSSEN, M. *The History of the European Union*. 2008. s. 12-15.

1.4 Jednotný evropský akt (EC92)

Na konci 60. let USA učinila nesprávný krok v oblasti monetární politiky, jelikož byly tištěny peníze za účelem financování války ve Vietnamu. V té době však byly všechny hlavní měny vázány na dolar (prostřednictvím systému globálního fixování směnných kurzů nazývaného Brettonwoodský systém⁷) a americká inflace se tak díky globalizaci více či méně promítala do růstu inflace v Evropě i jinde, což v letech 1971-73 vyvrcholilo zhroucením tohoto systému. Jedním z hlavních pilířů podpory rychlého poválečného růstu obchodu a investic byla stabilita směnných kurzů, která s sebou přinesla vzrůstající prosperitu. Proto EHS hledalo cesty pro obnovení stability směnných kurzů mezi svými členy. Wernerův výbor vytvořil v 60. letech návrh na postupné zavedení měnové unie. Návrh byl přijat v roce 1971 a jeho cílem bylo vytvoření úplné měnové unie do roku 1980.

Počátkem roku 1973 se ES rozšířilo pouze o tři nové členy - Velká Británie, Irsko, Dánsko - Norsko totiž přístupovou smlouvu odmítlo v referendu.

Evropský měnový systém (EMS) začal fungovat v roce 1978 a docílil tak stabilizace směnných kurzů mezi zeměmi EHS. Zavedla se také košová měnová jednotka ECU (European currency unit), která sloužila k zúčtování mezinárodních měnových operací. Výsledkem mezivládní konference konané roku 1985 v Lucemburku byl Jednotný evropský akt (JEA)⁸. Tento akt Delors nazýval „Programem jednotného trhu“ (EC92), jenž upravoval zakládací smlouvy, které odrážely dohodu o nutných krocích k oživení integračního procesu. Formálního rámce nabyl v Bílé knize lorda Cockfielda.

---

⁷ Brettonwoodský systém autorka vysvětluje v další části své práce.

⁸ Jednotný evropský akt je společný právní závazek, který formuluje opatření pro vytvoření jednotného trhu.

V červenci 1987 všichni členové přijali Jednotný evropský akt, který obsahoval „čtyři svobody“: volný pohyb zboží, služeb, práce a kapitálu), které byly přislíbeny a upraveny Římskými dohodami.⁹

„Ke konkrétním krokům patřily:

Liberalizace obchodu:

- zmodernizování či odstranění formalit na hranicích,
- harmonizace sazeb DPH uvnitř širokých pásem,
- liberalizace trhu veřejných zakázek,
- harmonizace a vzájemné uznávání technických standardů ve výrobě, balení a marketingu.

Liberalizace pohybu výrobních faktorů:

- odstranění všech kontrol kapitálu,
- zvýšení stupně integrace trhu kapitálu,
- liberalizace politik v oblasti příhraničního hospodářského styku, pravidel vstupu na trhy, a to včetně vzájemného uznávání souhlasu národními regulátory.“¹⁰

Lze usuzovat, že kapitálová mobilita v rámci programu Jednotného trhu zahájila proces vedoucí k vytvoření eura.

K tzv. „jižnímu“ rozšíření došlo roku 1981, kdy do ES vstoupilo Řecko a v roce 1986 bylo následováno Španělskem a Portugalskem.

Evropský hospodářský prostor (EHP) vznikl 1. ledna 1994 uzavřením dohody mezi Evropským sdružením volného obchodu (ESVO) a Evropskou unií (EU), jenž byl

---

⁹ BALDWIN, R.; WYPLOSZ, CH. *The Economics of European Integration*. 2006. s. 46.

¹⁰ Tamtéž, s. 47.

podepsán v Portu v roce 1992. EHP zahrnoval patnáct členů EU na jedné straně a na straně druhé Norsko, Lichtenštejnsko a Island (norští a švédští voliči členství v EU v referendu odmítli).¹¹

1.5 Maastrichtská smlouva

Mezivládní konference (MVK) svolaná v prosinci 1990 týkající se hospodářské a měnové unie byla doplněna konferencí o politické unii. Tyto již diskutované oblasti byly následně zakotveny do pevnějšího rámce Smlouvy o Evropské unii (SEU). Maastrichtská smlouva (Smlouva o Evropské unii) byla podepsána dvanácti členy ES v únoru 1992 v nizozemském Maastrichtu a představuje nejintenzivnější prohloubení evropské integrace od Římských smluv. Tato smlouva zavázala členy ES k postoupení suverenity v oblasti měnové politiky Evropské centrální bance (nadnárodní instituci), nahradila vlastní měny eurem a ustanovila také:

- vytvoření občanství EU,
- pravidla pro volný pohyb kapitálu,
- princip subsidiarity,
- evropskou spolupráci v mimoeconomických oblastech včetně bezpečnosti a obranné politiky, trestní spravedlnosti, civilního práva a azylové a imigrační politiky,
- upevnila moc Evropského parlamentu nad legislativou EU.

Maastrichtská smlouva prošla na cestě své ratifikace těžkými zkouškami. Velké Británii a Dánsku byla poskytnuta jistá možnost neúčasti na jednotné měně. Smlouva o Evropské unii vstoupila tedy v platnost v listopadu 1993.¹²

Záměrem zemí střední a východní Evropy (SVE) bylo připojení se k Evropské unii. EU namísto souhlasu s členstvím těchto zemí do EU vyhotovila asociační dohody („Evropské

---

¹¹ MOLLE, W. *The Economics of European Integration. Theory, Practice, Policy.* 2006. s. 42-43.

¹² BALDWIN, R.; WYPLOSZ, CH. *The Economics of European Integration.* 2006. s. 48-50.

dohody“). Když došlo k uzavření asociačních dohod zemí SVE s EU v 90. letech, ESVO s nimi také sjednala bilaterální dohody o volném obchodu. Nejdůležitější dohoda, která vznikla v roce 1991, byla Středoevropská zóna volného obchodu (CEFTA), která urychlila liberalizaci obchodu mezi ČSR, Maďarskem a Polskem.¹³

1.6 Amsterdamská smlouva

Na summitu v Kodani roku 1993 Evropská rada přestala pochybovat o integraci zemí střední a východní Evropy a rozhodla se stanovit kritéria, které by země SVE měly splnit, aby se staly členem EU. Tato kritéria jsou známá jako Kodaňská kritéria pro členství v EU a jsou stále platná pro kandidátské země, jako jsou Chorvatsko, Makedonie, Černá Hora, Turecko a Island. I když došlo k pokrokům v ekonomické transformaci zemí SVE, stále zde byly velké rozdíly mezi nimi a zeměmi EU, které vyžadovaly rozsáhlé změny v legislativě žadatelských států. Souhlas lídrů EU se vstupem zemí SVE do Evropské unie vedlo k uvědomění si potřeby reforem institucí a procedur EU. Úkolem Mezivládní konference v letech 1996-97 bylo zhodnotit první zkušenosti a dořešit problémy, na jejichž řešení se členské státy nedokázaly na počátku 90. let shodnout. Výsledkem se stala Amsterdamská smlouva v roce 1997, která upravovala Smlouvu o EU i zakládací Římské smlouvy. Pilířová struktura Evropské unie zůstala zachována. Ustanovení o volném pohybu osob bylo převedeno do prvního pilíře jako součást podmínek fungování vnitřního trhu. Byl změněn systém obsazování Komise v neprospěch velkých států. Dále počet poslanců v Evropském parlamentu nesměl přesáhnout číslo 700. K důležitým tématům na této konferenci patřily také instituce Evropské unie.¹⁴

---

¹³ MOLLE, W. *The Economics of European Integration*. Theory, Practice, Policy. 2006. s. 45-46.

¹⁴ GARCÍA, J.; CLAYTON, J.; HOBLEY, CH. *The Student's Guide to European Integration*. 2004, s. 25-27.

1.7 Agenda 2000

Dalšími přistupujícími zeměmi se staly na počátku roku 1995 Finsko, Rakousko a Švédsko. V tomto roce přijala Evropská unie Bílou knihu o přistoupení k vnitřnímu trhu, která vyvolala během dalších dvou let podávání žádostí o zahájení přístupových jednání se zeměmi SVE. Připravované reformy institucí EU na východní rozšíření, však nebyly dostačující, jelikož protokol připojený k Amsterdamské smlouvě vytvářel možnost přistoupení pouze dalších pěti členů nikoli většího počtu zemí. Byla tedy potřeba svolání nové mezivládní konference. V létě roku 1997 předložila Komise EU *acquis*¹⁵ spolu s programovým dokumentem Agenda 2000, který přesně definoval nezbytné reformní kroky vedoucí k úspěšnému přijetí nových členů a zabýval se otázkou dopadu rozšíření EU na její finanční rámec i jednotlivé politiky.

Během devadesátých let podalo žádost o členství v EU 10 zemí střední a východní Evropy (ČR, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Slovinsko, Rumunsko a Bulharsko) a Kypr. Na všechny žadatelské země EU vypracovala technické posudky tzv. screening, které se staly součástí Agendy 2000. V prosinci 1997 v Lucemburku proběhlo zasedání Evropské rady, která zahájila jednání o členství s ČR, Polskem, Maďarskem, Slovinskem, Estonskem a Kyprem. Na začátku roku 2000 se rozšířila skupina kandidátských zemí o Slovensko, Lotyšsko, Litvu, Bulharsko, Rumunsko a Maltu. Těchto dvanáct zemí se stalo právoplatnými členy EU v květnu 2004. Počátkem roku 2007 se Evropská unie rozšířila o další dva členy: Bulharsko a Rumunsko. Kandidátskými zeměmi prozatím zůstávají Chorvatsko, Makedonie, Turecko, Island a Černá Hora.¹⁶

---

¹⁵ *Acquis* je hodnotící stanovisko k žádostem o členství v Evropské unii.

¹⁶ PLECHANOVÁ, B. Euroskop: EU ve 21. Století [online]. Odbor informování o evropských záležitostech (OEZ) Úřadu vlády České republiky. [cit. 2011-01-27]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/8890/sekce/eu-ve-21-stoleti/>

1.8 Smlouva z Nice, Konvent a euroústava

Mezivládní konference konaná v prosinci 2000 ve francouzském městě Nice se zabývala institucionální reformou a byla po sáhodlouhých jednáních ukončena podpisem Smlouvy z Nice v únoru 2001. Hlavní očekávání mezivládní konference i vlastní smlouvy se však netýkaly oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP), jež se řešila v době přijímání Smlouvy z Nice, ale koncertovala se na tzv. Amsterdamské nedodělky v oblasti institucí a tím umožnění další vlny rozšíření EU o státy převážně střední a východní Evropy.¹⁷

Jeden rok po Smlouvě z Nice Evropská rada v Leakenu rozhodla o svolání Konventu o budoucnosti EU. Konvent se konal v březnu 2002, kterého se zúčastnili zástupci vlád a parlamentů členských států (jejich stanoviska však nemohl narušit konsensus), členové Evropského parlamentu a Komise EU. Prvním předsedajícím Evropského konventu byl Francouz Valéry Giscard d'Estaing, kterému se podařilo redefinovat cíle Konventu a vypracovat tak Návrh smlouvy o ústavě pro Evropu, který byl přijat v roce 2003. Návrh smlouvy se zabýval hlavními problémy dosavadní podoby smluvního rámce EU a snažil se zefektivnit rozhodovací procesy v rámci EU. Tyto změny byly projednány na MVK v říjnu 2003 a schváleny v červnu 2004. Smlouva zřizující ústavu pro Evropu měla být ratifikována všemi členy (EU25) v říjnu 2004, avšak dvě ze zemí zakládající „Šestky“ Ústavní smlouvu v referendu odmítly.¹⁸

---

¹⁷ PELTRÁM, A. a kol. *Evropská integrace a Česká republika*. 2009. s. 104-105.

¹⁸ BALDWIN, R.; WYPLOSZ, CH. *The Economics of European Integration*. 2006. s. 52-54.

1.9 Lisabonská smlouva

Dne 13. prosince 2007 byla podepsána Lisabonská smlouva (oficiálně Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství) a v platnost vstoupila po ratifikaci všemi 27 členskými státy 1. prosince 2009. Tímto aktem vedoucí představitelé EU uzavřeli několikaletý proces vyjednávání o institucionálních otázkách. Lisabonská smlouva je novelizací stávajících základacích smluv (Smlouva o EU a Smlouva o založení ES), stanovuje EU právní subjektivitu a jejím cílem je učinit z EU demokratičtější a transparentnější organizaci, která bude podporovat práva a hodnoty zajišťující svobodu, solidaritu a bezpečnost.¹⁹

---

¹⁹ Euroskop: Lisabonská smlouva (Co o ní potřebujete vědět) [online]. Odbor informování o evropských záležitostech (OEZ) Úřadu vlády České republiky. [cit. 2011-01-27]. Dostupný z WWW: http://www.euroskop.cz/gallery/49/14956-lisbonne_2.pdf

2. Evropská měnová integrace, euro a eurozóna

V této části se autorka více koncentruje na vývojové tendence měnové integrace, jelikož nikdy předtím v historii nebylo zaznamenáno, aby se tak velká skupina zemí dobrovolně zřekla svých národních měn ve prospěch jedné společné měny. Po prozkoumání historické oblasti a stanovení konvergenčních kritérií budou dále analyzovány přínosy a náklady jednotné evropské měny a dojde ke zhodnocení připravenosti České republiky na vstup do evropské měnové zóny.

2.1 Měnové dějiny Evropy

Do konce 19. století měly peníze podobu kovu (zlaté a stříbrné mince) a zároveň byl vedle sebe v oběhu vysoký počet různých měn. Měnový kurz mezi zlatem a stříbrem byl ovlivňován jejich nálezem a těžbou. V této době neexistovala společná centrální banka a měny nebyly spojeny žádnou obchodní dohodou. Jednotlivé země tak v případě potřeby hájily vlastní zájmy.

2.1.1 Zlatý standard

Zlatý standard je řazen do období 1880-1914, ve kterém docházelo k častým ekonomickým (finančním) krizím, ozbrojeným konfliktům a také bankrotům, jež byly doprovázeny vysokou nezaměstnaností. V rámci čistého standardu je množství peněz v oběhu dáno zásobou peněz, která je uchována v zemi. Zlato se do evropských států dostávalo prostřednictvím vývozu, a poté bylo vynakládáno na dovozy. Díky nerovnoměrnému růstu nabídky a poptávky peněz se začaly peníze kryté zlatem doplňovat bankovkami vydanými centrální bankou (CB). Vlády zemí, které se však dostaly do vysokých veřejných dluhů či rozpočtových deficitů, tento zlatý standard opouštěly.²⁰ Fungování Evropské měnové unie je v podstatě založeno na pravidlech zlatého standardu a jejich nedodržování by vedlo

---

²⁰ BALDWIN, R.; WYPLOSZ, CH. *The Economics of European Integration*. 2006. s. 317-320.

k destabilizaci celé měnové unie. Zlatý standard v roce 1914 v důsledku vysokých válečných výdajů začal upadat, jelikož 1. světová válka nepřinesla jen spoustu obětí, ale způsobila také v zúčastněných zemích velkou zadluženost a vysokou inflaci.²¹

2.1.2 Brettonwoodský systém

Po 2. SVV se stala USA supervelmocí a byla připravena na základě Marshallova plánu z roku 1948 dovézt do Evropy nezbytné zboží určené pro poválečnou obnovu. Tato pomoc dokázala snížit tlak na měnový kurz a umožnila se tak vyhnout ničivým výchylkám, které znemožnily obnovu po 1. SVV. Před skončením 2. SVV plánovaly USA a Velká Británie brettonwoodskou konferenci, ve které chtěly zabránit návratu ke zlatu, ale jejich záměrem byla především tvorba mezinárodního měnového systému, který bude aktivně řízen, a tvorba měnových kurzů, které nebudou ani volně stanoveny, ani nepružně fixovány.

V červnu 1944 se konala v Bretton Woods v USA konference OSN, ze které vzešel základ poválečného světového měnového a finančního systému. Brettonwoodský systém byl založen na systému pevných směnných kurzů hlavních světových bank, které vedly k rovnováze mezi členskými zeměmi. Měny členských zemí byly vázány na dolar a dolar následně na zlato. Součástí Brettonwoodského systému bylo založení Mezinárodního měnového fondu (MMF) a Světové banky. Na počátku 70. let v USA rostla inflace i rozpočtový deficit, které vedly k devalvaci dolaru a posléze ke zrušení směnitelnosti dolaru za zlato. V letech 1971-1973 přestaly být evropské měny vázané na americký dolar a došlo k přechodu na systém volně plovoucích kurzů (floating), který existuje dodnes.²²

---

²¹ BALDWIN, R.; WYPLOSZ, CH. *The Economics of European Integration*. 2006. s. 321.

²² Tamtéž, s. 322-324.

2.1.3 Wernerova zpráva

Summit vrcholných představitelů konaný v Haagu roku 1969 si dal za cíl vytvoření hospodářské a měnové unie. Pro vytvoření plánu zavedení jednotné měny byla pověřena pracovní skupina pod vedením lucemburského ministerského předsedy Pierra Wenera. Wernerova zpráva se stala první ucelenou koncepcí ES na zřízení hospodářské a měnové unie, které mělo být dosaženo do roku 1980. Wernerova zpráva obsahovala požadavky na její vytvoření, - neomezená konvertibilita měn v zemích ES, volný pohyb zboží a kapitálu a zrušení oscilačního pásma směnných kurzů - avšak tento plán se nepodařilo zrealizovat. Jako hlavní důvod se uvádí zhroucení Brettonwoodského systému, ale i nedostatečné institucionální zajištění.²³

2.1.4 Had v tunelu

Poslední snahou Společenství zachránit Brettonwoodský systém v roce 1972 bylo uspořádání známé pod názvem „had v tunelu“. Tento „měnový had“ měl omezit rozsah fluktuace svých bilaterálních měnových kurzů maximálně ve výši $\pm 2,25\%$, tedy na obě strany o $1,125\%$ od své parity k US dolaru. Přičemž ostatní členské státy Mezinárodního měnového fondu přijaly rozpětí $4,5\%$. Cílem tohoto systému bylo zajištění stability evropských měn vazbou na americký dolar. Státy přidružené k systému „had v tunelu“ ho začaly v březnu 1973 opouštět v důsledku postupné devalvace dolaru a nestabilní mezinárodní měnové situace. Dochází tedy k uvolnění pevného kurzu US dolaru, čímž „had v tunelu“, tvořený maximálním rozpětím jeho směnného kurzu, přestává existovat. Rozpad Brettonwoodského systému ukončil i mechanismus „směnného hada“, ale země ES se ho rozhodly zachovat. „Had v tunelu“ přetrvával dalších sedm let a to vytvořenou formou vnitřní evropské dohody směnných kurzů za účasti jak členských, tak

---

²³ LACINA, L. a kol. *Měnová integrace. Náklady a přínosy členství v měnové unii*. 2007. s. 195-196.

i nečlenských zemí, což posléze vedlo k vytvoření Evropského měnového systému (EMS).²⁴

2.1.5 Evropský měnový systém

Rozhodnutí o vytvoření Evropského měnového systému bylo přijato německým kancléřem H. Schmidtem a francouzským prezidentem V. G. d'Estaingem v říjnu 1978. EMS začal oficiálně fungovat po definitivním potvrzení tohoto projektu Evropskou radou v Bruselu roku 1979 a jeho primárním cílem byla především měnová stabilita podporující obchod uvnitř Společenství. Součástí EMS byly všechny země Společenství, avšak až schválením Jednotného evropského aktu (1987) vplynul EMS do primárního práva ES. EMS se skládal ze tří základních prvků: Evropská měnová jednotka (ECU), Mechanismus směnných kurzů (ERM) a úvěrové mechanismy.²⁵

Evropská měnová jednotka (ECU) byla koncipována jako kompozitní, tzv. košová měna všech zemí EMS (včetně zemí, které nikdy nebyly součástí ERM). Každá národní měna měla určitou váhu představující velikost její země a význam ve vnitroeuropejském obchodu. Zpočátku váhy byly stanoveny tak, že 1 ECU měla cenu 1 USD a následně tyto váhy byly obměňovány každých pět let. ECU byla ustanovena oficiální zúčtovací jednotkou ES, avšak byla zavedena pouze v bezhotovostní podobě (neexistovaly žádné bankovky ani mince). Jejím hlavním úkolem bylo plnit funkci rezervní měny uvnitř Společenství.

Mechanismus měnových kurzů (ERM) byl srdcem Evropského měnového systému a fungoval na základě tzv. paritní mřížky. Paritní mřížka znamenala, že všechny měny ERM byly fixovány jedna k druhé s flukтуаčním pásmem o rozpětí $\pm 2,25$ % okolo centrální parity (země jako Itálie, VB, Španělsko či Portugalsko si mohly zvolit širší

---

²⁴ KRAFT, J.; FÁREK, J. *Světová ekonomika a ekonomická integrace v období globalizace*. 2008. s. 162-164.

²⁵ LACINA, L. a kol. *Měnová integrace. Náklady a přínosy členství v měnové unii*. 2007. s. 201-202.

rozpětí $\pm 6 \%$ v souvislosti s vyšší mírou inflace). Pokud jedna z dvojic překročila danou hodnotu, musely obě centrální banky intervenovat a kurz stabilizovat.²⁶

Úvěrové mechanismy sloužily ke krytí nákladů z devizových intervencí nebo sloužily jako nástroj k překlenutí deficitů platební bilance. Tento nástroj zároveň sloužil k poskytování úvěrů (krátkodobých, střednědobých i dlouhodobých) za různých podmínek.²⁷

EMS sloužil jako nástroj udržení měnové stability do období krize, která nastala v letech 1992-1993. Poté bylo flukтуаční pásmo rozšířeno na $\pm 15 \%$, což vedlo k vyřazení EMS z provozu a ekonomická teorie ho označovala za tzv. neúplnou měnovou unii.^{28, 29}

Jako čtvrtý prvek se někdy uvádí i Evropský fond měnové spolupráce, jež soustřeďuje 20 % zlatých a dolarových rezerv členských států použitelných pro případ potřeby poskytnutí úvěru.³⁰

2.1.6 Delorova zpráva

Ve druhé polovině 80. let podnítil relativní úspěch EMS Evropskou komisi v čele s Jacquesem Delorsem k novým krokům směrem k vytvoření úplné měnové unie s jednou společnou měnou a centrální bankou. Evropská rada udělila mandát 17člennému výboru expertů pod vedením J. Delorse, aby předložili zprávu do roku 1989 s návrhy etap k vytvoření Hospodářské a měnové unie. Zpráva vycházela z Wernerova plánu a navrhuje dosažení HMU ve třech etapách.

---

²⁶ BALDWIN, R.; WYPLOSZ, CH. *The Economics of European Integration*. 2006. s. 353-354.

²⁷ SYCHRA, Z. *Jednotná evropská měna. Realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 2009. s. 60.

²⁸ Neúplná měnová unie vzniká tehdy, pokud sváže daná země svoji měnu s jinou měnou/měnami.

²⁹ LACINA, L. a kol. *Měnová integrace. Náklady a přínosy členství v měnové unii*. 2007. s. 207-209.

³⁰ KRAFT, J.; FÁREK, J. *Světová ekonomika a ekonomická integrace v období globalizace*. 2008. s. 163.

První etapa začala v roce 1990 a měla být zaměřena na konvergenci s využitím možností EMS a na zintenzivnění hospodářské a měnové spolupráce. Druhá etapa měla začít tehdy, kdy by byl již vytvořen Evropský systém centrálních bank a jejím cílem mělo být posílení koordinace hospodářských a rozpočtových politik a tvorba autonomního systému evropských centrálních bank, nezávislých na národních orgánech i na orgánech Společenství. Třetí etapa navázala na Evropský měnový institut, jenž vznikl v průběhu druhé etapy (1994-1998) a koordinoval činnost národních měnových institucí z hlediska tzv. konvergenčních kritérií. V této etapě měly být stanoveny pevné vzájemné kurzy měn a následně měla být završena zavedením společné měny.

Schválení Delorsovy zprávy nebylo zprvu jednoznačné, jelikož britská strana souhlasila pouze s realizací první etapy a německá strana se především obávala rozpočtových deficitů ekonomicky slabších států, které by mohly vyvolávat inflační tlaky ve Společenství. Delorsova zpráva však i přes všechny tlaky a výhrady byla zahrnuta do Maastrichtské smlouvy a byla schválena jako „Strategie evropské Hospodářské a měnové unie“ v červnu 1989 na zasedání v Madridu, kde bylo též rozhodnuto o započetí první etapy v červenci 1990.³¹

---

³¹ LACINA, L. a kol. *Měnová integrace. Náklady a přínosy členství v měnové unii*. 2007. s. 210.

2.2 Evropská měnová unie a konvergenční kritéria

V tomto období dochází k vyvrcholení příprav měnové unie, které jsou pečlivě naplánované v Maastrichtské smlouvě. Podpis této smlouvy se uskutečnil v roce 1991 a jednotná měna „euro“ začala fungovat dle plánu v lednu 1999. Byl to dlouhý proces, jenž v konečné fázi utvořil evropskou měnovou unii, která představuje postoupení měnové politiky jedinému orgánu.

2.2.1 Maastrichtská smlouva

Intenzivní jednání mezivládních konferencí vyústila v přijetí Maastrichtské smlouvy (Smlouvy o EU) v prosinci 1991, historicky nejrozsáhlejší reformy primárního práva, k jejímuž podpisu došlo 7. února 1992. Smlouva se netýkala jen hospodářství, ale také zahrnovala politické aspekty, což vedlo ke změně úředního názvu Evropského společenství (ES) na Evropskou unii (EU). Základem Maastrichtské smlouvy byla třípilířová struktura EU, HMU se stala součástí prvního nadnárodního pilíře a zbylé dva pilíře tvořila zahraniční a bezpečnostní politika a spravedlnost a vnitřní bezpečnost. Došlo také k posílení pravomocí Evropského parlamentu a k nahrazení „jednomyslnosti“ za „kvalifikovanou většinu“ u rozhodovacího procesu Rady EU. Tyto ambiciózní kroky však byly neúplné, a proto byly doplněny smlouvou z Amsterdamu, Nice a Smlouvou o ústavě³². Část Smlouvy týkající se měnové unie, byla vyřešena neodvolatelným rozhodnutím přijmout 1. 1. 1999 jednotnou měnu. Smlouva též popisuje fungování systému včetně stanov Evropské centrální banky (ECB) a podmínek, za kterých bude měnová unie zahájena.³³

---

³² Amsterdamská smlouva, Smlouva z Nice a Smlouva o ústavě byly vysvětleny v předchozí části práce.

³³ SYCHRA, Z. *Jednotná evropská měna. Realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 2009. s. 70-72.

2.2.2 Budování HMU

Smlouva o EU rozvrhla vytváření HMU do tří základních etap, které na sebe vzájemně navazovaly.

1. Přípravná a startovací fáze

První etapa probíhala v letech 1990-1993 a zahájila proces budování HMU. Byla zaměřena na konvergenci, konkrétněji na liberalizaci pohybu kapitálu a těsnější sladování výboru guvernérů centrálních bank. Všechny měny členských států se měly stát součástí Mechanismu měnových kurzů EMS.

2. Přejídná a klíčová fáze

Druhá etapa byla nejdůležitější a nejnáročnější fází, jež je datována do období 1994-1998, a vytvořila institucionální, ekonomické a právní předpoklady pro zavedení společné měny. Na počátku této etapy byl zřízen Evropský měnový institut (EMI) jakožto předchůdce Evropské centrální banky (ECB). Jeho cílem bylo koordinovat měnovou politiku a připravovat vznik Evropského systému centrálních bank (ESCB) a ECB.

V roce 1995 se konal v Madridu summit, kde bylo stanoveno, že jednotná měna EU ponese název „euro“. Byl zde také schválen plán závěrečného přechodu k HMU a bylo rozhodnuto o počátku třetí etapy, která započala 1. 1. 1999.

Pakt stability a růstu byl schválen v Amsterdamu roku 1997 a představoval nástroj zajištění plnění fiskálních kritérií i po vstupu členského státu do HMU. Pokud členská země překročila povolené hranice deficitu, obdržela peněžní pokutu.³⁴

---

³⁴ LACINA, L. a kol. *Měnová integrace. Náklady a přínosy členství v měnové unii*. 2007. s. 214-217.

V rámci tohoto zasedání byl vytvořen nový Mechanismus měnových kurzů (ERM II), který se týkal zemí mimo eurozónu a povoloval fluktuaci měnových kurzů v pásmu $\pm 15 \%$ od centrální parity. Euro tedy plní úlohu měnové kotvy, a intervence na měnových trzích nesmí ohrozit měnovou stabilitu eurozóny.

V závěru této etapy se Rada EU v květnu 1998 rozhodla, že do HMU vstoupí k 1. lednu 1999 jedenáct členů EU (Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko a Španělsko). Hlavní roli hrálo splnění konvergenčních kritérií, na které se autorka zaměří v následující kapitole. Řecko a Švédsko se nestalo součástí eurozóny v důsledku neplnění konvergenčních kritérií a VB a Dánsko měly zakotveno ve Smlouvě o EU neúčast ve třetí etapě.

V roce 1998 byli jmenováni prezident, viceprezident a členové Výkonné rady ECB. ECB a národní banky členských zemí tak tvořily Eurosystém (Evropský systém centrálních bank), jenž později formuloval jednotnou měnovou politiku EU.³⁵

3. Závěrečná a cílová fáze

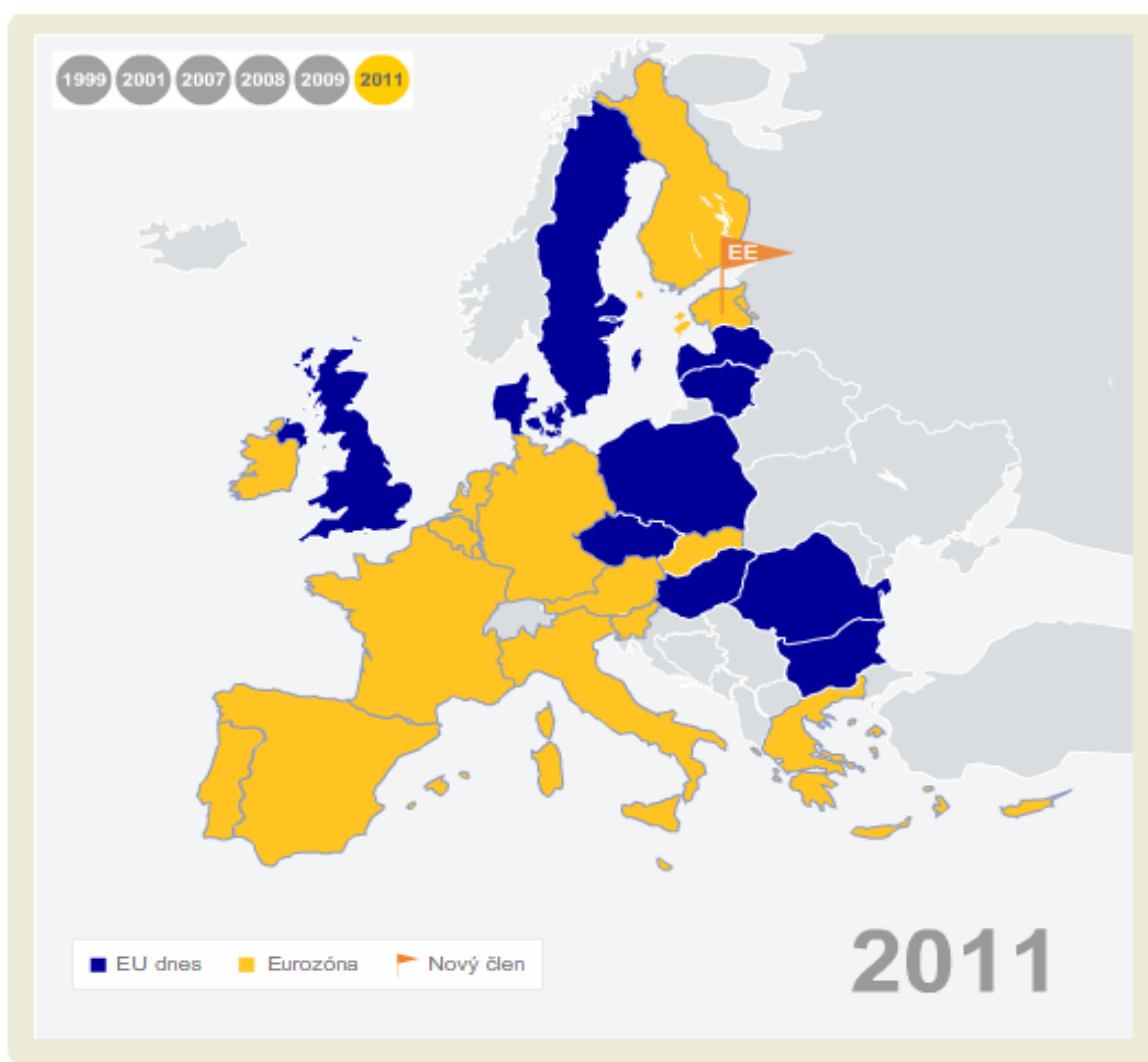
Třetí etapa počala 1. ledna 1999, tedy vznikem jednotné měny „euro“, prozatím však jen v bezhotovostní formě. Eurosystém převzal odpovědnost za provádění měnové politiky a zahájil fixaci měnových kurzů mezi měnami zúčastněných států a eurem. Řecko vstoupilo do eurozóny po splnění konvergenčních kritérií 1. ledna 2001. O rok později 1. ledna 2002 byly uvedeny do oběhu mince a bankovky znějící na euro a postupně byly stahovány původní bankovky a mince národních měn. Duální cirkulace trvala po dobu 2 měsíců. Euro se tak stalo k 28. 2. 2002 jediným zákonným platidlem na území eurozóny, kterou tvoří od 1. ledna 2011 sedmnáct zemí.³⁶

---

³⁵ SYCHRA, Z. *Jednotná evropská měna. Realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 2009. s. 74-78.

³⁶ LACINA, L. a kol. *Měnová integrace. Náklady a přínosy členství v měnové unii*. 2007. s. 218-221.

Proces měnové integrace však stále pokračuje, jelikož existují členské státy, které se nacházejí vně eurozóny. Důvodem může být neplnění konvergenčních kritérií či nečlenství v EU. Plnění konvergenčních kritérií je proto kontrolováno a přezkoumáváno každé dva roky nebo na žádost konkrétní země.

Jednotnou měnu zavedlo sedmnáct členských států Evropské unie:

▪ Belgie	▪ Irsko	▪ Francie	▪ Lucembursko	▪ Rakousko	▪ Slovensko
▪ Německo	▪ Řecko	▪ Itálie	▪ Malta	▪ Portugalsko	▪ Finsko
▪ Estonsko	▪ Španělsko	▪ Kypr	▪ Nizozemsko	▪ Slovinsko	

Obrázek 1: Eurozóna v roce 2011

Zdroj: <http://www.ecb.int/euro/intro/html/map.cs.html>

2.2.3 Konvergenční (maastrichtská) kritéria

V době přípravy Maastrichtské smlouvy se ekonomická situace v členských zemích lišila. Cenově stabilní Německo se obávalo vstupu nedostatečně připravených zemí do eurozóny a bojovalo za to, aby vstup do měnové unie nebyl automatický. Byl tedy navržen výběrový proces, který prokazoval osvojení si „prostředí cenové stability“. Jakákoliv země zvažující vstup do EU musí zvážit i fakt, že se stane členem HMU. Přijetí eura není spjato přímo se vstupem do EU, ale váže se na splnění dalších podmínek, které jsou známe pod názvem „konvergenční kritéria“ nebo „maastrichtská kritéria“.

Samotná konvergenční kritéria jsou definována ve Smlouvě o založení ES (čl. 121) takto:

- „poměr schodku veřejných financí a hrubého domácího produktu nesmí překročit 3 %;
- poměr veřejného dluhu a hrubého domácího produktu nesmí překročit 60 %;
- musí být zajištěn udržitelný stupeň cenové stability a průměrné míry inflace, která po dobu jednoho roku před posuzováním nepřekročí míru inflace tří členských států s největší cenovou stabilitou o více než 1,5 p.b.;
- dlouhodobé nominální úrokové míry nesmí o více než dva procentní body přesáhnout úrokové míry tří členských států s nejlepší cenovou stabilitou;
- po dobu posledních dvou let musí být bez vážného napětí dodržováno stanovené flukтуаční pásmo dané měny v Evropském měnovém systému.“³⁷

Uvedená konvergenční kritéria jsou bezpochyby znakem zdravé ekonomiky a tedy nízká inflace či racionální výše výdajů veřejných financí bývá často považována za úspěchy aplikované hospodářské politiky. V nynější době však zůstává diskutabilní otázkou, zdali jsou právě tato kritéria tím správným ukazatelem pro vstup do eurozóny, a také do jaké míry jsou kandidátské země schopny konvergenční kritéria plnit.

---

³⁷ EUROPA.EU: Evropská komise [online]. *Konvergenční kritéria* [cit. 2011-01-28]. Dostupný z WWW: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_63_cs.htm

Po stanovení konvergenčních kritérií a jejich ukotvení do Smlouvy o založení ES se rozpoutala diskuse o tom, zdali jsou kritéria nominální konvergence vhodná a dostačující pro posouzení homogenity a konvergence v HMU. Jelikož EU představuje specifický útvar, nikoli klasický stát, není možné na něj aplikovat stejná měřítka. Z toho důvodu někteří ekonomové byli proti zavedení daných kritérií a požadovali pouze vyčkávání na postupné sbližování národních ekonomik. Též odborná veřejnost měla pochybnosti ze stanovených kritérií, protože pokládala za automatické jejich striktní plnění a nebrala v potaz jejich politickou dimenzi a značnou flexibilitu, založenou na interpretačním výkladu.³⁸

Široce otevřený interpretační prostor konvergenčních kritérií rozhodně nemá vést k pochybnostem, jelikož kritéria nominální konvergence hrají opravdu významnou roli ve fázi budování dalšího rozšiřování HMU a jsou účinným prostředkem pro uplatňování přísné hospodářské politiky v rámci Společenství. Konvergenční kritéria jsou také nástrojem sbližování ekonomické výkonnosti přistupujících zemí, kterým EU nyní disponuje.³⁹

Kromě maastrichtských kritérií, jež poskytují obraz o stavu posuzovaných ekonomik, existují i jiná kritéria či charakteristiky, jejichž naplnění není pro kandidátské země aspirující přijetí eura povinné, ale je jim přisuzován velký význam. Jedná se o kritéria vymezená v rámci teorie optimálních měnových oblastí (OCA⁴⁰). Teorii OCA bude autorka blíže specifikovat v poslední kapitole.

---

³⁸ SYCHRA, Z. *Jednotná evropská měna. Realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 2009. s. 91-114.

³⁹ HELÍSEK, M. a kol. *Euro v ČR z pohledu ekonomů*, 2009. s. 74-75.

⁴⁰ Z angl. Optimum Currency Areas

3. Předpokládaný dopad zavedení eura na Českou republiku a ekonomické subjekty

Vstupem České republiky do Evropské unie dne 1. května 2004 vznikl závazek účastnit se bez zbytečného odkladu také třetího stádia Hospodářské měnové unie (HMU) a nahradit národní měnu měnou jednotnou. Na země, které nesplňují podmínky nezbytné pro zavedení jednotné měny, se vztahuje výjimka („Member States with a derogation“) z pravidel fiskální a měnové politiky, platných pro členy měnové unie, kam se řadí i ČR.⁴¹

Uplatnění doložky o neúčasti v měnové unii, jak je tomu v případě Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (UK) a Švédska, již není možné.

Evropská komise hodnotí příznivě přípravu ČR na vstup do eurozóny a schvaluje volbu scénáře přechodu k euru „big-bang“ (viz dále) a též přijetí Národního plánu zavedení eura v ČR z dubna roku 2007.⁴²

3.1 Příprava ČR na vstup do eurozóny

Přijetí eura je dlouhý a náročný proces, který nelze uskutečnit ze dne na den. S přípravami se musí začít s dostatečným předstihem, aby mohly být zavčas přijaty potřebné právní normy, vypracovány metodické pokyny, vybrány scénáře a základní zásady, zřízeny potřebné instituce a indikativní harmonogram⁴³.

Institucionální zázemí pro přípravu České republiky na euro bylo vytvořeno právě pro tyto účely a je tvořeno Národní koordinační skupinou v čele s Národním koordinátorem a pracovními skupinami. Na podporu činnosti NKS byl na ministerstvu financí zřízen

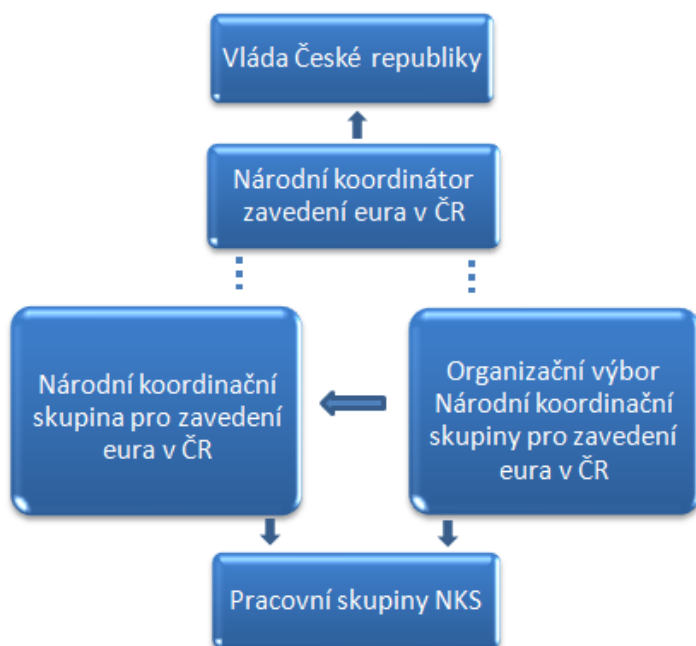
---

⁴¹ HELÍSEK, M. a kol. *Euro v ČR z pohledu ekonomů*, 2009. s. 19-20.

⁴² Tamtéž, s. 177-178.

⁴³ Indikativní harmonogram ještě vycházel z data přijetí eura 1. 1. 2010, tj. počítal se vstupem do ERM II v polovině roku 2007

Organizační výbor Národní koordinační skupiny, který rovněž koordinuje aktivity jednotlivých pracovních skupin, podílí se na zpracovávání metodických textů souvisejících se zavedením eura v ČR. Ustavením těchto orgánů, jejich složením a působností se zabývá Národní plán zavedení eura v České republice.⁴⁴

Obrázek 2: Institucionální zajištění zavedení eura v České republice

Zdroj: www.zavedenieura.cz, zpracování vlastní

3.1.1 Národní plán pro zavedení eura

Národní plán zavedení eura předkládá přehled dosavadních přípravných prací k zavedení eura a konkretizuje úkoly v jednotlivých sektorech. Obsahuje také řadu aktivit souvisejících s budoucím přechodem na euro v ČR, které lze účelně vykonávat s předstihem a to i bez znalosti závazného termínu vstupu České republiky do eurozóny. S ohledem na princip efektivně vynaložených nákladů bylo odloženo plnění těch úkolů plánu činnosti NKS, které by mohly rychle zastarávat. Jedná se například o paragrafové

⁴⁴ ZAVEDENÍ EURA V ČR: Veřejnost: Domovská stránka [online]. *Národní koordinační skupina* [cit. 2011-03-27]. Dostupný z WWW: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/narod_koord_skup.html

znění Obecného zákona o zavedení eura v ČR a návrh prováděcích předpisů k Obecnému zákonu a stanovení výjimek a zjednodušených postupů při duálním označování spotřebitelských cen.

Usnesením vlády z 11. dubna 2007 č. 353 byl schválen Národní plán zavedení eura v České republice, jež se skládá ze tří částí:

I. Základní informace

Obsahem této části jsou scénáře jednorázového přechodu na euro („big-bang“), časový harmonogram zavedení eura, technické, institucionální a legislativní předpoklady, které je nezbytné připravit na přechod na euro.

Jsou zde také popsány základní principy, které musí být dodržovány při přijetí eura a těmi jsou: princip kontinuity právních nástrojů, nepoškození občanů, předcházení neodůvodněnému zvyšování cen a princip minimalizace nákladů.

II. Konkretizace úkolů v jednotlivých sektorech

Druhá část se zabývá definicí úkolů, které je zapotřebí v souvislosti se zavedením jedné měny splnit a jež jsou rozčleněny dle šesti pracovních skupin Národní koordinační skupiny pro zavedení eura – NKS.

III. Slovník základních pojmů

Přehledný seznam nejpoužívanějších zkratk a pojmů z oblasti EU a EMU.⁴⁵

Při schvalování Národního plánu v dubnu 2007 vláda též uložila provádět jeho aktualizaci, jelikož tento dokument vymezuje základní zásady, harmonogram a institucionální zajištění

---

⁴⁵ ZAVEDENÍ EURA V ČR: Dokumenty [online]. *Národní plán zavedení eura v České republice* [cit. 2011-09-02]. Dostupný z WWW: http://zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/dokumenty_plan_zavedeni_cr.html

celého procesu budoucího zavedení eura v České republice. Národní plán totiž plní i základní informační funkci o přípravách na zavedení eura. Plně aktualizovaná verze Národního plánu bude mít své opodstatnění tehdy, až se stanoví závazný termín zavedení eura, jež umožní provést revizi všech vykonaných prací a definovat veškeré ostatní zbývající úkoly.⁴⁶

3.1.2 Národní koordinační skupina pro zavedení eura

Na podzim roku 2005 vláda ČR rozhodla o ustanovení Národní koordinační skupiny pro zavedení eura (meziresortní koordinační skupina v gesci MF ČR). Svoji práci zahájila v únoru 2006 a jejím hlavním úkolem je koordinace organizačních, legislativních a technických úkolů, jež mají vazbu na zavedení eura v České republice.

3.1.3 Národní koordinátor zavedení eura

V čele mezirezortního orgánu stojí národní koordinátor, jehož náplní je koordinace příprav na zavedení eura v ČR, dohlížení na činnost pracovních skupin a také aktivní komunikace s veřejností o problematice eura. Prvním národním koordinátorem byl náměstek ministra financí Tomáš Prouza, poté ho vystřídal prověřený koordinátor Petr Očko a v březnu roku 2007 vláda jmenovala doc. Ing. Oldřicha Dědka, CSc. Oldřich Dědek je bývalý viceguvernér České národní banky a také velice uznávaný ekonom přednášející na Institutu ekonomických studií FSV UK.⁴⁷

---

⁴⁶ ZAVEDENÍ EURA V ČR: Dokumenty [online]. *Národní plán zavedení eura v České republice* [cit. 2011-10-08]. Dostupný z WWW: http://zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Narodni_plan_cast_I_verze_10-FV_pdf.pdf

⁴⁷ HELÍSEK, M. a kol. *Euro v ČR z pohledu ekonomů*, 2009. s. 24-26.

3.1.4 Pracovní skupiny NKS

V rámci NKS působí pracovní skupiny, které zabezpečují plnění konkrétních úkolů souvisejících se zavedením eura. Řeší dané úkoly a připravují podklady pro rozhodování NKS i vlády. V současnosti existuje šest pracovních skupin, z nichž je každá řízena a koordinována určeným gestorem.

1. Pracovní skupina pro finanční sektor – gestor: Česká národní banka

Řeší problematiku zavedení eura do hotovostního i bezhotovostního oběhu a platebního styku.

2. Pracovní skupina pro legislativu – gestor: Ministerstvo spravedlnosti

Zaměřena na rozsáhlou změnu právního řádu České republiky.

3. Pracovní skupina pro veřejné finance a veřejnou správu – gestor: Ministerstvo financí

Zabývá se oblastmi, jako jsou státní rozpočet, rozpočty územních samospráv a státní fondy.

4. Pracovní skupina pro nefinanční sektor a ochranu spotřebitele – gestor: Ministerstvo průmyslu a obchodu

Soustředí se především na podnikatele a spotřebitele, jež se budou učit uvažovat a obchodovat v nové měně.

5. Pracovní skupina pro informatiku a statistiku – gestor: Ministerstvo vnitra

Její úkolem je zmapovat technické i časové nároky, které bude vyžadovat hladký přechod informačních systémů a statistických databází z české koruny na euro.

6. *Pracovní skupina pro komunikaci – gestor: Ministerstvo financí ve spolupráci s ČNB*

Jejím cílem je vysoká informovanost všech občanů, ať se již nacházejí v roli spotřebitelů, podnikatelů či zaměstnanců.⁴⁸

3.1.5 Scénáře přijetí eura

Se souhlasem vstupu dané země do evropské měnové zóny důležitá rozhodnutí nekončí. Při přípravách na přijetí společné měny je důležité definovat scénář, neboli způsob jakým proběhne nahrazení národní měny za společnou měnu EU. V současné době je euro etablovaná a mezinárodně uznávaná měna (definice eura jako mezinárodní měny autorka uvedla v příloze č. 2). Nové členské země si tedy při vstupu do eurozóny nemohou sjednávat trvalou výjimku tzv. opt-out na zavedení eura, kterou nyní má Velká Británie a Dánsko, jelikož jejich vstup do EU byl podmíněn právě přijetím eura. Země navíc budou vstupovat již do zaběhlého mechanismu, tj. do existující měnové oblasti, kde budou moci euro dobrovolně užívat - na základě smluvní volnosti. Země společnou měnu nepřijímají chronologicky, jak vstoupily do EU, ale na základě úrovně připravenosti včetně vhodnosti načasování. Jsou tedy možné tři způsoby přijetí eura:

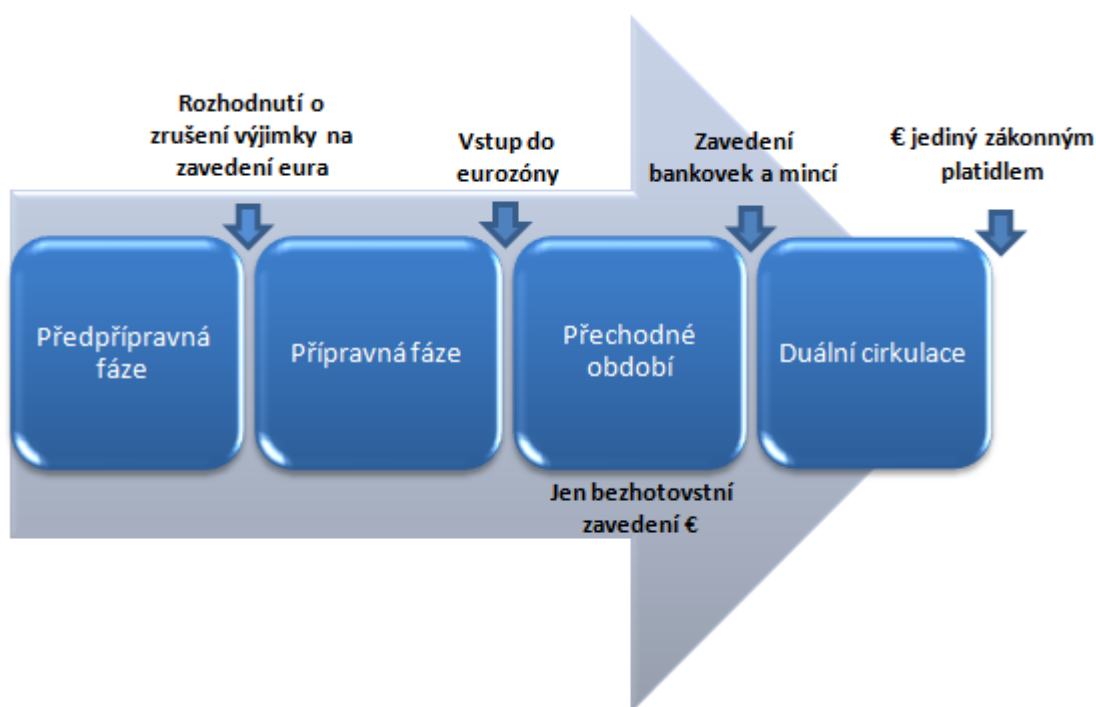
1. Dvoufázový přechod (tzv. „madridský“ scénář)

Zde jde o případ první vlny členství v eurozóně. Euro je tedy nejprve zavedeno pouze v bezhotovostní podobě (na počátku roku 1999) a po uplynutí přechodného období (v délce nejvýše tří let) získává podobu reálně obíhajících hotovostních peněz (počátek roku 2002).

---

⁴⁸ ZAVEDENÍ EURA V ČR: Národní koordinační skupiny [online]. *Pracovní skupiny NKS* [cit. 2011-10-08]. Dostupný z WWW: http://zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/narod_koord_skup_prac_skupiny.html

Výhodou této metody je především dostatek času na technické přípravy, jakými jsou např. ražba mincí s národní stranou, předzásobení bank a podniků či příprava právního prostředí. Na druhou stranu se jedná o velmi nákladný projekt, jelikož ekonomické subjekty musí paralelně udržovat dva měnové okruhy při vedení účtů, správě systémů platebního styku, apod.

Obrázek 3: Madridský scénář zavedení eura

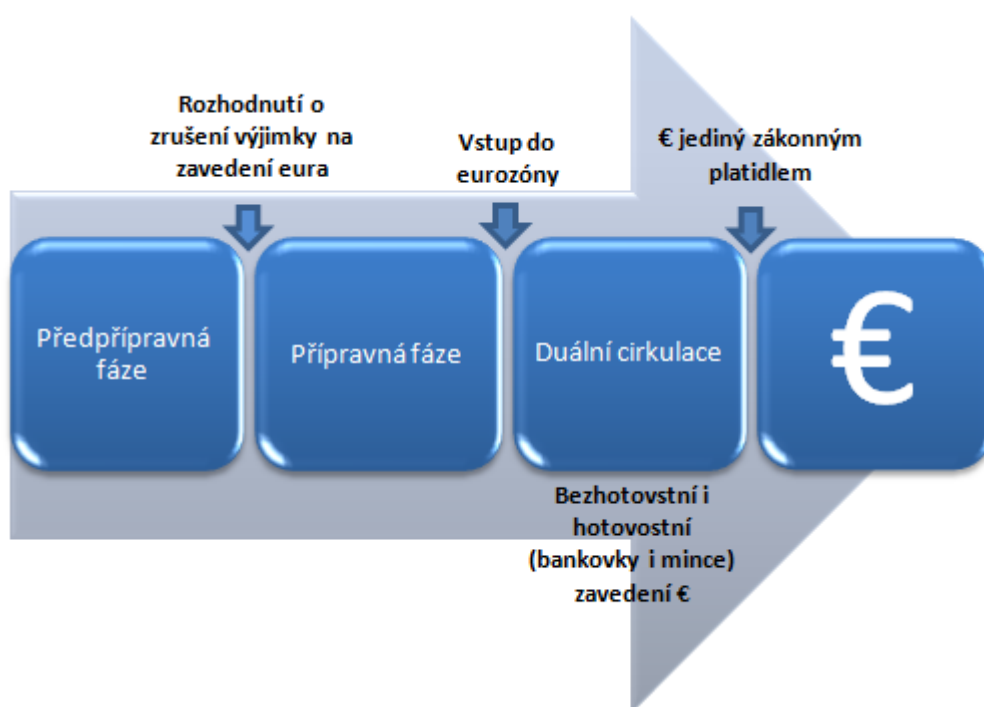
Zdroj: www.zavedenieura.cz, zpracování vlastní

2. Jednorázový přechod (tzv. velký třesk = Big Bang)

Tento scénář je založen na současném zavedení hotovostního i bezhotovostního platebního styku, což způsobuje značnou náročnost koordinačních a přípravných prací. Všechny subjekty soukromého i veřejného sektoru totiž musí být schopny přejít z národní měny na euro prakticky v jednom momentě.

Jednorázový přechod využilo i Slovinsko, jež jako první zavedlo euro prostřednictvím tohoto scénáře 1. ledna 2007 a potvrdilo tak, že se jedná o levnější a jednodušší variantu.

I Česká republika, která má praktickou zkušenost se zavedením současné národní měny po rozpadu Československa z roku 1993, se již rozhodla pro tento způsob zavedení eura.

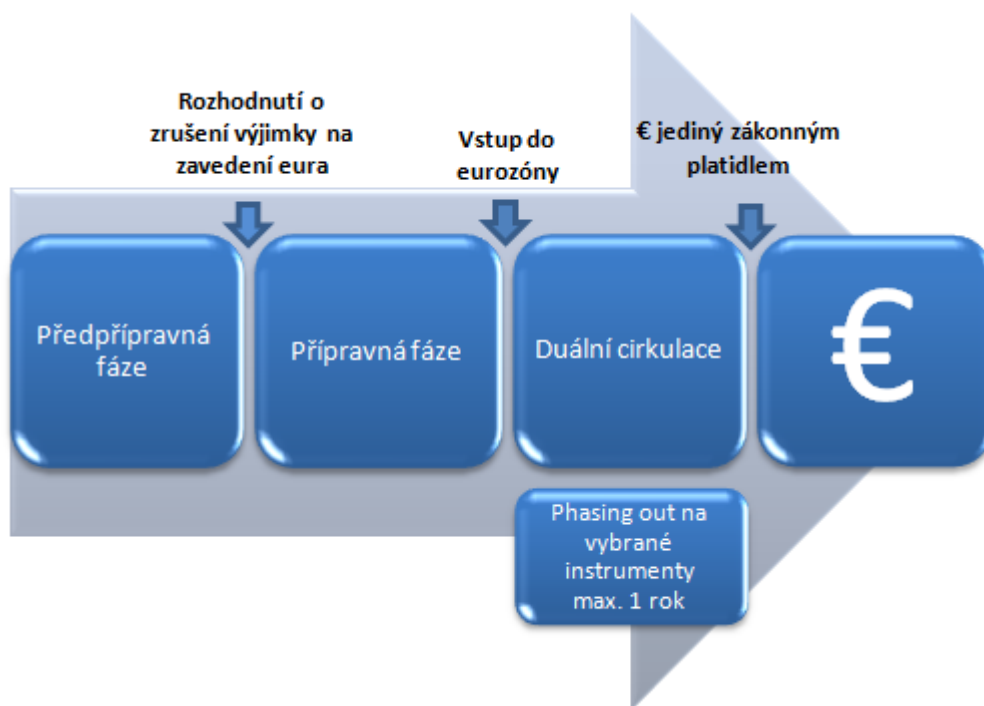

Obrázek 4: Scénář velkého třesku

Zdroj: www.zavedenieura.cz, zpracování vlastní

3. Jednorázový přechod na euro s využitím tzv. fáze postupného zrušení (Phasing Out)

Princip je stejný jako u jednorázového přechodu, kdy se euro začne používat ve stejný den v bezhotovostní i hotovostní podobě. Platí zde však výjimka, že lze po určitou dobu (maximálně jen jeden rok) používat původní národní měnu, a to ve vybraných oblastech (např. placení daní, fakturace malých podnikatelů, apod.). Přesné vymezení těchto nástrojů by muselo být dáno legislativně.⁴⁹

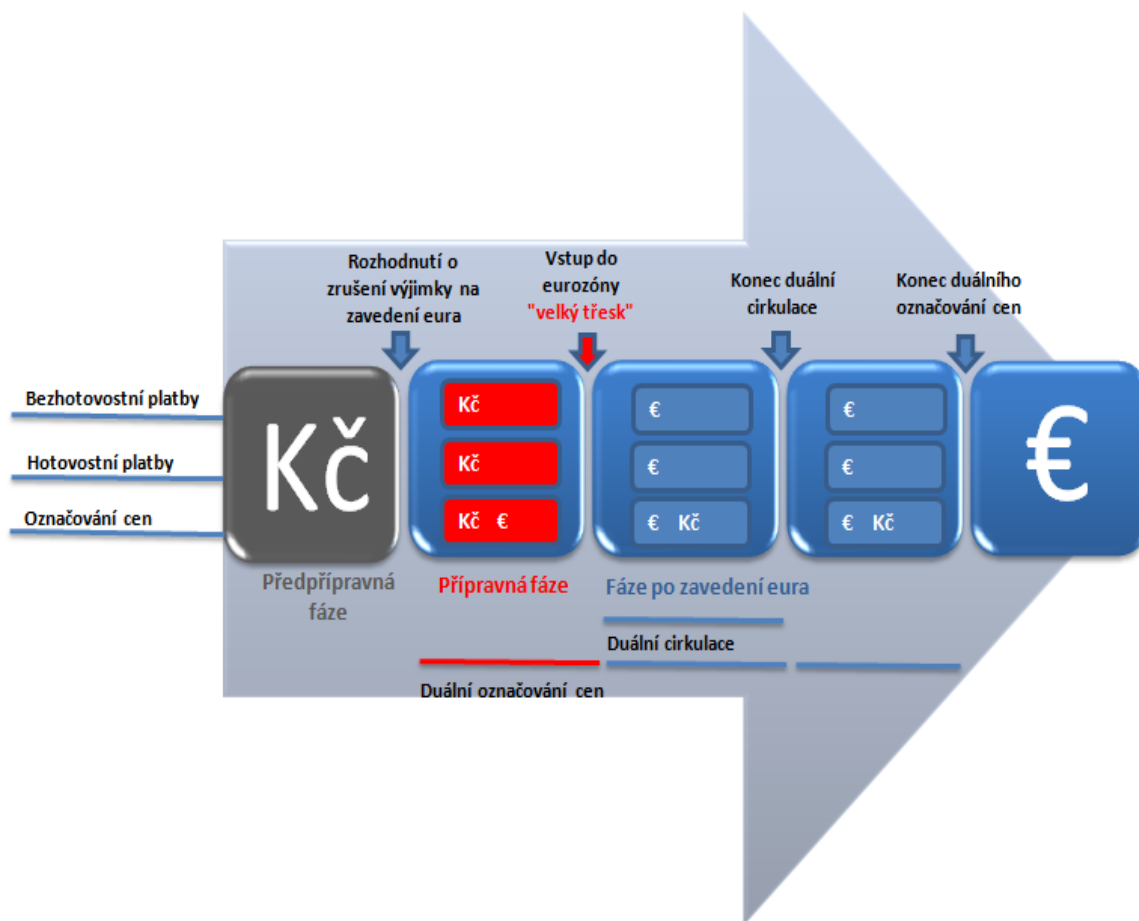

Obrázek 5: Scénář Phasing Out

Zdroj: www.zavedenieura.cz, zpracování vlastní

⁴⁹ ZAVEDENÍ EURA V ČR: Vládní materiály [online]. *Volba scénáře zavedení eura v České republice* [cit. 2011-10-31]. Dostupný z WWW: http://zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Scenar_zavedeni_eura_CR.pdf

V souladu s návrhem Volby scénáře zavedení eura v České republice z 25. října 2006 byl usnesením vlády schválen scénář „velkého třesku“ („big-bang“). Scénář jednorázového komplexního přechodu na euro je rozdělen do pěti časových fází (viz obrázek).⁵⁰

Obrázek 6: Harmonogram zavedení eura v ČR

Zdroj: www.zavedenieura.cz, zpracování vlastní

1. Před-přípravná fáze

Jedná se o meziobdobí od stanovení pevného termínu pro zavedení eura vládou po rozhodnutí evropských institucí o přijetí ČR do měnové unie na základě plnění podmínek.

⁵⁰ HELÍSEK, M. a kol. *Euro v ČR z pohledu ekonomů*, 2009. s. 24.

2. Přípravná fáze

Pro tuto fázi platí, že jediné zákonné platidlo, v případě ČR, je nadále česká koruna a je uzákoněno duální označování cen. Peněžní částky jsou uváděny současně v českých korunách a v eurech s využitím oficiálního přepočítacího koeficientu (viz dále).

3. Období duální cirkulace

Doba trvání tohoto období je stanovena na celé dva kalendářní týdny. V průběhu této fáze dochází ke stahování korunového oběživa národní měny (české koruny) a vydávání eurobankovek a euromincí do oběhu. Bezhotovostní platby probíhají nyní jen v eurech.

4. Období do ukončení duálního označování

Tato fáze trvá do konce kalendářního roku, kdy bylo euro zavedeno. Toto období se vyznačuje: duálním označováním cen, veškeré transakce probíhají výhradě v eurech a české koruny bude následně možné směnit na eura ještě minimálně šest měsíců od zavedení eura, ale jen v bankách a pobočkách ČNB.

5. Závěrečná fáze zavádění eura

V tomto období končí veškerá přechodná ustanovení a euro se stává plně funkční měnou – adaptace lidí na novou společnou měnu.⁵¹

---

⁵¹ MF ČR: Národní plán zavedení eura v České republice [online]. *Část I základní informace 2007* [cit. 2011-10-31]. Dostupný z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Narodni_plan_cast_I_verze_10-FV_pdf.pdf

3.2 Přínosy a náklady spojené s přijetím eura

V oficiálním vládním dokumentu Aktualizovaná strategie zavedení eura v ČR z 27. srpna 2007 č. 1002 je otázka stanovení plánovaného termínu přijetí eura v ČR podmíněna aktuálním stavem ekonomiky. Jelikož se naše ekonomika nachází na dně po recesi způsobené světovou finanční krizí, je plánovaný termín přijetí eura v nedohlednu. Tato situace bez plánovaného data vstupu země do evropské měnové zóny vyvolává dlouhodobou odbornou diskusi o dopadech (přínosech a nákladech) přijetí jednotné měny v souvislosti s rychlostí jejího přijetí v ČR.

Přijetí jednotné měny eura za svoji národní měnu s sebou přináší řadu přínosů a nákladů. V této části se proto autorka zaměřuje na jejich kategorizaci a popis. Přínosy a náklady jsou rozděleny na přímé dopady, jež jsou bezprostředně spojeny se zavedením jednotné měny, a nepřímé dopady, které se v ekonomice projeví zprostředkovaně působením přímých dopadů.

Při zavádění jednotné měny je třeba nejvíce zohlednit ty dopady, které jsou trvalé, jelikož jednorázové dopady dokáže ekonomika jednodušeji eliminovat a lépe se s nimi vyrovnat. Do pozitivních efektů či možných rizik není zařazen hospodářský růst, jelikož je výslednicí dílčích ukazatelů a nelze tedy předem určit, zdali se bude jednat o přínos či náklad.

3.2.1 Přínosy zavedení jednotné měny

Mezi hlavní potenciální přínosy zavedení jednotné měny, kterými se bude autorka v této části zabývat, jsou: omezení kurzového rizika, snížení transakčních nákladů, snížení nákladů na obstarání kapitálu a vyšší transparentnost cen. Z výše uvedeného vyplývá, že hlavními příjemci přínosů budou především podnikatelské subjekty působící na vnitřním trhu a obyvatelé členských zemí eurozóny.

1. Eliminace kurzového rizika

Zafixování měny v rámci měnové unie způsobí zvýšení finanční stability finančního sektoru a vede ke snížení rizik vzniku měnových turbulencí finančního sektoru. Prudké a náhlé kurzové výkyvy představují pro malou otevřenou ekonomiku v prostředí liberalizovaných kapitálových toků významnou hrozbu.

Samotné kolísání měnových kurzů ovlivňuje všechny subjekty zapojené do finančních transakcí se zeměmi měnové unie. Jedná se především o podniky, jež vstupují do zahraničního obchodu, investory a veřejný sektor při vypořádání finančních operací v eurech a v neposlední řadě také běžné občany směřující koruny za eura při cestování do členských zemí. Omezení kurzového rizika by následně mělo podpořit a rozvinout vzájemný obchod a tím i ekonomický růst.

Vůči měnám zemí nezapojených do měnové unie kurzové riziko však není plně eliminováno. Členské státy měnové unie i nadále obchodují se zeměmi mimo eurozónu a ne vždy se dohodnou se svými obchodními partnery na používání domácí měny jako prostředku na vypořádání obchodních transakcí. Transakce, které se neprovádějí ve společné měně, zůstávají tak nadále ovlivněny existencí neočekávaných výkyvů eura.⁵²

Zavedení eura nám také neeliminuje kurzové riziko vůči dolaru. Čeští podnikatelé i tak na tom „vytěží“, jelikož zajišťování bude levnější. Trh euro-dolar je likvidnější než trh česká koruna-dolar.

Pokud domácí firmy mají zahraniční klienty, musí ve svém finančním plánování zohledňovat dopady změn měnového kurzu. Platí, že čím delší je plánovací období, tím větší jsou nepredikovatelné výkyvy měnového kurzu, jež zatěžují hodnověrnost aktuálních rozhodnutí a přináší podnikům nemalá rizika. Společnosti mají možnost se proti kurzovému riziku zabezpečit u komerčních bank a jiných finančních

---

⁵² LACINA, L.; ROZMAHEL, P. a kol. *Euro: ano/ne?*, 2010. s. 40-42.

institucí, jež nabízí mnoho přínosných produktů. Nejčastějším zajišťovacím prostředkem jsou devizové termínované operace. Tyto operace jsou realizovány prostřednictvím finančních derivátů (forvary, futures, swapy a opce), které podnikům určitým způsobem umožňují sjednat pevné ceny/kurzy v budoucím období. Navíc podniky, jež mají většinu nákladů v domácí měně a obchodují-li ve větší míře se zahraničím, jsou o to více vystaveny kurzovému riziku. V ČR se především jedná o podniky ve zpracovatelském průmyslu, které mají zahraniční vlastníky s vysokým podílem realizovaných transakcí v eurech. Pro tyto společnosti bude znamenat přijetí jednotné měny profitující přínos. Na základě analýzy vztahu mezi posilováním koruny a ziskovostí podniků byla odhadnuta úspora pro podnikatele plynoucí z omezení kurzového rizika ve výši 1,4 % HDP ročně.⁵³

2. Snížení transakčních nákladů

Snížení transakčních nákladů je jedním z nejviditelnějších a nejlépe kvantifikovatelným přínosem. Což dokazuje i názorná studie, jež mapuje růst nákladů spojených s výměnou hotovosti, kterou vypracovala Evropská organizace spotřebitelů (BEUC). Jedná se o hypotetického turistu, který vyrazí z Belgie a procestuje deset vybraných zemí EU. Na počátku své cesty dostane 40 000 belgických franků a jeho hlavním úkolem je v každé navštívené zemi směnit hotovost při aktuálním měnovém kurzu a pokračovat v cestě, přičemž jeho veškeré výdaje spojené s cestováním nebyly brány v potaz. Na konci své cesty měl turista k dispozici po odečtení všech směnářských poplatků 21 300 belgických franků. Celková kumulovaná ztráta z dané cesty tedy činila 47 %. Závěr studie tak poukazuje na velký přínos jednotné měny.⁵⁴

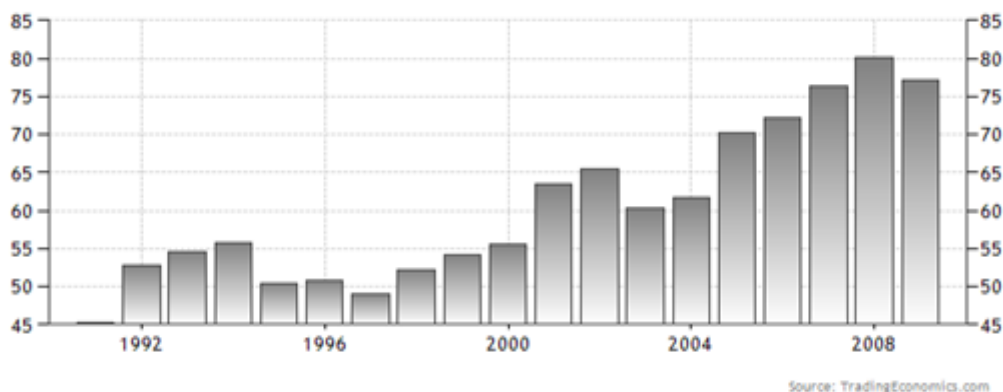
---

⁵³ ZAVEDENÍ EURA V ČR: Euro a Česká republika [online]. *Výhody pro podnikatele* [cit. 2011-10-31]. Dostupný z WWW: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_podnikatel.html

⁵⁴ LACINA, L. a kol. *Měnová integrace. Náklady a přínosy členství v měnové unii*. 2007. s. 73-75.

Je zřejmé, že úspora získaná zavedením společné měny nebude ve všech zemích stejná. Přínosy ze snížení transakčních nákladů porostou v závislosti na objemu a frekvenci použití dané měny jako mezinárodní platební jednotky, otevřenosti ekonomiky, efektivnosti směnářských služeb a především na variabilitě měnového kurzu národní měny. Z toho vyplývá, že přínosy spojené s eliminací transakčních nákladů budou vyšší u malých otevřených ekonomik (př. Belgie, Dánsko) a u ekonomik s nedostatečně rozvinutými finančními trhy (př. Portugalsko, Španělsko).

V případě České republiky index otevřenosti, jež je měřen jako velikost podílu exportu na tvorbě HDP, dosáhl v roce 2009 cca 77 % (viz graf).⁵⁵

Obrázek 7: Index otevřenosti v ČR v průběhu let 1991 až 2009 v %
Zdroj: www.tradingeconomics.com

Transakční náklady mají dvě hlediska: finanční a administrativní. Finanční stránka je spojena s přímou realizací směnných operací, tedy se směnářskými poplatky placenými při směně korun za eura v různých finančních institucích. Administrativní stránka spočívá v nutnosti zabezpečit devizové operace. Zahrnují především náklady na správu účetních systémů, jež umožňují zpracování dat ve více měnách, dále správu devizových prostředků a osobní náklady na zaměstnance zajišťující devizové operace.

⁵⁵ TRADING ECONOMICS: Indicators [online]. *Exports of goods and services (% of GDP) in Czech Republic* [cit. 2011-10-31]. Dostupný z WWW: <http://www.tradingeconomics.com/czech-republic/exports-of-goods-and-services-percent-of-gdp-wb-data.html>

Zejména domácí podnikový sektor bude profitovat z eliminace kurzového rizika vůči zemím evropské měnové zóny, jelikož právě ty jsou nejdůležitějšími obchodními partnery s ČR. Dané výhody se tedy finálně projeví v poklesu transakčních a zajišťovacích nákladů a snížením investiční nejistoty. Domácí sektor na druhé straně získá výhody z vyšší transparentnosti cen, jež stimuluje působení konkurence.⁵⁶

3. Vyšší transparentnost cen

Jednotná měnová politika přináší velké zjednodušení v podobě větší cenové transparentnosti, což znamená, že při srovnávání cen stejného typu výrobku již spotřebitel nemusí znát hodnotu měnového kurzu. Uživatelé eura si tak snadno mohou porovnávat ceny se zahraničím a nalézt pro sebe cenově nejdostupnější produkt nabízený prodejcem i v jiném členském státě EU. Tento jev má za následek zvyšující se konkurenci mezi obchody a dodavateli, jež způsobuje tlak na sbližování (vyrovnávání) cen srovnatelného zboží a služeb v eurozóně. Pozitivní efekt transparentnosti lze spíše očekávat u zboží, jelikož většina služeb je mezinárodně považovaná za neobchodovatelné (např. masáže, kosmetika, údržba a úklid apod.).⁵⁷

Nabízí se zde otázka, zdali lze očekávat úplnou cenovou konvergenci⁵⁸ mezi zeměmi s jednotnou měnou. Přestože trh měnové unie lze považovat za jednotný díky zrušení cla, kvót a jiných administrativních překážek, nemění nic na skutečnosti, že je vnitřně rozdělen hranicemi jednotlivých států. Tento fakt se nazývá efekt národní hranice, jež vysvětluje přetrvávající cenové disproporce v rámci eurozóny. Efekt národní hranice byl blíže specifikován ve studii amerických autorů Engela a Rogerse (1995), kteří sledovali cenové disparity

---

⁵⁶ LACINA, L.; ROZMAHEL, P. a kol. *Euro: ano/ne?*, 2010. s. 42-43.

⁵⁷ LACINA, L.; ROZMAHEL, P. a kol. *Euro: ano/ne?*, 2010. s. 44-45.

⁵⁸ Cenová konvergence v této souvislosti neznamena sjednocení měr inflace, nýbrž sblížení nominálních cen stejného druhu zboží.

u stejného typu zboží ve vybraných městech Severní Ameriky. Výsledkem bylo zjištění, že zdrojem cenových diferencí je řada faktorů, jež plynou z existence národních hranic. Jedná se především o odlišnost daňového zatížení spotřebních statků, segmentaci trhů, rozdílnosti v kupní síle, příjmů kupujících, ale i v odlišné strategii obchodníků, která je spíše zaměřena na domácí trh daného státu nežli na daný geografický region. Ti samí autoři (2004) sledovali vývoj sbližování cen u více než sta totožných obchodovatelných statků v 18 městech měnové unie v letech 1990 až 2003. Vývoj rozdílů cen u srovnatelných typů zboží v daném období byl překvapující, jelikož zpočátku docházelo k výrazné konvergenci cen v evropské měnové zóně, po zavedení společné měny se však tento trend pozastavil. Určitou roli zde sehrávají i transakční náklady. Spotřebitel monitoruje rozdílnosti cen identických produktů, ale zvažuje i dílčí náklady spojené s nákupem zboží s nižší cenou, jakými jsou cestovné, dopravné, ale i čas strávený nad získáním (koupí) daného produktu. Proti úplné cenové konvergenci také působí faktory, z nichž je sestavena cena služeb (výrobků), jsou to zejména náklady na pracovní sílu, energie, pronájem prostor apod. Dále existence národních trhů silně ovlivňuje již zmiňovanou cenovou sladěnost, jelikož moře v Turecké riviéře a služby zde nabízené opravdu těžko přesuneme na španělský ostrov Mallorcu. Závěrem lze tedy konstatovat, že samotné přijetí jednotné měny nezajistí plnou cenovou konvergenci ani v dlouhém období.⁵⁹

Aspekty, které však mohou napomoci ke zvýšení cenové konvergence, jsou například rozšíření užívání internetu a prohloubení jazykových znalostí populace, zvýšení důvěry v bezproblémovost obchodních transakcí včetně případného reklamačního řízení či zajištění servisu a údržby vztahující se k zakoupenému produktu.

---

⁵⁹ LACINA, L. a kol. *Měnová integrace. Náklady a přínosy členství v měnové unii*. 2007. s. 78-82.

4. Nižší náklady na obstarání kapitálu

Nízká inflace a stabilní ceny jsou klíčovým cílem ECB při řízení hospodářství eurozóny. Přijetí jednotné měny má napomoci k prohloubení integrace v oblasti finančních trhů a také snížení nákladů domácností a podniků na obstarání kapitálu. Členství České republiky v měnové unii umožní využít kredibility eura jako mezinárodní měny, což se pozitivně promítne do investičního ratingu naší země.

Česká republika již delší dobu dosahuje nízké úrokové míry (viz Tabulka 1), nicméně sazby, jež nabízí podnikům komerční banky, jsou vyšší než v eurozóně, takže je zde potenciál pro jejich snížení. Nízké výpůjční sazby způsobují, že spotřebitelské úvěry jsou levnější, což znamená snadnější přístup ke kapitálu, a navíc představují významný prorůstový faktor při ekonomickém dohánění vyspělých zemí.

Ze srovnání vývoje diskontních sazeb v ČR a měnové unii vyplývá, že vkladový nástroj neboli facilitita byl vždy v ČR úročen nižší sazbou v porovnání s evropskou měnovou zónou. Například v listopadu 2008 stanovila ČNB diskontní sazbu ve výši 1,75 %, zatímco ECB ji měla ve výši 2,75 %, z toho lze usoudit, že po přijetí společné měny v tomto období by nebylo reálné očekávat pokles klíčových úrokových sazeb. V momentě vstupu ČR do měnové unie se s velkou pravděpodobností budou nominální krátkodobé sazby pohybovat pod úrovní evropských, což povede ke zdražení nominálního kapitálu. Zdražení nominálního kapitálu se však nemusí nutně projevit i zdražením reálného, tj. očištěného o inflaci. Důvodem totiž může být nárůst inflace způsobený ztrátou volně plovoucího měnového kurzu, jež slouží jako nástroj vyrovnávání inflačních tlaků uvnitř české ekonomiky.⁶⁰

---

⁶⁰ LACINA, L.; ROZMAHEL, P. a kol. *Euro: ano/ne?*, 2010. s. 43-44.

Tabulka 1: Porovnání vývoje diskontních sazeb stanovené ČNB a ECB v letech 2005 - 2009

Datum účinnosti	Diskontní sazba ECB (v %)	Diskontní sazba ČNB ⁶¹ (v %)
21.1.2009	1,00	0,75
10.12.2008	2,00	1,25
12.11.2008	2,75	1,75
15.10.2008	3,25	1,75
8.10.2008	2,75	2,50
9.7.2008	3,25	2,75
13.6.2007	3,00	2,50
14.3.2007	2,75	1,75
13.12.2006	2,50	1,50
11.10.2006	2,25	1,50
9.8.2006	2,00	1,50
15.6.2006	1,75	1,25
8.3.2006	1,50	1,25
6.12.2005	1,25	1,00

Zdroj: data ČNB, zpracování vlastní

Nicméně úrokové sazby, které nabízejí komerční banky v ČR, jsou vyšší než stanovené diskontní sazby v měnové unii. Komerční banky ve srovnání s evropskými vykazují vyšší rozpětí mezi úroky získanými z přijatých vkladů a úroky z poskytnutých úvěrů (neboli mezi zápůjčními a výpůjčními sazbami).

Zásluhou rostoucí integrace finančních trhů a z toho plynoucí větší konkurence lze očekávat, že dojde k poklesu daného rozpětí a tím i snížení nákladů na obstarávání kapitálu. V důsledku toho budou poskytovány levnější úvěry pro občany i podnikatele a navíc budou i státní půjčky levnější, protože splátky úroků státního dluhu budou nižší. Ušetřené peníze lze pak buď použít na investice do nové infrastruktury, či ke zvýšení výdajů na výzkum pro růst zaměstnanosti, nebo pro zlepšení sociálního a důchodového systému, nebo pro snížení daňového zatížení - v závislosti na prioritách dané členské země.⁶²

---

⁶¹ Jednotlivá data účinnosti byla přizpůsobena změnám ECB tak, aby spolu vzájemně korespondovala

⁶² EUROPEAN COMMISSION: The Euro: Why the euro? [online]. *Consumer benefits* [cit. 2011-10-31]. Dostupný z WWW: http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/why/consumer/index_en.htm

3.2.2 Náklady zavedení jednotné měny

Přijetí společné měny je spojeno s řadou výhod, které již byly specifikovány, ale i některými riziky, jejichž intenzita působení se bude v čase měnit. Daná rizika jsou spojena především: se ztrátou autonomní měnové politiky a ztrátou možnosti řízení měnového kurzu, s bezprostředním růstem cenové hladiny, s administrativními a technickými náklady vyvolanými přechodem na euro a se specifickými náklady bankovního sektoru.

1. Ztráta autonomní měnové a kurzové politiky

Ztráta autonomní měnové a kurzové politiky bude jednoznačně největším nákladem vstupu ČR do eurozóny. ČNB využívá nástroje ke stabilizaci či obnově makroekonomického prostředí státu právě prostřednictvím měnové a kurzové politiky. Jedná se o především o klíčové úrokové sazby, peněžní zásobu v ekonomice a měnový kurz. Znamená to, že pokud například klesnou úrokové sazby, sníží se náklady na obstarání kapitálu, který je nezbytný pro financování investic, a zároveň také dojde ke stimulaci růstu spotřeby a to všechno vzájemným působením vede k ekonomickému růstu. Devalvace měny znamená znehodnocení měny (růst kurzu měny), což způsobuje zlevňování vyváženého zboží na zahraniční trhy a naopak se zdražuje dovážené zboží. Proto se devalvace používá pro podporu konkurenceschopnosti domácích exportérů a zlepšení bilance zahraničního obchodu.⁶³

Na druhé straně je třeba si uvědomit, že malé a otevřené ekonomiky mohou být výrazně ovlivněny výkyvy přílivy a odlivy zahraničních investic, jelikož ČNB nyní

---

⁶³ ČNB: EU a mezinárodní vztahy [online]. *Aktualizovaná strategie přistoupení ČR k eurozóně: Společný dokument vlády ČR a ČNB z roku 2007* [cit. 2011-11-01]. Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/eurostrategie_070829.pdf

neprovádí skutečně autonomní měnovou a kurzovou politiku, ačkoliv stále máme svoji národní měnu.

Se zánikem české koruny nám tedy zaniká i pravomoc provádět měnovou politiku. Přijetím eura, v podstatě již vstupem do mechanismu směnných kurzů ERM II přibližně o tři roky dříve před spuštěním eura do oběhu (tj. povinným zafixováním kurzu národní měny k euru), bude ČNB muset převést nástroje měnové a kurzové politiky na nadnárodní úroveň a přijmout tak politiku uplatňovanou ECB. ECB se však nebude řídit aktuálními potřebami české ekonomiky, ale bude hájit zájmy eurozóny jako celku.

Opuštěním měnové politiky při současné ekonomické krizi může například dojít v české ekonomice k výraznému poklesu poptávky po produktech automobilového průmyslu. I když tímto faktem byly zasaženy i jiné státy měnové unie (Německo, Francie, Itálie), České republice to v konečném důsledku může přinést ztráty mnohonásobně větších rozměrů, jelikož automobilový a na něj navazující průmysl tvoří velkou část českého HDP. Podíl automobilového průmyslu na celkové průmyslové produkci ČR byl v roce 2009 na úrovni 18,75 %, zatímco průměrná hodnota pro EU byla 10 % (Sdružení automobilového průmyslu, 2009). V případě takového asymetrického šoku (viz dále), jež neovlivní evropskou měnovou zónu jako celek, ale jen některé její části, by ČNB mohla tradičně využít své nástroje na obnovu růstu ekonomiky. V případě ztráty měnové a kurzové politiky jsou však pravomoce centrálních bank členských zemí měnové unie vysoce omezeny. ECB by na obnovu ekonomického růstu postižených států musela devalvovat euro či snížit klíčové úrokové sazby, a to pro celou eurozónu, což rozhodně neudělá, jelikož se daný hospodářský problém týká pouze malého počtu členských států.

Postižený členský stát tak pro nastolení vnitřní a vnější rovnováhy může využít nástroje fiskální politiky či samovyrovnávací (automatické) tržní mechanismy, jakými jsou flexibilita mezd a cen, mobilita práce a mobilita kapitálu. Bohužel však v rámci EU existují rigidní trhy práce, které omezují možnost využití automatických tržních mechanismů. Na druhé straně nelze spoléhat ani moc na

pomoc fiskálních nástrojů, jelikož jsou omezeny pravidly Paktu stability a růstu, jež neumožňují provádět expanzivní fiskální politiku z důvodu udržování deficitu veřejných financí pod 3 % HDP a úrovně veřejných financí pod hranicí 60 % HDP.⁶⁴

Z těchto důvodů vyplývá, že by žádná země neměla vstupovat do měnové unie dříve, než by dosáhla dostatečného stupně sladění hospodářských cyklů a celkové struktury hospodářství s členskými zeměmi. Hodnocení míry sladění ČR s evropskou měnovou zónou se bude autorka věnovat v další kapitole.

K rostoucí míře sladění ekonomik a snižování nákladů ze ztráty měnové a kurzové politiky by měl přispívat rostoucí vnitroodvětvový obchod mezi státy eurozóny a státy chystajícími se na vstup do měnové unie. Jejich ztráta bude okamžitým a trvalým nákladem, jež se ale bude s postupující se synchronizací stále snižovat.

Význam výskytu a působení asymetrických šoků

Asymetrickým šokem se rozumí změna na straně agregátní poptávky (tj. změna v agregátních výdajích firem, spotřebitelů, vlády či změna v zahraniční bilanci – export, import) nebo změna na straně agregátní nabídky (tj. změna cen výrobních faktorů, technologická změna či změna produktivity práce), která však nepostihuje členské země stejným způsobem.

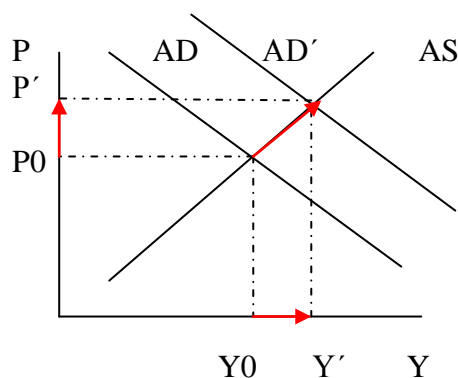
Rozlišují se tedy asymetrické šoky poptávkové a nabídkové, jež dopadají v daleko větší míře na jednu zemi, než na ostatní členy EU. Poptávkový šok značí nečekaný výkyv agregátní poptávky (AD) z rovnováhy. V modelu AD-AS (agregátní trh při neměnné AS) se pozitivní poptávkový šok, například v důsledku růstu výdajů domácností, projeví růstem AD směrem doprava nahoru, což způsobí růst cenové hladiny i domácího produktu. V případě negativního poptávkového šoku, například

---

⁶⁴ LACINA, L.; ROZMAHEL, P. a kol. *Euro: ano/ne?*, 2010. s. 45-47.

v důsledku poklesu soukromých investic, klesne křivka AD směrem doleva dolu, což vyvolá pokles cenové hladiny i domácího produktu. Příkladem asymetrického poptávkového šoku je pokles poptávky po produkci strategického odvětví dané národní ekonomiky. V případě České republiky se jedná o již zmíněný automobilový průmysl.

Asymetrický šok tedy způsobuje nečekaný výkyv ve vývoji národní ekonomiky, a proto představuje velké riziko pro země, jež sdílejí společnou měnu. Ztráta pravomoci v řízení měnové politiky státu tak způsobí neschopnost účinně zavést ochranná opatření v případě asymetrického šoku pro postiženou zemi, aniž by tak neovlivnila nezasažené partnerské země. O problematice asymetrických šoků detailněji pojednává R. Baldwin a CH. Wyplosz v své knize *The Economics of European Integration* v části, jež se zabývá teorií OCA. Ve výše uvedeném výkladu autorka zvažovala pouze jednu zemi pro pochopení a objasnění pojmu hospodářského a asymetrického šoku.

Obrázek 8: Pozitivní poptávkový šok

Zdroj: Zpracování vlastní

2. Bezprostřední růst cenové hladiny

Přijetí jednotné měny vyvolává především u občanů velké obavy ze zvýšení cen a všeobecného zdražení zboží a služeb. Důležitým předpokladem je správné stanovení přepočítávacího koeficientu a dodržování pravidel pro zaokrouhlování cen. Přepočítávací koeficient je oficiální kurz mezi národní měnou a eurem, v němž se přepočítávají veškeré peněžní transakce při vstupu země do eurozóny. Tento

koeficient je zadán vždy jako počet jednotek národní měny připadajících na jedno euro a navíc je vyjádřen s přesností na šest platných číslic (např. 1 EUR = 40,3399 BEF, 1 EUR = 1,95583 DEM apod.). Pro účely konverze je výhradně zakázáno používat jiný přepočítací kurz, stejně jako je nepřípustné danou hodnotu přepočítacího koeficientu zkracovat, zaokrouhlovat či invertovat.⁶⁵ Z toho důvodu Národní plán zavedení eura v České republice zdůrazňuje princip cenové neutrality při přechodu na euro a počítá také s řadou opatření, jež se budou provádět současně s přijetím eura. Například bude uzákoněna povinnost duálního označování cen, dále se počítá s bedlivějším sledováním cenového vývoje, bude vytvořena i černá listina podnikatelů, kteří využijí zavedení eura ke zvýšení cen.

Existuje výjimka, kdy by mohlo dojít k zaokrouhlování směrem nahoru i dolů, a to v případě při zaokrouhlování cen pro marketingové účely, kde se často používají psychologické ceny končící číslicemi 0,5 či 0,9.

Naskýtá se zde i možnost skokovitého zvýšení některých cen, které jsou prezentovány většinou formou katalogů či jídelních lístků. Mnozí podnikatelé totiž upouštějí od jejich inovace (úprav a nových tisků) rok či dva před zavedením eura a až po jeho přijetí do cen zakomponují i dříve odložené cenové úpravy. Následně se tento fakt může občanům jevit jako výrazné zvýšení ceny.

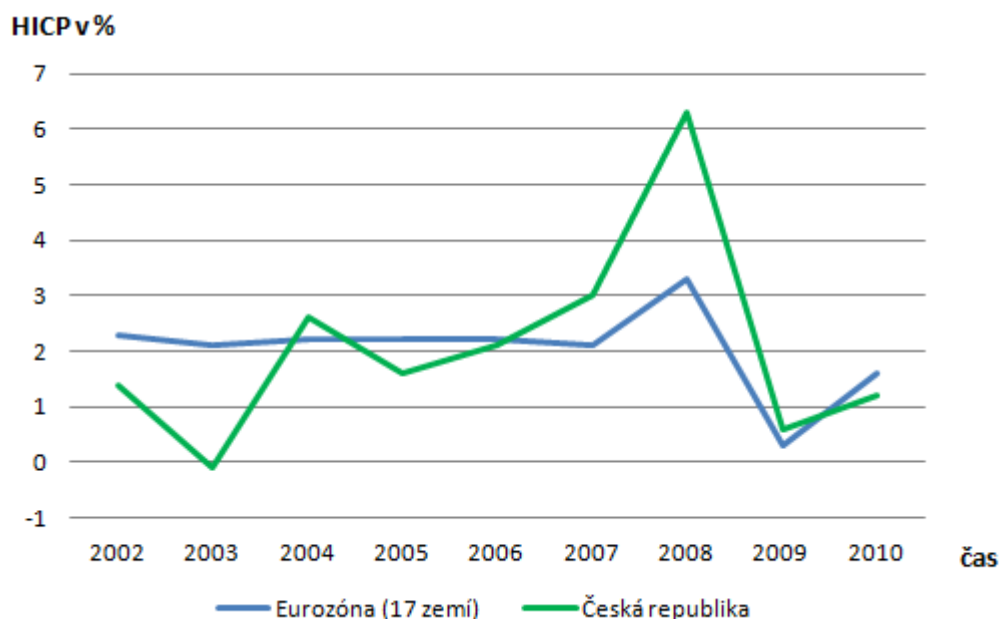
Obyvatelé některých dnešních států měnové unie mají pocit, že zavedení eura vyvolalo zvýšení inflace. Avšak statistické údaje o vývoji cenové hladiny tyto domněnky nepotvrzují. Ve skutečnosti došlo k navýšení cen jen některých položek, např. v restauracích, u kadeřníka, v tržnicích, apod. U jiných druhů zboží naopak došlo k poklesu cen, takže celkový dopad na inflaci byl minimální.⁶⁶

---

⁶⁵ LACINA, L. a kol. *Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR*, 2007. s. 13.

⁶⁶ ČNB: Veřejnost: Pro média: Autorské články a rozhovory [online]. *Šokové přizpůsobení cen po vstupu do EU nehrozí: Rozhovor s M. Hrnčířem, členem BR ČNB* [cit. 2011-11-01]. Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2000/cl_00_000811.html

Z obrázku č. 9 je možné vysledovat vývoj změn harmonizovaného indexu spotřebitelských cen⁶⁷ v EU a České republice od zavedení jednotné měny i v hotovostní podobě, tedy od roku 2002 do roku 2010. HICP u zemí, jež přijali euro bezprostředně po jeho založení, se vyvíjel rovnoměrně až do momentu, kdy Evropu a USA „položila“ finanční krize (rok 2008).

Obrázek 9: Vývoj roční průměrné míry změny HICP

Zdroj: data z Eurostatu, zpracování vlastní

Riziko růstu inflace je se vstupem do měnové unie spojováno zejména z důvodu eliminace flexibilního měnového kurzu. Zvýšení cenové hladiny vyvolané přijetím společné měny pak bude znamenat, dle zkušeností evropské měnové zóny, okamžitý jednorázový náklad pro českou ekonomiku, jež se projeví přibližně půl roku před zavedením eura a bude k němu pravděpodobně docházet ještě v průběhu nadcházejícího roku. K cenové fluktuaci však může dojít i po ukončení povinné doby duálního označování cen.

⁶⁷ HICP vyjadřuje meziroční přírůstek spotřebitelských cen a získává se z hodnot spotřebitelského koše unifikovaného pro EU, kdy jsou jednotlivým položkám v koši (zboží, služby) přisuzovány váhy dle toho, jak se daná položka podílí na celkové spotřebě domácností.

Mnozí ekonomové mají v souvislosti s touto problematikou obavy z inflačních očekávání. Tento pojem znamená, že si inflaci z velké části ekonomika vytváří sama. Způsobují ji všechny ekonomické subjekty, jež budou z nějakého důvodu (většinou v důsledku z předchozí inflační zkušenosti či šíření pesimistických očekávání z nástupu nové měny) očekávat budoucí inflaci v určité výši. Přizpůsobí tomu tak i své chování, tedy pokud nebudou centrální bankou přesvědčeni o opaku. Odbory si vynutí růst mezd úměrně k očekávanému nárůstu cenové hladiny, firmy svá inflační očekávání ve snaze zvýšit tržby zabudují do obchodních kontraktů, čímž způsobí růst nájmů, banky navýší úrokové sazby, obchodníci nasadí vyšší marží na svoji produkci atd. Výsledkem tohoto celého procesu bude skutečná inflace, jež byla vyvolána veškerými inflačními očekáváními.⁶⁸

Výše popsané problematice je možné se vyhnout vhodně zvolenou národní strategií přistoupení k euru, která by v sobě zahrnovala účinné nástroje, jež by minimalizovaly negativní psychologické dopady zavedení eura na spotřebitele (nutnost vysvětlení spotřebitelům nemožnost srovnávání aktuálních eurových cen podléhající běžné inflaci se starými cenami v národní měně bez inflačního vlivu). Napomoci by tomu také mělo duální označování cen.

3. Administrativní a technické náklady přechodu na euro

Administrativní a technické náklady vyvolané přechodem dané země na euro budou představovat pro českou ekonomiku, oproti ztrátě měnové a kurzové politiky, okamžité jednorázové výdaje, které budou vynaloženy v závislosti na typu ekonomického subjektu již dva až tři roky před zavedením eura (podmíněno vstupem do mechanismu směnných kurzů ERM II) a následně ještě rok poté. Jedná se o náklady spojené s adaptací všech ekonomických subjektů na novou měnu. Zavádění nových opatření a proces adaptace již ČR jednou zažila, a to v roce 1992,

---

⁶⁸ LACINA, L.; ROZMAHEL, P. a kol. *Euro: ano/ne?*, 2010. s. 68-69.

kdy probíhaly přípravy spojené se vznikem české koruny. Z hlediska účelovosti nákladů lze dané výdaje rozdělit do následujících pěti skupin:

a) Náklady na úpravu informačních systémů

Všechny podnikatelské subjekty, finanční instituce i instituce veřejného sektoru budou muset přizpůsobit své softwarové a hardwarové vybavení pro účetnictví, daňová přiznání, finanční řízení, fakturace apod. A to z toho důvodu, že bankovní výpisy, faktury, výplatní pásky či oznámení o výši sociálních dávek a důchodu budou muset zobrazovat výše částek v obou měnách (CZK i EUR). Po 14 dnech duální cirkulace bude v oběhu jen společná měna. Výše těchto nákladů roste s vyšší mírou sofistikovanosti programů, jež jsou ušité na míru specifických potřeb firem.

b) Náklady na informační a osvětovou kampaň

Hlavním cílem této kampaně bude seznámení široké veřejnosti se změnami a dopady, které sebou přijetí eura přináší. Tímto se konkrétněji zabývá Komunikační strategie k zavedení eura v ČR (již má v režii Ministerstvo financí) obsažená v Národním plánu zavedení eura v ČR, která bude rozprostřena do období 3,5 let. Počátkem tohoto období bude vládní rozhodnutí o termínu zavedení eura v ČR a konec bude datován přibližně po 6 měsících jeho zavedení.

c) Náklady na tvorbu nových ceníků, sazebníků, informačních materiálů a katalogů

Zde se nejedná pouze o náklady vznikající konverzí národních měn na euro pomocí oficiálního přepočítávacího koeficientu u produktového portfolia firma, ale i výdaji na vytvoření nových podnikových směrnic, jež budou definovat určení vlastní ceny. Úkolem podnikatelských subjektů bude především informování svých zákazníků a obchodních partnerů o provedených změnách.

d) Náklady plynoucí z duální manipulace s hotovostí

V období 14-ti denní duální cirkulace budou v oběhu obě měny současně, proto budou muset být podnikatelé i úřady schopné pracovat s českou korunou i eurem a přijmout tak větší nároky na jejich uskladnění a manipulaci. To je následně doprovázeno proškolením zaměstnanců v oblasti ochranných prvků nové společné měny a v zacházení s novým softwarem.⁶⁹

4. Specifické náklady bankovního sektoru

ČNB bude též čelit specifickým nákladům, které vzniknou přijetím eura. Centrální banka se bude potýkat s výdaji na přípravu, výrobu i distribuci euro-bankovek a mincí a stažením českých korunových mincí a bankovek z oběhu včetně jejich likvidace. Úkolem komerčních bank bude přizpůsobování bankomatů na vydávání eur, s čímž souvisí i zajištění bezplatné výměny koruny za euro. Tyto náklady mají též podobu jednorázových nákladů, jež budou vynaloženy během tří let před a přibližně půl roku po zavedení eura v ČR.

Přijetí společné měny však pro bankovní sektor bude znamenat i trvalé náklady, jež způsobují omezení příjmů z devizových hotovostních i bezhotovostních transakcí. Tyto náklady se projeví bezprostředně se vstupem do eurozóny. Je však nutné poukázat na to, že pro českou ekonomiku jako celek tento fakt nebude znamenat náklad, jelikož na druhé straně ušetří subjekty, které nyní platí bankám poplatky za realizaci eurových operací.⁷⁰

Tabulka č. 2 zachycuje souhrnné rozdělení přímých přínosů a nákladů dle předpokládané intenzity dopadu a časového horizontu jejich působení. Z níže uvedeného vyplývá, že část nákladů jsou jednorázového charakteru, kdežto přínosy jsou v podstatě trvalé.

---

⁶⁹ EUROSOP: Gallery [online]. *Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku v ČR* [cit. 2011-11-01]. Dostupný z WWW: http://www.euroskop.cz/gallery/2/850-studie_vlivu_zavedeni_eura_v_cr_na_ekonomiku.pdf

⁷⁰ LACINA, L.; ROZMAHEL, P. a kol. *Euro: ano/ne?*, 2010. s. 48-50.

Rozhodování o zavedení společné měny by se mělo provádět na základě vyhodnocení dlouhodobých neboli trvalých efektů a nebrat v úvahu jednorázové dopady. Toto bude platit pouze za předpokladu, že ztráta měnové a kurzové politiky, jež má největší význam na straně přímých nákladů, nebude představovat příliš velké riziko destabilizace českého hospodářství, které by převážilo pozitiva v podobě omezení kurzového rizika a snížení transakčních nákladů, jež zprostředkovaně vedou k hospodářskému růstu ČR. Význam omezení kurzového rizika (pro subjekty realizující transakce pouze se členským státy jde o úplné odstranění kurzového rizika) podtrhuje skutečnost, že v roce 2008 činil český export směřovaný do 26 zemí EU 84,9 % a z celkové výše importu ČR pocházelo 76,9 % právě z 26 zemí EU.⁷¹

Tabulka 2: Souhrn klasifikace přímých přínosů a nákladů na zavedení eura v ČR

		jednorázový dopad okamžitý	trvalý dopad	
			okamžitý	středně až dlouhodobý
očekávaná intenzita dopadu	kritická			
	významná		+ omezení kurzového rizika - ztráta autonomní měnové politiky a kurzové politiky	
	střední		+ snížení transakčních nákladů	
	malá	- bezprostřední růst cenové hladiny - administrativní a technické náklady na přechodu na euro		+ nižší náklady na obstarání kapitálu
	zanedbatelná	- specifické náklady bankovního sektoru (zajištění emise bankovek a mincí)	- specifické náklady bankovního sektoru (omezení příjmů z devizových transakcí)	+ vyšší transparentnost cen
časový horizont				

Legenda: + přínosy

podstatné dopady

- náklady

nepodstatné dopady

Zdroj: Euro: ano/ne?, zpracování vlastní

3.2.3 Dopady zavedení eura v ČR na obyvatele

V této části se bude autorka snažit objasnit, zda přechod na euro může zhoršit dosavadní kupní sílu obyvatel, což je asi největší obava, která zaznívá z řad občanů v souvislosti se

⁷¹ LACINA, L.; ROZMAHEL, P. a kol. *Euro: ano/ne?*, 2010. s. 52-54.

zavedením nové měny a nahrazení tak měny národní. Eurové mince a bankovky budou uvedeny do oběhu na základě přesně stanoveného přepočítacího koeficientu. Tento přepočítací koeficient je obdobou měnového kurzu oddělující domácí měnové prostředí od zahraničního. Z toho plyne, že se problematika dopadu zavedení eura na obyvatele odvíjí od vývoje měnového kurzu CZK/EUR v předvstupním období.

Pro odhad výše přepočítacího koeficientu je třeba zvažovat několik možností vývoje měnového kurzu. Odhad vývoje měnového kurzu však není jednoduchou záležitostí, jelikož ho kromě vývoje makroekonomických veličin ovlivňuje i chování centrálních bank, spekulativní aktivity investorů a jejich nálada ve vztahu k celkovému regionu, ve kterém se země nachází. V praxi se pro účely predikce nejčastěji přijme technický předpoklad o pokračování stávajícího trendu vývoje měnového kurzu nebo se jeho vývoj odhaduje dle kotace forwardových kurzů⁷². V souvislosti s plánovaným zavedením eura je nutné zohlednit, že dojde ke změně měnového režimu v závislosti na povinnosti plnit konvergenční kritéria. Prognóza měnového kurzu koruny k euru je tedy navíc ovlivněna nejistotou ohledně data přijetí společné evropské měny. Je tedy nemožné odhadnout, kdy by teoreticky mohlo dojít ke vstupu do mechanismu směnných kurzů ERM II a k určení centrální parity⁷³. Lze také očekávat, že po stanovení oficiálního a věrohodného data vstupu do evropské měnové zóny může dojít ke zvýšené poptávce po koruně tak, jak to zažívala slovenská koruna. To může navíc způsobit napětí uvnitř režimu ERM II (pokud ČR už do něj vstoupila) a nakonec vést i k revalvací centrální parity, jež by byla pro přechod na novou měnu nejspíš určující.⁷⁴

---

⁷² Měnový kurz, jenž je výsledkem forwardových operací, kdy dochází k nákupu či prodeji měny za předem dohodnutý kurz, přičemž celá operace se vypořádá až v budoucnosti.

⁷³ Pojem centrální parita je používán v souvislosti s pevnými kurzovými režimy. Centrální paritu vyhláší centrální banka jako základní kurz domácí měny vůči jednotce zahraniční měny (např. 24,35 CZK = 1 EUR), popř. vůči měnovému koši zahraničních měn.

⁷⁴ LACINA, L.; ROZMAHEL, P. a kol. *Euro: ano/ne?*, 2010. s. 113-118.

V této souvislosti je třeba připomenout, že přepočítací koeficient bude stanoven s přesností na šest číslic, což v případě České republika znamená, že za desetinnou částkou budou ještě další čtyři číslice (např. 24,3521 CZK/EUR). Na první pohled se to může zdát zbytečné vzhledem k tomu, že v současnosti je nejmenší jednotkou české měny jedna koruna (padesátihaléře byly zrušeny v roce 2008). Toto pravidlo má však své opodstatnění a bylo zavedeno z toho důvodu, aby se přepočty z národní měny na euro uskutečňovaly s co největší přesností a nedocházelo k narušení vazeb mezi cenami vyjádřenými v různých měnových jednotkách. Následující příklad prokazuje, jak je pro přepočet zásadní dodržovat nezaokrouhlen přepočítací koeficient, který jako jediný nejpřesněji přepočítává ceny zboží a služeb vyjádřených v národní měny a euru. Zvažujeme dvě varianty přepočítacích koeficientů 24,4500 CZK/EUR a 24,5499 korun za euro, přičemž obě hodnoty by se při přepočtu na 1 EUR na CZK a po zaokrouhlení na dvě desetinná místa rovnaly 24,5 CZK/EUR (takto může být upravena pouze finální částka, nikoli přepočítací koeficient). Z níže uvedené tabulky vyplývá, že při přepočítávání z české koruny do eura jsou konečné částky přepočtené podle odlišných přepočítacích koeficientů u nízkých hodnot stejné, kdežto u vyšších hodnot se již projevují viditelné rozdíly.

V tomto případě konkrétně od padesáti korun a výše. U dvou tisíc českých korun činí tento rozdíl mezi dvěma odlišnými kurzy 33 eurocentů. Uvedený příklad tak potvrzuje, že používání upraveného přepočítacího koeficientu by vedlo k nerovnocennému přepočtu cen a například neopodstatněnému zdražování.

Tabulka 3: Dopady zaokrouhlování

CZK/EUR	24,4500	24,5499	Rozdíl
	(1)	(2)	(3) = (1) - (2)
	přepočet na €		
1,00 Kč	0,04 Kč	0,04 Kč	0,00 Kč
2,00 Kč	0,08 Kč	0,08 Kč	0,00 Kč
3,00 Kč	0,12 Kč	0,12 Kč	0,00 Kč
4,00 Kč	0,16 Kč	0,16 Kč	0,00 Kč
5,00 Kč	0,20 Kč	0,20 Kč	0,00 Kč
10,00 Kč	0,41 Kč	0,41 Kč	0,00 Kč
20,00 Kč	0,82 Kč	0,81 Kč	0,00 Kč
50,00 Kč	2,04 Kč	2,04 Kč	0,01 Kč
100,00 Kč	4,09 Kč	4,07 Kč	0,02 Kč
200,00 Kč	8,18 Kč	8,15 Kč	0,03 Kč
500,00 Kč	20,45 Kč	20,37 Kč	0,08 Kč
1 000,00 Kč	40,90 Kč	40,73 Kč	0,17 Kč
2 000,00 Kč	81,80 Kč	81,47 Kč	0,33 Kč

Zdroj: Vlastní modelové výpočty

Pokud by došlo k nastavení finálního přepočítacího koeficientu, jenž by neodpovídal vývoji reálné ekonomiky, znamená pro kandidátský stát určité riziko. Nadhodnocený přepočítací koeficient ve vztahu k rovnovážnému kurzu by vedl ke snížení konkurenceschopnosti českých producentů a vývozců a měl by tak negativní dopad na ekonomický růst a zaměstnanost. Je to dáno především tím, že by výrobcům vzrostly ceny vstupů a jejich zboží by na mezinárodním trhu podražilo a stalo se méně konkurenceschopné a poptávané. Oproti tomu podhodnocený kurz by vedl k přehřívání ekonomiky, což by vedlo k takové situaci, kdy by české zboží bylo v porovnání se zahraničním natolik levné, že by po něm rostla poptávka. Producenti by se ji snažili za každou cenu uspokojit, rostla by tím pádem zaměstnanost, ale ekonomika by se musela poprat se svými omezenými výrobními kapacitami, to by následně vedlo k růstu cen.

Druhým negativním faktorem podhodnoceného kurzu je snížení hodnoty tuzemských finančních aktiv při jejich přepočtu na společnou měnu. Tento fakt by naopak vedl k relativnímu zchudnutí v důsledku snížení kupní síly domácího obyvatelstva ve vztahu k zahraničí. Riziko příliš podhodnoceného či nadhodnoceného přepočítacího koeficientu by v podmínkách české ekonomiky mělo být minimalizováno současně nastaveným měnovým režimem (floating), jenž umožňuje měnovému kurzu vyvíjet se na základě vývoje reálné ekonomiky a tržních stimulů. Navíc mechanismus směnných kurzů ERM II, ve kterém bude muset být česká koruna na čas (cca 2 roky) zafixována, vymezuje široké

pásmo pro pohyb měnového kurzu i případnou úpravu centrální parity. Hlavním rizikem jsou proto spekulace na pohyb kurzu v období rozhodování o výši centrální parity v ERM II či konečného přepočítacího koeficientu, jenž mohou být eliminovány přístupem evropských institucí k měnové integraci.⁷⁵

Aby došlo k úplnému pochopení dopadů odlišných úrovní přepočítacího koeficientu na cenové relace, je nutné objasnit pojmy vnitřní a vnější kupní síla měny. Vnitřní kupní silou měny je míněna síla měny ve vztahu k domácím cenám zboží a služeb. Na druhé straně vnější kupní síla měny představuje sílu měny ve vztahu k zahraničním cenám, jež je určena výší měnového kurzu. Čím silnější je úroveň měnového kurzu, tím lepší jsou spotřebitelské možnosti ve vazbě k zahraničním cenám.⁷⁶ V momentě přechodu na euro budou spotřebitelé jasně obeznámeni s úrovní přepočítacího koeficientu, jenž bude vyjádřen pomocí tzv. přímé kotace (X jednotek národní měny za 1 EUR) s přesností na šest číslic. Přepočítacím koeficientem se budou řídit veškeré transakce v domácí ekonomice po vstupu země do evropské měnové zóny. Ceny veškerých statků v národní ekonomice stejně jako mzdy, platy a důchody budou přepočteny stejným přepočítacím koeficientem a upraveny pouze zaokrouhlením. Dopad na vnitřní kupní sílu měny by měl být tedy minimální. Přepočítací koeficient tak může mít vliv na životní úroveň obyvatel pouze ve vztahu k vnějšímu prostředí, a to v návaznosti na odlišnou úroveň cenové hladiny v zahraničí ve srovnání s domácí cenovou hladinou. Následující příklad zkoumá podíl nájemného na mzdě zaměstnance a dokládá tak, že dopad zavedení eura by měl být v případě dodržování pravidel zaokrouhlování a přepočítávání nulový. Relace nájemného na mzdě je v obou dvou případech, tzn. před a po zavedení společné měny, roven 20 %⁷⁷. Přechodem na společnou evropskou měnu tak dojde pouze k nahrazení měnové jednotky, nikoli však ke změně vnitřní kupní síly obyvatel či významného narušení cenových relací, jež by zhoršily životní úroveň občanů.

---

⁷⁵ LACINA, L.; ROZMAHEL, P. a kol. *Euro: ano/ne?*, 2010. s. 119-121.

⁷⁶ Tamtéž, s. 122-125.

⁷⁷ V případě mezd se při přepočtech na euro navíc uvažuje zaokrouhlovat konečný výsledek směrem nahoru ve prospěch zaměstnance (viz Národní plán zavedení eura, s. 47).

Tabulka 4: Procentní vztah mezi příjmy a výdaji před a po zavedení eura

(přepočítací koeficient: 24,3521 CZK/EUR)			
	mzda	nájemné	relace nájemné/mzda (v %)
CZK	22 000,00	4 500,00	20,45
EUR	903,41	184,79	20,45

Zdroj: Vlastní modelové výpočty

Fakt, že přechod na euro bude mít podle předchozího zjištění nulový dopad na cenové relace uvnitř domácí ekonomiky, je zásadní za předpokladu, že by čeští občané žili v uzavřeném světě zvaném Česká republika. Občané ČR jsou však v úzkém kontaktu se zahraničím, a to v podobě cestování nebo nakupování zahraničního zboží, což znamená, že je bezpochyby musí zajímat i úroveň měnového kurzu, který představuje bránu mezi národní a zahraniční ekonomikou. Měnový kurz tedy v sobě ztělesňuje vnější kupní sílu měny, jež je významná při porovnání domácích a zahraničních cen. Pokud tedy dochází k rychlejšímu zhodnocování měnového kurzu oproti cenám v zahraničí, dochází k růstu vnější kupní síly měny. Tyto skutečnosti zjistíme nejen při směně národní jednotky za zahraniční, ale také při placení v zahraničí za zboží a služby či při dovozu cizích statků, za které zaplatíme v domácí měně méně nežli dříve. Jako příklad lze uvést cenu pračky vyráběné v Německu, kterou česká firma dováží na domácí trh za € 535,- za kus (viz tabulka č. 5). Je zřejmé, že se cena dováženého statku vyjádřená v korunách úměrně snižuje s posilováním měnového kurzu. Posilováním měnového kurzu se tak vytváří lepší spotřebitelské možnosti a narůstá kupní síla obyvatel, pokud zahraniční růst cen v čase není až tak vysoký, že by byl schopen kompenzovat zisky plynoucí z posilování měnového kurzu. Je zde třeba zdůraznit, že v případě příznivého makroekonomického vývoje se může kupní síla měny zvyšovat i po přijetí jednotné evropské měny. Zvyšování kupní síly měny se už ale nebude realizovat prostřednictvím měnového kurzu, ale růstem cen jako důsledek růstu produktivity práce a mezd.

Tabulka 5: Výdaje na zahraniční statek při různých úrovních přepočítacího koeficientu

CZK/EUR	23,00	24,00	25,00	26,00	27,00
535 €	12 305,00 Kč	12 840,00 Kč	13 375,00 Kč	13 910,00 Kč	14 445,00 Kč

Zdroj: Vlastní modelové výpočty

Z výše uvedeného vyplývá, že při respektování pravidel zaokrouhlování a přepočítávání při vstupu země do evropské měnové zóny by nemělo dojít k distorzi cenových relací uvnitř

národní ekonomiky. Úroveň přepočítacího koeficientu tedy nemá vliv na cenové relace uvnitř ekonomiky. Neseriózní a nedostatečně proklientské chování prodávajících na trhu u neregulovaných cen by mělo být ošetřeno zavedením souboru pravidel přechodu (jistého kodexu chování) včetně marketingové kampaně, jež se výrazně uplatnily v ostatních členských státech eurozóny, a které tak napomohly k zabránění neoprávněného zdražování cen produktů a služeb.

4. Vyhodnocení plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou

Původním termínem pro přijetí eura byl počátek roku 2010, avšak v říjnu 2006 byl tento termín zrušen, aniž by byl stanoven nový. Z výsledků Vyhodnocení plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění s eurozónou vyplývá, že nyní je hlavním důvodem odkladu eura probíhající světová finanční krize. Tato finanční krize působí jako asymetrický šok, čímž zvyšuje rizika plynoucí ze zapojení národní měny v ERM II a může tak mít negativní důsledky na sladění ekonomik. Pro porozumění prozatímního důvodu nepřijetí eura bude autorka v další části své práce vyhodnocovat plnění maastrichtských kritérií a stupně ekonomické sladění České republiky s eurozónou, jelikož oba aspekty jsou vzájemně provázené a ovlivňují rozhodování o vstupu ČR do měnové unie.

4.1 Analýza plnění konvergenčních kritérií Českou republikou

Ministerstvo financí a ČNB každoročně předkládá vládě České republiky ke schválení společný dokument, jenž posuzuje připravenost ČR na vstup do mechanismu směnných kurzů ERM II a zároveň posuzuje připravenost ČR na přijetí společné měny. Poslední z těchto pravidelných hodnocení pochází z 22. prosince 2010, kdy bylo schváleno vládou české země.

Již zmíněná maastrichtská konvergenční kritéria jsou definována ve Smlouvě o založení ES (č. 121) a v navazujících protokolech – Protokol o konvergenčních kritériích a Protokol o postupu při nadměrném schodku. Podrobnější a blíže specifikované definice konvergenčních kritérií je možné nalézt v příloze č. 1.

Primárním cílem České republiky po vstupu do EU by mělo být dodržení závazku přijetí společné měny v co nejbližším možném termínu za předpokladu plnění maastrichtských kritérií. Jejich případné neplnění nemá pro ČR žádné přímé důsledky. Výjimkou je však kritérium udržitelnosti veřejných financí. Pokud nedochází k jeho plnění, je země

podrobena Proceduře při nadměrném schodku (EDP), jež byla obnovena v prosinci 2009 z důvodu očekávaného překročení referenční hranice pro vládní schodek v roce 2009. České republice bylo Radou doporučeno snížit důvěryhodným a především udržitelným způsobem vládní deficit pod hranici 3 % HDP do roku 2013.

4.1.1 Kritérium cenové stability

Podmínkou plnění kritéria cenové stability je zajištění udržitelného stupně cenové stability a průměrné míry inflace, která po dobu 12 měsíců před posuzováním nepřekročí míru inflace tří členských států s největší cenovou stabilitou o více než 1,5 p.b.

Česká republika v současnosti plní kritérium cenové stability, a to ve výši 1,9 % (říjen 2011). Pro vývoj cenové hladiny v ČR v letech 2011-2012 byla predikována mírná inflace, jejíž hladina však měla stále plnit toto kritérium. Pro rok 2011 byl tento předpoklad splněn a bylo by tak učiněno i pro rok 2012, pokud by nedošlo k úpravám nepřímých daní.

Vládní návrh tzv. sazbové novely zákona o DPH (sněmovní tisk 377) byl Poslaneckou sněmovnou schválen 2. 9. 2011. Ačkoli 7. 10. 2011 byla novela vrácena Senátem, na schůzi Poslanecké sněmovny začínající 25. 10. 2011⁷⁸ měla být novela definitivně schválena a od 1. ledna 2012 má nabýt účinnosti. Od počátku příštího roku budou sazby DPH činit 14 % (snížená sazba) a 20 % (základní sazba) a od počátku roku 2013 bude platit sjednocená sazba DPH 17,5 % bez výjimek. Úprava sazeb by měla v roce 2012 přinést do státního rozpočtu navíc 26 až 27 miliard korun⁷⁹, jež budou převedeny na důchodový účet v souvislosti s důchodovou reformou. Tyto změny tedy mohou vyvolat

---

⁷⁸ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR: Jednání: [online]. Schválený pořad a stav projednávání 25. Schůze: Neprojednané body: *Zákony zamítnuté Senátem – bod č. 92* [cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/ischuze.sqw?o=6&s=25&nx=1>

⁷⁹ NAŠE PENÍZE [online]. Kategorie: Domáci: *Od roku 2012 budou nové sazby DPH 14 a 20 procent, autor článku J. Tábořský/MED* [cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW: http://www.nasepenize.cz/od-roku-2012-budou-nove-sazby-dph-14-a-20-procent-8623#Rychlá_půjčka_utáhla_opasek_splátkám_o_15_procent. Stiskni ENTER!

v nadcházejícím roce významný proinflační dopad, který může způsobit vzdalování se od limitu nutného k plnění kritéria cenové stability.

Smlouva i Protokol ponechávají v některých otázkách dodatečný prostor pro interpretaci evropskými institucemi: Evropskou komisí (EK) a ECB, jež plnění kritérií hodnotí. Proto je důležité brát v úvahu při vyhodnocení plnění kritérií také konkrétní způsob, jakým tyto instituce jednotlivá kritéria aplikují. V Konvergenční zprávě z roku 2010 EK a ECB předkládají, že referenční hodnota cenového kritéria může být v době hodnocení ovlivněna i všeobecnou ekonomickou situací. V období zpracování této zprávy čelila většina zemí negativní míře inflace. Z toho důvodu byly do výpočtu kritéria cenové stability zahrnuty země jako Portugalsko (-0,8 %), Estonsko (-0,7 %) a Belgie (-0,1 %). Výpočet referenční hodnoty je následující: 1,5 procentního bodu + prostý aritmetický průměr inflace tří členských zemí s nejnižší mírou inflace, tedy pouze pokud je jejich míra inflace v souladu s požadavky cenové stability.⁸⁰

Tabulka 6: Vývoj HICP v letech 2007 až 2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Průměr tří zemí EU s nejnižší inflací	1,3	2,6	0,0	0,7	1,2	1,2	1,2
Hodnota kritéria (1. řádek + 1,5 p.b.⁸¹)	2,8	4,1	1,5	2,2	2,7	2,7	2,7
Česká republika	3,0	6,3	0,6	1,2	2,1	3,4	1,7

Zdroj: www.mfcr.cz, zpracování vlastní

Z tabulky vyplývá, že ČR v letech 2007-2008 nesplňovala kritérium cenové stability. Příčinami byl především prudký růst cen potravin a energií (především ropy) a v roce 2008 tento fakt navyšovala změna snížené sazby DPH z 5 % na 9 %, zavedení ekologických daní a poplatků ve zdravotnictví.

---

⁸⁰ ZAVEDENÍ EURA V ČR [online]. Vládní materiály: *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou (2010)* [cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Vyhodnoceni_Maastricht_2010_pdf.pdf

⁸¹ Procentní bod udává změnu hodnoty v procentech. Např. je-li úroková sazba 5 % a změní-li se na 4 %, změnila se o jeden procentní bod. Uvede-li se, že se sazba snížila o 1 %, měla by výsledná sazba činit 4,95 % (jedno procento z pěti je 0,05).

V průběhu roku 2009 došlo ke globální recesi, jež zapříčinila pokles cen potravin a energií, a to se projevilo výraznou dezinflací oproti přecházejícím letům. Od roku 2010 můžeme opět sledovat nárůst hodnot, a to především z důvodů zvýšení sazeb DPH o 1 p.b. a růstu spotřební daně.

4.1.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Kritérium udržitelnosti veřejných financí se skládá z kritéria schodku veřejných financí, jenž se zaměřuje na krátkodobý až střednědobý stav veřejných financí, a kritéria veřejného dluhu, který vypovídá o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí. Kritéria veřejných financí jsou vyhodnocována za fiskální rok, tj. kalendářní rok předcházejícího okamžiku šetření. Aby bylo kritérium udržitelnosti veřejných financí splněno, musí být udržitelně plněny obě složky fiskální kritéria (vládní deficit a dluh).

V současnosti Česká republika opětovně neplní kritérium udržitelnosti veřejných financí, proto je od roku 2009 již podruhé podrobena Proceduře při nadměrném deficitu (EDP), která by měla být ukončena v roce 2013 na základě dosažení hodnoty salda vládního sektoru na úrovni 2,9 % HDP. Poprvé se ČR v této Proceduře nacházela od roku 2004 do června 2008.⁸²

a) Kritérium vládního deficitu

Kritérium vládního deficitu nařizuje kandidátské či členské zemi eurozóny, z důvodu plnění daného kritéria, aby její rozpočtový deficit nepřekračoval úroveň 3 % HDP. Existují však dvě výjimky: 1) případ, kdy rozpočtový deficit podstatně klesl nebo se neustále snižoval, až se přiblížil hranici 3 % HDP; 2) nebo případ,

---

⁸² Zavedení eura [online]. Vládní materiály: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou (2010), s. 10 [cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Vyhodnoceni_Maastricht_2010_pdf.pdf

kdy vládní schodek překročil danou hranici pouze výjimečně a poměr zůstal blízko k doporučené hodnotě.

Tabulka 7: Vývoj salda vládních institucí

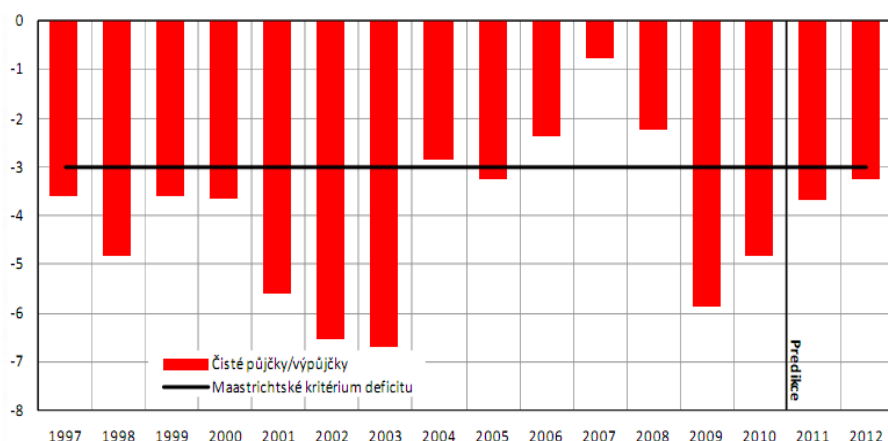
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hodnota kritéria	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Česká republika	-0,7	-2,7	-5,8	-5,1	-4,6	-3,5	-2,9

Zdroj: Společný dokument MF a ČNB z roku 2010: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou (str. 10), zpracování vlastní

Z tabulky 7 je zřejmé, že ČR splňovala kritérium vládního deficitu pouze v letech 2007 a 2008. V důsledku poklesu ekonomického růstu v roce 2008 a následnému zhoršení salda vládního sektoru, způsobeném finanční krizí v roce 2009, dochází k překročení konvergenční hranice. Česká ekonomika upadla do recese, což vedlo k dalšímu růstu výdajů vládního sektoru na zmírňování dopadů hospodářského poklesu na ekonomické subjekty. Vláda, jež vzešla z jarních voleb roku 2010, zpřísnila fiskální cíle pro následující roky, aby snížila vládní schodek na 1,9 % do roku 2014, a stanovila cíl vyrovnaného hospodaření sektoru vlády v roce 2016, avšak pouze za předpokladu ekonomického růstu v uvažovaném období. Při současném nastavení fiskální politiky nebude možné ve střednědobém horizontu dosáhnout cíle pro strukturální deficit vládního sektoru ve výši 1 % HDP, který České republice ukládá Pakt stability a růstu.⁸³

---

⁸³ MF ČR: EU a zahraničí [online]. Přistoupení ČR k eurozóně: Strategie přistoupení ČR k eurozóně: Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně, s. 4 [cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Eurozona_CR_2007.pdf

Obrázek 10: Saldo vládního sektoru

Zdroj: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Makroekonomicka-predikce_v_kostce_201110.pdf (s.5)

Dle naposledy aktualizované makroekonomické predikce MF k říjnu 2011 je očekáváno na konci roku 2011 snížení deficitu na 3,7 % HDP v důsledku příznivějšího vývoje úrokových nákladů a poklesu investičních dotací na projekty spolufinancované z rozpočtu EU. Z hlediska udržitelnosti veřejných financí v požadované výši bude pro ČR zásadní vyřešení strukturálních problémů veřejných financí. Jedná se především o vytvoření zdravotní, sociální, důchodové a daňové reformy.

b) Kritérium vládního dluhu

Kritérium vládního dluhu určuje, že veřejný dluh členské země nesmí překročit 60 % HDP s výjimkou případů, kdy se dostatečně snižuje a blíží se uspokojivým tempem k doporučené hodnotě.

Tabulka 8: Vývoj vládního dluhu

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hodnota kritéria	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0
Česká republika	29,0	30,0	35,3	39,3	42,1	42,9	43,3

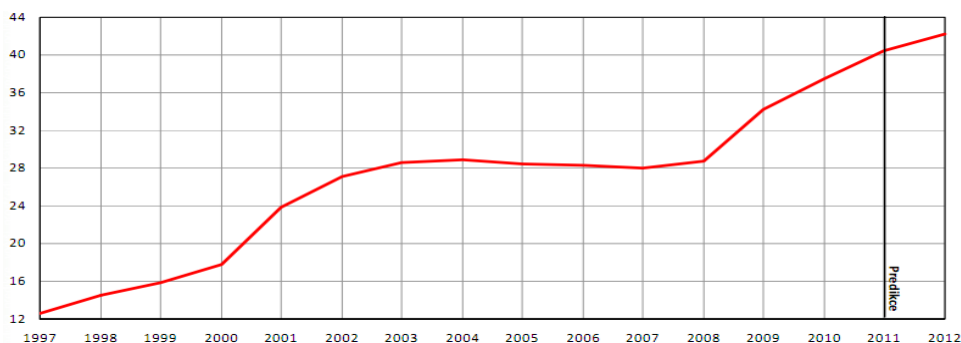
Zdroj: Společný dokument MF a ČNB z roku 2010: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou (str. 11), zpracování vlastní

S kritériem vládního dluhu je úzce spjaté kritérium vládního deficitu, jelikož vládní dluh nejvíce navyšuje záporná salda veřejných rozpočtů. Tato skutečnost je zřejmá z výše

uvedené tabulky, kdy byl vládní dluh po dobu dvou let stabilizován na úrovni 30 %. Příchod hospodářské krize však způsobil růst výdajů vládního sektoru, což zákonitě vedlo v následujících letech i k růstu vládního dluhu. Na základě Makroekonomických predikcí MF ke konci října 2011 se výše dluhu vládního sektoru na konci roku 2011 odhaduje na 40,5 % HDP.⁸⁴

Dle predikcí, současného nastavení fiskální politiky a předpokladech další konsolidace by měla výše dluhu dosáhnout své maximální hodnoty v roce 2013 a to na úrovni 43 % HDP. Ve srovnání s průměrem členů eurozóny není úroveň celkového zadlužení až tak vysoká. K 31. říjnu 2011 na základě analýzy MF ČR dosáhly celkové příjmy státního rozpočtu 838,6 mld. Kč, celkové výdaje 930,1 mld. Kč a schodek hodnoty 91,5 mld. Kč⁸⁵

V průběhu roku 2013 se očekává obnovení ekonomického růstu, což by mělo vést k postupnému snižování vládního dluhu. Pokud však nebudou provedeny výše jmenované reformy veřejných financí, jež by měly zabránit výraznému zadlužení země, bude mít vládních dluh i nadále rostoucí tendenci.

Obrázek 11: Vládní dluh

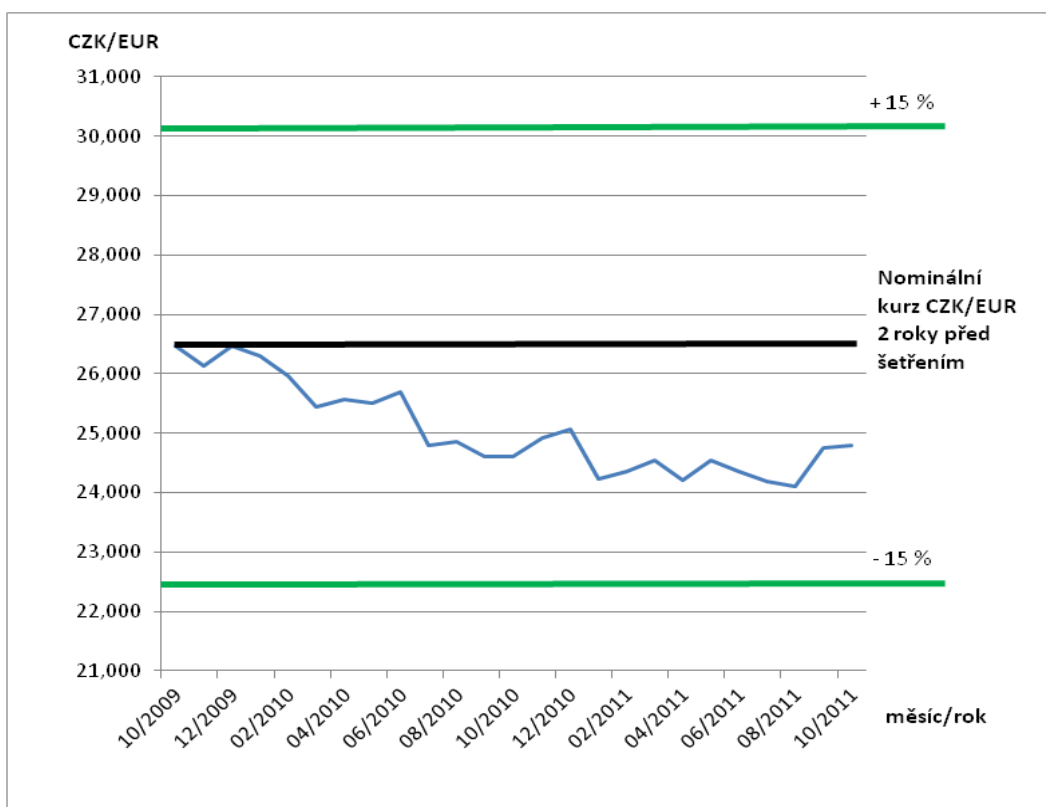
Zdroj: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Makroekonomicka-predikce_v_kostce_201110.pdf (s.6)

⁸⁴ MF ČR [online]. Finanční sektor: Aktuální: *Makroekonomická predikce*, s. 7 [cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Makroekonomicka-predikce_v_kostce_201110.pdf

⁸⁵ MF ČR: Finanční sektor [online]. Tiskové zprávy: *Schodek státního rozpočtu meziměsíčně i meziročně poklesl* [cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/str_vyvoj_sd.html

4.1.3 Kritérium stability měnového kurzu

Česká republika se prozatím neúčastní mechanismu směnných kurzů ERM II a česká měna tedy ani nemá stanovenou centrální paritu koruny k euru, což znamená, že kurzové kritérium není možné v současné době vyhodnocovat. Podmínkou plnění tohoto kritéria je minimálně dvoutletý pobyt v ERM II bez porušení rozpětí $\pm 15,0$ % flukтуаčního pásma a devalvace centrální parity. Šíře flukтуаčního pásma a centrální parita jsou s v bilaterální dohodě, z toho důvodu účast v ERM II nevylučuje možnost si stanovit užší flukтуаční pásmo, a to na základě žádosti kandidátské země. Stanovení šíře rozpětí flukтуаčního pásma je důležité jak pro ECB, tak i pro národní centrální banku. Obě banky jsou v případě pohybu kurzu na hranici pásma vázány k oboustranným intervencím, jež mohou být realizovány pouze za předpokladu, že nebudou ohrožovat stabilitu cenové hladiny přistupující země.

Obrázek 12: Vývoj nominálního kurzu CZK/EUR (měsíční data)

Zdroj: data ČNB k 31. 10. 2011, zpracování vlastní

Měnový kurz koruny k euru dlouhodobě vykazuje tendenci k apreciaci. Tento fakt byl ale narušen finanční a ekonomickou krizí v letech 2008 až 2009. Mezi červencem 2008 a únorem 2009 dosáhl rozsah deprecie až 23 %, což naznačovalo možná rizika v plnění kritéria stability měnového kurzu.⁸⁶ Od března 2009 však česká koruna začala opět posilovat a v tomto trendu pokračuje až do současnosti (viz obrázek č. 12). V průběhu roku 2010 zahraniční investoři přesunuli svůj zájem do východoevropských ekonomik z důvodu finančních problémů, jež svazují některé státy eurozóny (Řecko, Portugalsko, Španělsko, Itálie, Irsko). Z grafu je také zřejmé, že ve druhé polovině roku 2011 dochází k výraznějším výkyvům nominálního kurzu koruny vůči euru, a to především v důsledku politické nestability a nedokonalostem v nastavení fiskální politiky.

V budoucnosti bude důležité pro plnění kurzového kritéria klíčové vhodné *načasování vstupu do mechanismu směnných kurzů ERM II*, kterému by měla předcházet konsolidace veřejných financí, stabilizace domácí ekonomiky a současně tak i světových finančních trhů. V případě České republiky rozhoduje o vhodnosti vstupu do kurzového mechanismu ERM II ČNB a MF ČR. Vycházejí především z vyhodnocení plnění konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění české ekonomiky s měnovou unií, jež se každoročně provádějí.

Pro úspěšné plnění kritéria stability měnového kurzu bude také nutné správné *nastavení centrální parity kurzu koruny k euru*. Finální konverzní kurz by totiž měl odpovídat českým makroekonomickým podmínkám, pokud by však došlo k jeho nadhodnocení, vedlo by to ke ztrátě konkurenceschopnosti českých výrobců a vývozců. V opačném

---

⁸⁶ Zavedení eura [online]. Vládní materiály: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou (2010), s. 13 [cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Vyhodnoceni_Maastricht_2010_pdf.pdf

případě (podhodnocení měnového kurzu) by to způsobilo přehřívání ekonomiky a navíc snížení hodnoty tuzemských finančních aktiv.⁸⁷

Po vstupu do kurzového mechanismu ERM II dojde v ČR k zásadní změně v oblasti kurzové politiky - přechodu od řízeného floatingu k režimu fixních měnových kurzů, jelikož ČNB předá své pravomoci nad řízením měnové a kurzové politiky nadnárodnímu subjektu - ECB (jak již autorka uvedla v předchozí kapitole).

4.1.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Při zkoumání plnění kritéria dlouhodobých úrokových sazeb nesmí dlouhodobé nominální úrokové sazby kandidátské země překročit o více než 2 p.b. úrokové míry tří členských států s nejlepší cenovou stabilitou.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb je v podstatě spojeno s požadavkem kurzové a cenové rovnováhy a navíc i důvěryhodností veřejného sektoru. V případě růstu cenové hladiny je zapotřebí zvyšovat i úrokové míry, aby tak došlo ke kompenzaci ztráty reálné hodnoty investovaných finančních prostředků. V rámci tohoto kritéria se sledují také i úrokové sazby vládních dluhopisů, jež vyjadřují důvěru investorů v domácí veřejné finance, které jsou ovlivněny právě vývojem veřejného dluhu a veřejného schodku. Pokud je vyjádřena nedůvěra vůči veřejnému sektoru, projevuje se to růstem rizikové premie, kterou investoři po vládě vyžadují. Z toho důvodu je toto riziko zakomponované v nominální úrokové sazbě dluhopisů, která tedy roste úměrně se zvyšujícím se rizikem.⁸⁸

---

⁸⁷ Zavedení eura [online]. Vládní materiály: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou (2010), s. 4 [cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Vyhodnoceni_Maastricht_2010_pdf.pdf

⁸⁸ BRŮŽEK, A.; SMRČKOVÁ, G.; ZÁKLASNÍK, M. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. 2007. s. 78-79.

Tabulka 9: Vývoj dlouhodobých úrokových sazeb

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	4,4	4,2	3,9	4,3	4,8	4,8	4,8
Hodnota kritéria (1. řádek + 2,0 p.b.)	6,4	6,2	5,9	6,3	6,8	6,8	6,8
Česká republika	4,3	4,6	4,8	3,7	3,9	3,9	3,9

Zdroj: Společný dokument MF a ČNB z roku 2010: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou (str. 15), zpracování vlastní

Z údajů uvedených v Tabulce 9 lze vysledovat fakt, že Česká republika vždy plnila kritérium úrokových sazeb, navíc s rezervou minimálně 1 p.b., a to i navzdory rostoucí tendenci úrokových sazeb, jež se projevila v letech 2007 – 2009. V následujících letech pak dlouhodobé úrokové míry dosahovaly nižších hodnot díky úspěšným přípravám vládních reforem, pozitivním přístupem ratingových agentur jako jsou Fitch, Standard & Poor's a projeveným zájmem českých občanů i cizích státních příslušníků o české státní dluhopisy.

Na podzim roku 2011 vydala vláda spořicí státní dluhopisy, jež mohli odkoupit rezidenti ČR, nerezidenti, ale i neziskové organizace. Původním plánem vlády ČR bylo vydat dluhopisy v hodnotě 10 miliard korun. Objem emise spořicích dluhopisů se však až zdvojnásobil, a to následkem podaných objednávek v průběhu jednoho týdne. Dle poslední uveřejněné statistiky ministerstva financí byla celková výše emise spořicích dluhopisů odhadnuta na 20,4 miliardy korun⁸⁹.

Hlavním cílem vlády je podle Ministerstva financí ČR posílit fiskální odpovědnost státu prostřednictvím přímého vztahu k majetku občanů. Podle M. Kalouska si pak lidé dají dobrý pozor, jestli vláda hospodáří tak, aby nebyly znehodnoceny třeba populistickým přístupem směřujícím k nekorigovatelnému růstu vládního dluhu. V současnosti drobní investoři a domácnosti drží 1,2 % z celkového státního dluhu ČR, což je výrazně méně než v ostatních vyspělých zemích (např. v Kanadě, Německu, Rakousku, USA, Švédsku,

---

⁸⁹ MF ČR: Tiskové zprávy [online]. *Předběžné statistiky ke spořicím státním dluhopisům – 1. část* [cit. 2011-11-03]. Dostupný z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_65032.html

Maďarsku či Polsku). V dalších letech by se podle Kalouska podíl mohl zvýšit až na 10 %, jež značí běžnou úroveň ve vyspělém světě.⁹⁰

4.1.5 Kritérium konvergence v oblasti národní legislativy

Evropská komise a Evropská centrální banka publikují konvergenční zprávy v souladu se Smlouvou o fungování EU nejméně jednou za dva roky nebo na žádost kteréhokoli státu s dočasnou výjimkou na zavedení eura. Obě instituce jsou totiž povinny touto cestou informovat Radu EU. Konvergenční zprávy mají za úkol posoudit, zda v členských státech Evropské unie, jež doposud nepřijaly společnou měnu, bylo dosaženo vysokého stupně udržitelné konvergence, která je sledována prostřednictvím konvergenčních kritérií. Náležitostí konvergenčních zpráv je i posouzení slučitelnosti legislativy kandidátských států s evropským právem.⁹¹

Pro dosažení požadované úrovně konvergence v České republice je nutné nadále udržovat měnovou politiku zaměřenou na cenovou stabilitu a provádět komplexní a důvěryhodnou fiskální konsolidaci. Z konvergenční zprávy ECB z května 2010 vyplývá, že české právní předpisy nesplňují veškeré požadavky týkající se nezávislosti centrální banky a zachování mlčenlivosti, zákazu měnového financování a právní integrace do Eurosystemu. ČR patří k členským státům s dočasnou výjimkou pro zavedení eura, a musí proto splňovat všechny požadavky podle článku 131 Smlouvy. Dále v konvergenční zprávě ECB bylo uvedeno standardní vyhodnocení komptability českého práva, které bylo navíc rozšířeno o posouzení finanční nezávislosti ČNB a její kapitálové vybavenosti. Jednalo se o nepříznivé hodnocení vzhledem k nahromadění ztráty ČNB za několik posledních let,

---

⁹⁰ AKTUÁLNĚ CZ: Finance [online]. Peníze: Článek: *Kalousek si od vás půjčí 10 miliard. Odtajnil detaily, Praha, autor článku: Petr Kučera* [cit. 2011-11-03]. Dostupný z WWW: <http://aktualne.centrum.cz/finance/penize/clanek.phtml?id=714237>

⁹¹ Zavedení eura [online]. Vládní materiály: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou (2010), s. 15 [cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Vyhodnoceni_Maastricht_2010_pdf.pdf

kteřé v návaznosti vedlo k zápornému kapitálu, jež by mohl mít negativní vliv na schopnost ČNB plnit úkoly v rámci Evropského systému centrálních bank (ESCB) i na národní úrovni. Proti tomuto tvrzení se ČNB ohradila tím, že vzniklé ztráty za celou dobu jejího působení nenarušily nezávislost a důvěryhodnost ČNB. Následně na základě vlastních propočtů dokázala, že dané ztráty bude schopna uhradit ze svých budoucích zisků.⁹²

Plnění kritéria konvergence v oblasti národní legislativy jsou požadována po kandidátských zemích až v okamžiku vstupu dané země do eurozóny, i přesto by měla být situace ohledně kapitálu centrální banky i další dosud nesplněné harmonizace národní legislativy vyřešeny. Pokud by tomu tak nebylo, mělo by to nepříznivý dopad na proces přijetí společné měny přistupující země.

Jednotná oblast pro platby v eurech – SEPA

Od roku 2002, tedy od okamžiku zavedení eurobankovek a mincí, mohou spotřebitelé provádět hotovostní platby jen v jedné měně v celé evropské měnové zóně. Pro bezhotovostní platby však doposud neplatí, že by bylo možné je realizovat z jednoho účtu lokalizovaného kdekoli v eurozóně za stejných podmínek. EK se snažila tento nedostatek eliminovat, jelikož navzdory tomu, že existovala společná evropská měna, pravidla pro bezhotovostní nakládání s touto měnou se v jednotlivých státech značně lišila. V důsledku toho byla v roce 2002 založena komerčními bankami Evropská platební rada (European Payments Council – EPC). V té době se prvně objevil i akronym SEPA (Single Euro Payments Area) tj. jednotná oblast pro platby v eurech. SEPA znamená oblast, kde se všechny platební transakce chovají jako domácí a kde neexistují žádné rozdíly mezi domácími a příhraničními platbami, což by mělo v konečném důsledku přispět k větší konkurenceschopnosti Evropy.

---

⁹² ZAVEDENÍ EURA V ČR [online]. Dokumenty EK a ECB: *Konvergenční zpráva 2010*, ECB, s. 56 [cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/ECB_CON_REP_2010_cs_pdf.pdf

Dokud však ČR nepřijalo společnou evropskou měnu, nemá SEPA na ni zásadní vliv, avšak vstupem do evropské měnové zóny se to skokovitě může změnit. Jednotná oblast pro platby v eurech je součástí Národního plánu pro přijetí eura (vedle přechodu na TARGET2⁹³, TARGET2 Securities⁹⁴). Evropská komise v současné době často kritizuje pomalý proces přechodu na SEPA a hrozí, že pokud banky nezačnou v nejbližší době přijímat nezbytné kroky k plnému přechodu na SEPA, nebude se zdráhat zavést legislativní řešení celé záležitosti.

Základem pro SEPA je směrnice o platebních službách (Payment Services Directive – PSD, 2007/64/ES). Evropská komise v roce 2005 zveřejnila návrh s cílem vytvořit jednotný právní rámec pro uskutečňování mezinárodních plateb prováděných elektronickým způsobem s tím, že by měla platit ve všech státech Evropského hospodářského prostoru (tedy nejen v zemích eurozóny). Tato legislativní úprava harmonizuje různé národní úpravy platebního styku a přináší s sebou i významné ekonomické dopady. Pro stručnou charakteristiku těchto dopadů na trhu platebních služeb v EHP je dobré rozdělit subjekty dle stran nabídky a poptávky:⁹⁵

- a) Na straně poptávky jsou spotřebitelé, malé a střední podniky, obchodníci, korporátní klientela a veřejný sektor

Hlavním přínosem je eliminace neefektivností vyplývajících z fragmentovaných platebních zón fungujících na bázi národních států. Spotřebitelé tak budou potřebovat pouze jeden bankovní účet, užívání platebních karet bude efektivnější a inovativní služby bude možné nabízet spotřebitelům bez ohledu na hranice států.

---

⁹³ Transevropský expresní automatizovaný systém zúčtování plateb v reálném čase podle obecných zásad ECB/2007/2 ze dne 26. 4. 2007.

⁹⁴ Eurosystem se v červnu 2006 rozhodl vyhodnotit možnost poskytování vypořádacích služeb pro obchody s cennými papíry. Cílem tohoto projektu s názvem TARGET2 Securities, který se bude snažit využít výhod spolupráce se systémem TARGET2, je umožnit harmonizované vypořádání cenných papírů v eurech v penězích CB.

⁹⁵ HELÍSEK, M. a kol. *Euro v ČR z pohledu ekonomů*, 2009. s. 95-96.

Obchodníci si budou moci vybrat libovolného příjemce, který jejich platby prováděné prostřednictvím platební karty zpracuje, a terminály v místě prodeje v eurozóně budou stále více standardizovány, což by mělo zvýšit konkurenci a snížit náklady. Podniky budou realizovat veškeré finanční transakce v eurech z jednoho účtu za použití platebních nástrojů SEPA a zpracování plateb se zjednoduší, jelikož veškeré odchozí a příchozí platby budou využívat stejný formát. Poskytovatelé infrastruktury již nebudou vázáni hranicemi států a budou moci poskytovat služby v celé eurozóně, přičemž bude možné dosáhnout propojení mezi poskytovateli infrastruktury. Zpracovatelé karet budou moci obsluhovat různé kartové systémy a příjemce v celé evropské měnové zóně.

- b) Na straně nabídky stojí banky, provozovatelé platebních systémů a výrobci technologií

SEPA přinese bankám na jedné straně úspory z rozsahu a efektivity, na straně druhé však ponesou největší část nákladů, které lze rozdělit do dvou základních kategorií:

- Investiční náklady, které padnou na jednorázovou změnu informačních systémů a náklady na reklamu nových platebních nástrojů pro klienty.
- Provozní náklady na zavádění nových nástrojů, jež díky svému panevropskému řešení mohou být dražší než čistě národní schémata.

Po plném zavedení SEPA by se měly spotřebitelům i firmám snížit náklady na přeshraniční platby cca o 70 až 90 %. Navíc by SEPA v konečném důsledku podle ECB měla znamenat úsporu i pro banky. Evropská komise a Evropská centrální banka jsou přesvědčeny, že plnohodnotné zavedení SEPA přispěje k hospodářskému růstu EU a evropskému ekonomickému systému ušetří 50 až 100 mld. eur ročně.⁹⁶

---

⁹⁶ HELÍSEK, M. a kol. *Euro v ČR z pohledu ekonomů*, 2009. s. 96-99.

4.2 Vyhodnocení připravenosti ČR na vstup do eurozóny

Vedle konvergenčních kritérií, která pomocí tří měnových a dvou fiskálních indikátorů vyjadřují stupeň nominální konvergence, existují další důležité faktory, jež je třeba zohlednit při rozhodování o přijetí jednotné měny, a to úroveň *cyklické a strukturální sladěnosti* a schopnost *využití přizpůsobovacích mechanismů*.

Plnění nominálních konvergenčních kritérií je vyžadováno evropskými institucemi pro úspěšný vstup do měnové unie a jsou především zaměřena na sladěnost makroekonomických ukazatelů kandidátských zemí s členskými zeměmi. Nevypovídají však o připravenosti dané země na přijetí společné měny. Připravenost se hodnotí pomocí reálných konvergenčních kritérií, jež nejsou smluvně kvantifikovatelná, ale jejich posouzení má větší váhu při konečném stanovení okamžiku vstupu do měnové unie.

Analýza stupně ekonomické sladěnosti se skládá ze dvou skupin. První skupinou je „Cyklická a strukturální sladěnost“, jež vymezuje velikosti rizika výskytu ekonomických šoků a jejich rozdílný dopad na českou ekonomiku a eurozónu jako celek (jedná se o asymetrické šoky, o nichž bylo pojednáno v předchozí kapitole). V případě vysokého stupně reálné konvergence kandidátská země vykazuje cyklickou i strukturální sladěnost s celkovým hospodářstvím zemí měnové unie a bude tak schopna spolupůsobit pod společnou měnou a plně profitovat z členství v HMU. Druhou skupinou jsou „Přizpůsobovací mechanismy“, které vypovídají o míře schopnosti tlumení dopadů případných asymetrických šoků českou ekonomikou. Pokud tedy přistupující země prokazuje nízký stupeň konvergence, bude pro ni znamenat vstup do eurozóny velké riziko pro další hospodářský vývoj, s čím by ji měly napomoci právě přizpůsobovací mechanismy.⁹⁷ Pro tyto dvě skupiny je základním teoretickým východiskem teorie optimálních měnových zón, kterou autorka bude nyní blíže specifikovat.

---

⁹⁷ ČNB [online]. *Analýzy stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou*, s. 7 [cit. 2011-11-03]. Dostupný z WWW:

→ pokračování na další straně

4.2.1 Teorie optimální měnové oblasti

Teorie OCA považuje měnový kurz za důležitý nástroj hospodářské politiky pro adaptaci národní ekonomiky na asymetrický šok. Z toho důvodu se zabývá zkoumáním alternativních mechanismů, které mohou nahradit zrušení kurzového nástroje poté, co se ekonomika stane členem eurozóny. Pomoci se začlenit do integračního uskupení fungujícího s jednou měnou a měnovou politikou umožňují tzv. testy či atributy optimální měnové oblasti. Mnoho autorů rozpracovávalo myšlenku teorie OCA, např. R. Mundell, který vyzdvihl význam příhraniční mobility pracovní síly a poukázal na důležitost integrace finančních trhů. Získal také Nobelovu cenu za podílení se na vytvoření teorie OCA a částečně za položení základů na poli makroekonomie otevřené ekonomiky. P. Kenen přinesl do teorie OCA poznatek, že do měnové unie by měly vstupovat pouze země, jejichž výroba a vývozy jsou dobře diverzifikovány a jsou podobné struktury. Optimalita měnové oblasti se dle R. McKinnona zvyšuje tím více, čím více roste obchodní otevřenost členů eurozóny. Jako další atributy OCA lze jmenovat cyklickou sladěnost, pružnost cen a mezd, pružnost trhu práce, udržitelnost veřejných financí, homogenitu preferencí, aj.⁹⁸

Teorie OCA rozpracovává sladěnost ekonomik, které jsou měřené pomocí různých ukazatelů podobnosti hospodářských cyklů a symetrie či asymetrie výskytu poptávkových a nabídkových šoků. Vyhodnocování ekonomické sladěnosti provádí pravidelně v České republice Česká národní banka. Česká ekonomika v současnosti vykazuje významné konvergenční tendence, bohužel však na druhé straně vykazuje nižší míru sladěnosti s průměrem eurozóny než jednotlivé členské státy. Výsledky aplikace kritérií OCA je nezbytné interpretovat v kontextu s použitou metodologií jejich měření a v souvislosti s dalšími ovlivňujícími faktory, jakým je například současná světová ekonomická krize,

---

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/analyzy_sladenosti_2010.pdf

⁹⁸ BALDWIN, R.; WYPLOSZ, CH. *The Economics of European Integration*. 2006. s. 374-377.

jelikož neexistuje jednotná metodologie měření kritérií a chybí jednoznačně stanovené limitní hodnoty důležité pro komparaci dosažených výsledků.⁹⁹

Obecným pravidlem teorie optimálních měnových oblastí je, že čím lépe jsou kritéria (faktorová mobilita, flexibilita cen a mezd, otevřenost a velikost ekonomiky, komoditní diverzifikace produkce a spotřeby) přistupujících zemí do eurozóny naplněna, tím lze očekávat vyšší výnosy plynoucí ze zapojení do měnové unie.

4.2.2 Cyklická a strukturální sladěnost

V rámci cyklické a strukturální sladěnosti se sledují přímé ukazatele, jež popisují různé aspekty konvergence k eurozóně. Konkrétně se jedná o sbližování ekonomické úrovně, sbližování cenové hladiny, sbližování hospodářského cyklu, strukturální podobnost, sbližování reálného kurzu, analýzu volatility měnového kurzu, sbližování úrokových sazeb a sbližování vývoje mezd a produktivity práce. Vyhodnocují se i vlivy mezinárodních vztahů pomocí ukazatelů obchodní a vlastnické provázanosti a provázanosti ve finančním sektoru.¹⁰⁰

V této části se autorka zaměří pouze na vybrané přímé ukazatele sladěnosti a jejím cílem bude zhodnotit vývoj daných ukazatelů sladěnosti v čase a ve srovnání s vybranými zeměmi. Vybranými zeměmi je myšlena skupina členských států EU a členové měnové unie v porovnání s hodnotami pro Českou republiku.

---

⁹⁹ LACINA, L.; ROZMAHEL, P. a kol. *Euro: ano/ne?*, 2010. s. 22-36.

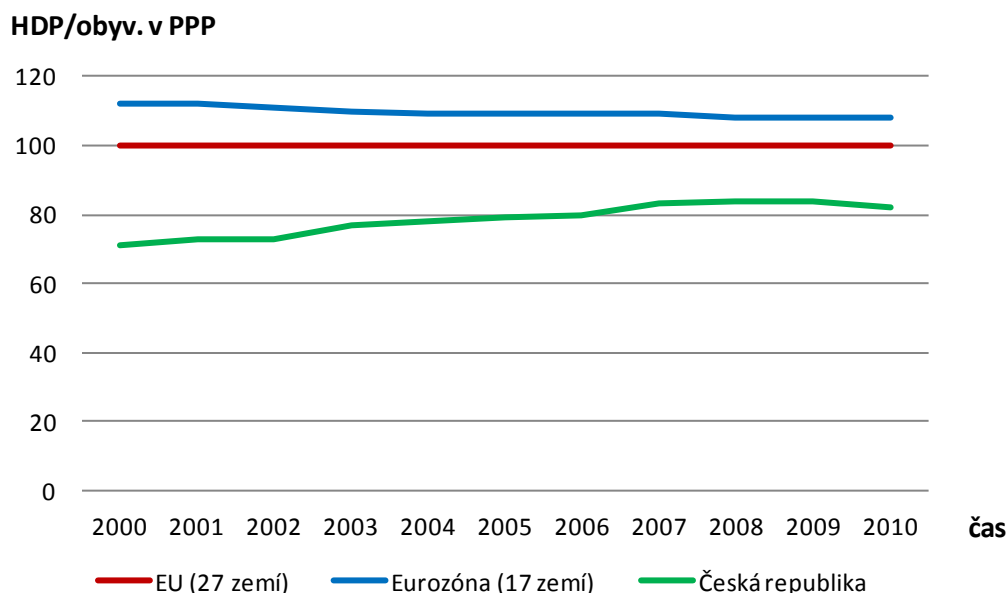
¹⁰⁰ ČNB [online]. Analýzy stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, s. 22 [cit. 2011-11-03]. Dostupný z WWW:
http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/analyzy_sladenosti_2010.pdf

a) Sbližování ekonomické úrovně

Sbližování ekonomické úrovně se vyjadřuje pomocí ukazatele hrubého domácího produktu na obyvatele v paritě kupní síly (HDP/obyv. v PPP). Tento ukazatel vyjadřuje poměr objemu HDP vyprodukovaného v dané ekonomice na jednoho obyvatele k průměru konkrétního uskupení států, jež je roven 100.

V následujícím grafu lze vidět porovnání ekonomické úrovně ČR s průměrem 17 členů eurozóny a průměrem 27 členů EU. Z grafu lze naprosto jasně identifikovat rostoucí tendenci ekonomické úrovně v případě České republiky, což znamená, že dochází k neustálému sbližování národní ekonomické úrovně se zeměmi Evropské unie.

Pro zhodnocení připravenosti ČR na přijetí eura je spíš určující její sbližování s ekonomickou úrovní eurozóny, jenž má v průměru vyšší hodnoty než ekonomická úroveň EU, ale každoročně vykazuje postupný pokles hodnot. V roce 2010 dokonce ČR dosáhla úrovně 82 % průměru EU27, což však ještě stále není dostatečná úroveň, se kterou by ČR měla vstupovat do měnové unie.

Obrázek 13: Vývoj HDP/obyv. v PPP v ČR, EU27 a eurozóně

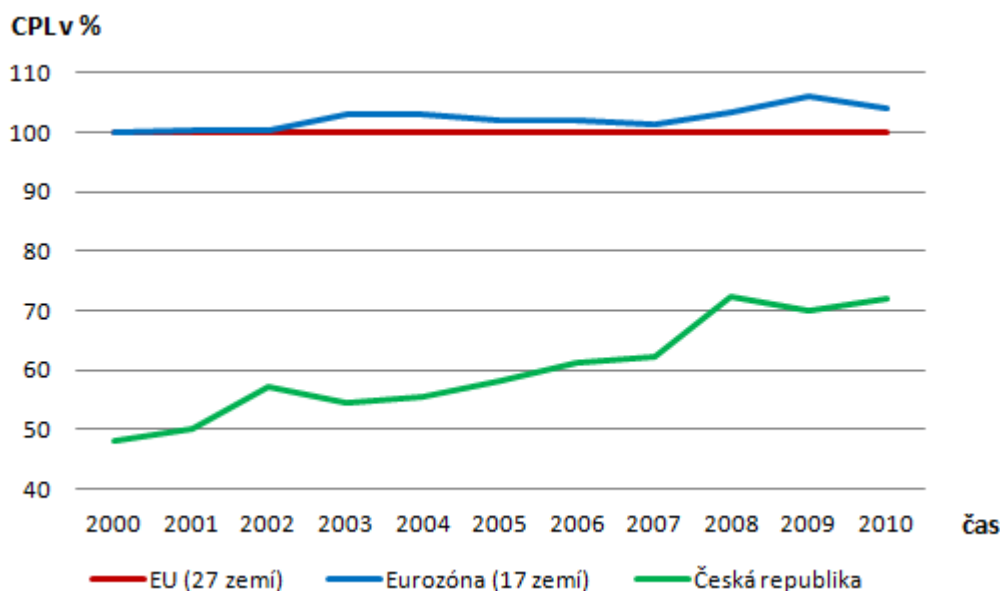
Zdroj: údaje z Eurostatu, zpracování vlastní

b) Konvergence cenové hladiny

Sbližování cenové hladiny se vyjadřuje pomocí ukazatele komparativní cenové hladiny (CPL). Ukazatel CPL vyjadřuje procentní úroveň cenové hladiny zkoumané ekonomiky ve srovnání s ekonomikou zvolenou jako základ (viz vzorec). Pokud je tento poměr za určitou zemi vyšší/nížší než 100, znamená to, že daná země je relativně dražší/levnější než průměr EU27.¹⁰¹

$$CPL = (P_d/P_f) / ER = PPP / ER \quad (1)$$

P_d/P_f – domácí/zahraniční cenová hladina ER – nominální měnový kurz

Obrázek 14: Vývoj cenových hladin ČR, EU27 a eurozóny

Zdroj: data z Eurostatu, zpracování vlastní

Obrázek č. 14 porovnává cenovou hladinu ČR s průměrem 16 zemí eurozóny a průměrem 27 států EU, ke kterému jsou data v grafu vztažena, tzn. Průměr EU27 = 100. Z grafu je zřejmé, že česká ekonomika vykazuje viditelné rozdíly v hodnotách CPL oproti zemím

¹⁰¹ ČSÚ [online]. *Komparativní cenové hladiny.czso.cz* [cit. 2011-11-03]. Dostupný z WWW: <http://apl.czso.cz/ode/tab/tsier010.htm>

EU27 a členům měnové unie. V roce 2000 byla cenová hladina v ČR na úrovni 48,1 % průměru EU27. V průběhu následujících let však došlo k rapidnímu růstu cen v ČR oproti členům eurozóny. Vzhledem k působení finanční a ekonomické krize v roce 2008 vygradovala hodnota CPL až do výše 72,2 % průměru EU27. V roce 2010, kdy hospodářská krize jen slabě odeznívá, nevýrazně klesla komparativní cenová hladina na 72 %.

V dalších letech lze očekávat přibližování cenové hladiny ČR k eurozóně a za tímto účelem si ČR bude moci vybrat ze dvou možností, jak toho dosáhnout. V případě měnového kanálu se bude jednat o apreciaci nominálního i reálného měnového kurzu a ČNB bude moci zasahovat až do doby přijetí eura. Poté bude moci využít už jen inflační kanál, jehož prostřednictvím se bude nadále snažit přibližovat cenové hladině zemím eurozóny.

c) Sladěnost hospodářského cyklu

Hospodářský cyklus lze chápat jako projev reakcí na působení rozdílných šoků. Pozitivní poptávkové i nabídkové šoky působí ve prospěch růstu HDP, zatímco negativní šoky působí opačným směrem. V případě, že členské země měnové unie usilují v rámci měnové integrace o odstranění překážek vzájemného obchodu, mají tak vliv na míru propojenosti jednotlivých národních ekonomik a tím i míru sladění hospodářských cyklů.

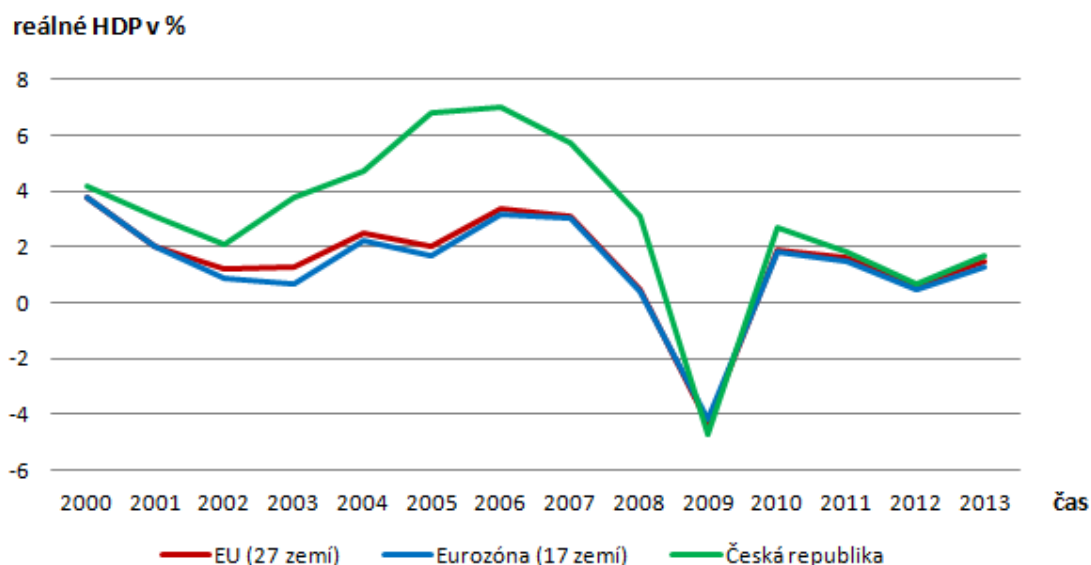
Z důvodu ztráty měnových a kurzových nástrojů, jež připadnou do kompetence ECB, je kandidátská země ještě před přijetím společné měny povinna konvertovat své oficiální a referenční úrokové sazby na ekvivalentní sazby odpovídající eurozóně. ČNB v současnosti vyhlašuje tři oficiální sazby, jimiž jsou diskontní sazba, repo sazba a lombardní sazba. V roce 2009 byla provedena aktualizace metodik přípravy finančního sektoru na přijetí eura. Jedna z metodik definuje transformaci českých sazeb na oficiální sazby ECB, kterými jsou Deposit Facility Rate, Minimum Bid Rate in Refinancing Operations a Marginal Lending Facility Rate. Referenční sazby národní centrální banky jsou CZEONIA (Czech Overnight Index Average), PRIBOR (Prague Interbank Offered Rate) a PRIBID (Prague Interbank Bid Rate). Prvním dvěma referenčním sazbám odpovídá

v rámci Eurosystému sazba EONIA¹⁰², nadále však zůstává pro ČR otevřenou oblastí konverze sazby PRIBID, která nemá svůj adekvátní protějšek v sazbách eurozóny, tudíž by měla být ještě před termínem zavedení eura eliminována. K tomu, aby měnová i kurzová politika ECB odpovídala i potřebám české ekonomiky, je důležité, aby hospodářský vývoj v ČR co nejvíce korespondoval s hospodářskými cykly členů měnové unie a to ještě před přijetím jednotné evropské měny.

Následující graf porovnává reálný růst HDP (meziroční změna v %) v ČR, 17 zemích eurozóny a 27 státech EU. V letech 2002-2009 český hospodářský cyklus příliš nekonvergoval vývoji eurozóny či států EU, vykazoval spíše vyšší dynamiku reálného růstu HDP. Na přelomu let 2004-2005 byl vývoj reálného HDP dokonce opačný. V ČR docházelo k reálnému meziročnímu růstu HDP, zatímco v evropské měnové zóně a zemích EU k mírnému poklesu. Od roku 2006 se však vývoje hospodářských cyklů začínají pomalu sladovat. Konkrétně v období finanční a ekonomické krize lze pozorovat výrazný propad reálného HDP, v případě ČR byl pokles hospodářského cyklu mírně pod hodnotami členů EU a eurozóny, kdy hodnoty konvergovaly až na úroveň cca 4% ročního poklesu HDP. Poté však došlo k prudkému meziročnímu růstu reálného produktu a i predikce pro nadcházející rok se bude vyznačovat rostoucími tendencemi. Lze konstatovat, že český hospodářský cyklus ještě nejeví dostatečnou úroveň sladění s vývoji ekonomik států evropské měnové zóny a EU.

---

¹⁰² ZAVEDENÍ EURA V ČR [online]. Dokumenty: Vládní materiály: Národní plán zavedení eura: Zpráva o plnění Národního plánu zavedení eura v České republice (2010), s. 10 [cit. 2011-11-04]. Dostupný z WWW: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Zprava_o_pokroku_2010.pdf

Obrázek 15: Vývoj reálného HDP ČR, EU27 a eurozóny

Zdroj: data z Eurostatu, zpracování vlastní

d) Konvergence reálného kurzu

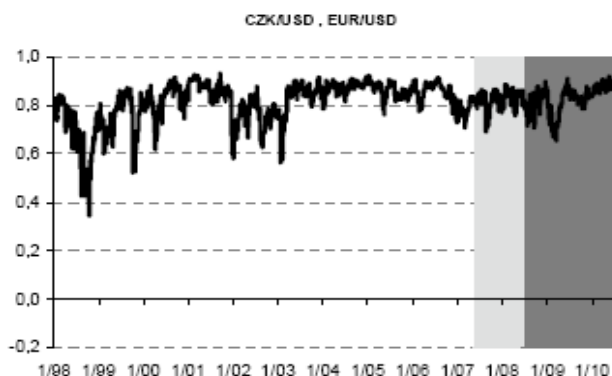
Dalším faktorem, který lze vyhodnocovat při posuzování reálné konvergence, je dlouhodobě podobný pohyb kurzů dvou měn vůči třetí (referenční) měně. Pokud je korelace kurzů dvou měn oproti třetí měně dostatečně vysoká, může to být indikátorem ke sdílení jednotné měny daných dvou zemí.

V následujícím grafu je zobrazen vývoj korelačních koeficientů mezi kurzy české koruny a eura k americkému dolaru. V průběhu let 2001–2002 došlo k poklesům v korelaci kurzu koruny a eura vzhledem k dolaru a to v důsledku silné apreciacie koruny v tomto období, jež vznikla v souvislosti s všeobecným zvýšením volatility na světových finančních trzích po pádu Lehman Brothers¹⁰³. Ve druhé polovině roku 2008 a během prvního čtvrtletí roku 2009 byla česká koruna vystavena značným depreciačním tlakům, které byly z velké míry způsobeny dopady finanční a ekonomické krize. Na počátku 2010 se však hodnota

¹⁰³ Americká investiční banka s centrálou v New Yorku, která zkrachovala 15. 9. 2008 v důsledku prasknutí hypoteční bubliny a zhroutení amerického trhu s nemovitostmi.

korelace české koruny s eurem vrátila na předkrizové hodnoty, kdy dosahovala úrovně kolem 0,8–0,9.

V porovnání s ostatními sledovanými zeměmi, které rovněž usilují o vstup do eurozóny (Polsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko), dosahuje ČR v korelaci vývoje české koruny a eura vůči dolaru relativně vysokých hodnot.¹⁰⁴

Obrázek 16: Korelační koeficient kurzů české koruny a eura k americkému dolaru

Zdroj: ČNB, dokument: Analýzy stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou 2010, str. 40

e) Konvergence úrokových sazeb

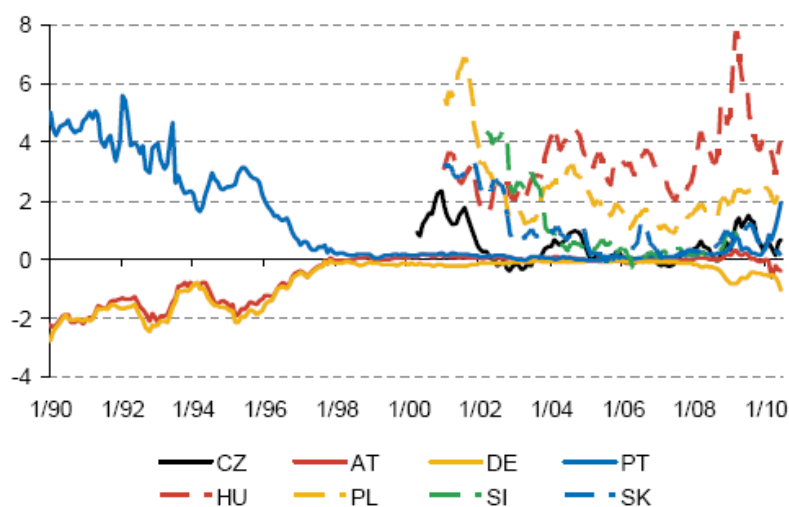
Dalším sledovaným ukazatelem je sbližování nominálních úrokových sazeb. Platí, že čím dřívější a pozvolnější je sbližování nominálních sazeb, tím hladší bude vývoj nové přistupující země do eurozóny. Pokud dojde k rychlé či skokové konvergenci nominálních úrokových sazeb, hrozí vznik dodatečného asymetrického šoku způsobeného zavedením společné měny, který by měl tak destabilizující účinky na ekonomiku dané přistupující

---

¹⁰⁴ ČNB [online]. Analýzy stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, s. 39-40 [cit. 2011-11-03]. Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/analyzy_sladenosti_2010.pdf

země. Pravděpodobnost tohoto asymetrického šoku odráží nominální úrokový diferenciál, jenž vyjadřuje rozdíl mezi domácími a zahraničními úrokovými mírami.¹⁰⁵

Pro posouzení připravenosti kandidátské země na přijetí jednotné evropské měny je lepší sledovat vývoj dlouhodobých úrokových sazeb vládních dluhopisů s desetiletou dobou splatnosti, které zobrazuje obrázek č. 17 u České republiky, Maďarska, Polska, Slovinska a Slovenska vůči eurozóně.

Obrázek 17: Rozdíly v dlouhodobých úrokových sazbách vůči eurozóně (p.b.)

Zdroj: ČNB, dokument: Analýzy stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou 2010, str. 39

Graf znázorňuje odlišný vývoj úrokových diferenciálů ve třech zemích EU v době před zavedením eura (tj. v 90. letech). V Portugalsku dosahoval kladných hodnot, zatímco v Rakousku a Německu hodnot záporných. Ke konvergenci dlouhodobých úrokových sazeb u výše jmenovaných zemí došlo v roce 1998 a od té doby se drží na úrovni nulové hodnoty. V letech 2005-2008 se dlouhodobý úrokový diferenciál v ČR pohyboval kolem nuly, v důsledku hospodářské krize však na počátku roku 2009 hodnoty mírně vzrostly a následně na konci roku 2009 začaly opět projevovat klesající tendenci.

¹⁰⁵ ČNB [online]. Analýzy stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, s. 37-39 [cit. 2011-11-03]. Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/analyzy_sladenosti_2010.pdf

V porovnání s ostatními sledovanými zeměmi střední Evropy se ČR nachází nejbližně průměru sazeb měnové unie, proto by vstup do eurozóny neměl způsobit rychlý pokles dlouhodobých úrokových sazeb a tím vyvolat asymetrický šok, jenž by způsobil makroekonomickou nerovnováhu a finanční nestabilitu země.

f) Konvergence vývoje mezd a produktivity práce

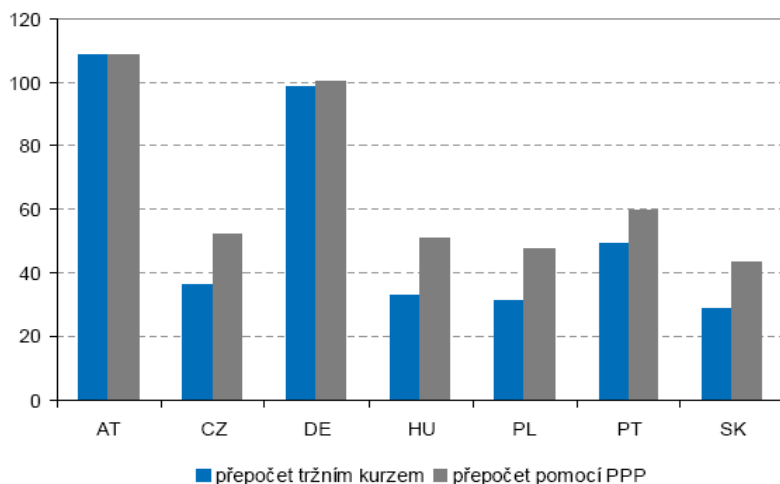
Další ukazatel, který je vhodný pro posuzování reálné konvergence, je sbližování vývoje produktivity práce a z toho plynoucího vývoje mezd v kandidátské zemi vůči členům eurozóny. Vývoj mezd lze definovat pomocí ukazatele kupní síly mezd. Vnitřní kupní síla mezd se na domácím trhu vysvětluje pomocí ukazatele paritní kupní síly (PPP) a vnější kupní síla mezd je dána v běžných cenách a vypovídá o mzdové konkurenceschopnosti dané ekonomiky.¹⁰⁶

Porovnání průměrné roční mzdy v ČR a v dalších kandidátských zemích (Maďarsko, Polsko, Slovensko¹⁰⁷) s hodnotou za eurozónu v roce 2008 poskytuje následující graf. Z grafu je zřejmé, že největší kupní síly mezd dosahovaly v roce 2008 již zavedené členské státy měnové unie – Německo, Rakousko, které dosahovaly přibližných hodnot eurozóny (EU15). Nízké hodnoty vykazovalo Portugalsko, jež reprezentovalo nové členské země měnové unie a také kandidátské země, jež se připravovaly na přijetí jednotné evropské měny. Průměrná roční mzda v České republice v roce 2008 dosahovala zhruba 36 % průměrné úrovně eurozóny při přepočtu měnovým kurzem a kolem 50 % při přepočtu pomocí parity kupní síly.

---

¹⁰⁶ ČNB [online]. Analýzy stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, s. 25 [cit. 2011-11-03]. Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/analzy_sladenosti_2010.pdf

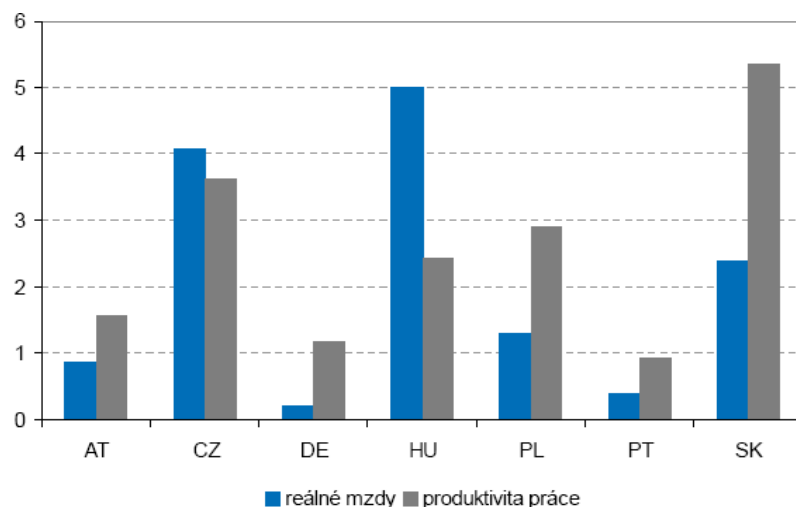
¹⁰⁷ V roce 2008 Slovensko ještě nebylo součástí eurozóny. Jednotnou evropskou měnu přijalo až 1. 1. 2009.

Obrázek 18: Průměrná roční mzda ve vybraných zemí eurozóny v roce 2008 (v %)

Zdroj: ČNB, dokument: Analýzy stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou 2010, str. 25

Větší vypovídací schopnost o připravenosti kandidátské země na přijetí společné měny poskytuje sledování vývoje produktivity práce a reálných mezd. Níže uvedený graf zobrazuje vývoj pro stejnou skupinu srovnávaných zemí vůči eurozóně (EU15) v období let 2001-2008.

Obrázek 19: Průměrný růst produktivity práce a reálných mezd v období 2001-2008 (v %)

Zdroj: ČNB, dokument: Analýzy stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou 2010, str. 27

Z obrázku č. 19 vyplývá, že v nových členských státech obě tyto veličiny rostly výrazně rychleji, než v původních zemích 26 eurozóny. Nicméně ve sledovaných původních zemích eurozóny rostla produktivita práce rychleji než mzdy, a to především v Německu, kde výrazně vzrostla cenová konkurenceschopnost. Podobný vývoj vykazují i Polsko a Slovensko, avšak s vyšším poměrným růstem. V ČR a Maďarsku byl vývoj reálných

mezd opačný, jelikož převyšoval produktivitu práce. V Maďarsku přesáhla produktivita práce úroveň reálné mzdy v podstatě dvojnásobně a v ČR byly tyto údaje téměř vyrovnané a dosahoval cca 4% růstu vůči zemím eurozóny.

Celkově lze konstatovat, že má česká ekonomika tendence k postupnému přibližování se ke mzdové úrovni eurozóny, musí však dbát na to, aby byl růst reálných mezd i nadále podložen odpovídajícím růstem produktivity práce.

4.2.3 Přizpůsobovací mechanismy

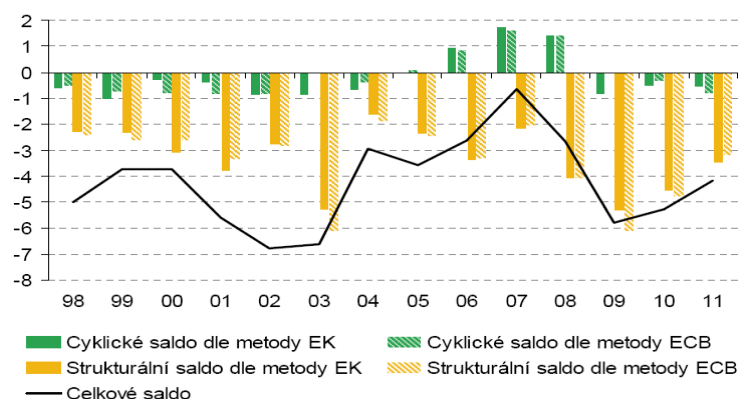
Zhodnocují schopnost české ekonomiky vyrovnat se s dopady případných asymetrických šoků pomocí různých adaptačních mechanismů. Teorie OCA doporučuje koordinaci fiskálních politik a nástrojů jejich realizace, flexibilitu cen a mezd, trhu práce a stabilitu a výkonnost bankovního sektoru.

a) Koordinace fiskálních politik a nástrojů jejich realizace

V důsledku přijetí jednotné evropské měny ztratí česká ekonomika měnové přizpůsobovací mechanismy, jež může nahradit stabilizující fiskální politikou. Pokud však dojde k nevhodnému nastavení parametrů či volbě neodpovídajících opatření, může být fiskální politika sama zdrojem hospodářských šoků. Konkrétními fiskálními nástroji jsou vestavěné stabilizátory a diskreční opatření. Vestavěné stabilizátory jsou opatření, která po svém zavedení působí v hospodářství automaticky, bez zapříčinění státních orgánů, a mají přispívat k minimalizaci výkyvů hospodářského cyklu (zpětně vyrovnávají výkyvy agregátní poptávky). Mezi vestavěné stabilizátory patří: progresivní daň z příjmu, pojištění v nezaměstnanosti, státní výkup zemědělských přebytků a subvence k cenám zemědělské produkce. Pro diskreční (záměrná) opatření jsou nutná jednorázová rozhodnutí státních

orgánů a tvoří doplněk k vestavěným stabilizátorům. Jsou to například změna daňových sazeb, změna výše a struktury státního rozpočtu.¹⁰⁸

ČR současně musí svá fiskální opatření koordinovat s pravidly EU. Česká republika musí akceptovat protikrizová fiskální opatření na podporu reálné ekonomiky, jež byla vytvořena Evropskou komisí v listopadu roku 2008 v rámci Evropského plánu hospodářské obnovy¹⁰⁹. Dále se ČR musí řídit Paktem stability a růstu týkajícího se jak prevence výskytu nadměrných vládních deficitů a dluhů, tak náprav situací v případě porušení fiskální disciplíny některou členskou zemí EU. Nejvíce přínosným nápravným prvkem je již dříve zmiňovaná Procedura při nadměrném schodku (viz kapitola 4.1.2 Kritérium udržitelných veřejných financí), která byla zahájena u 23 států EU v průběhu let 2008-2010. Účelem EDP je zajistit, aby členská země snížila rozpočtový schodek udržitelným a důvěryhodným způsobem.

Obrázek 20: Dekompozice fiskálního salda na cyklickou a strukturální část (v % HDP)

Zdroj: Společný dokument MF a ČNB z roku 2010: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou (str. 21)

¹⁰⁸ ČNB [online]. Analýzy stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, s. 25 [cit. 2011-11-03]. Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategie_dokumenty/download/analzy_sladenosti_2010.pdf

¹⁰⁹ Je souhrnným projektem navrhuujícím klíčové kroky pro boj s finanční krizí, který počítá s okamžitým rozpočtovým impulsem ve výši 200 mld. €, stejně jako s krátkodobým porušením Paktu stability a růstu (konkrétně jeho ustanovení o maximálním deficitu národních rozpočtů ve výši 3 % HDP).

Uvedený graf zobrazuje rozklad fiskálního salda na cyklickou a strukturální část a lze z něj vyzorovat postupné zhoršování strukturálního schodku, které počalo rokem 2007. K největšímu propadu strukturálního salda došlo v roce 2009 na základě přijetí vládních protikrizových opatření. Rok poté byl strukturální deficit znatelně snížen působení úsporného „Janotova“ balíčku rozpočtových opatření, která však měla jen časově omezenou působnost.

Dle návrhu zákona o státním rozpočtu budou činit předpokládané příjmy státního rozpočtu 1084 miliard korun a výdaje by měly dosáhnout 1189 miliard. Schodek státního rozpočtu pro příští rok, jež byl schválen na zasedání vlády ČR 21. 9. 2011, má být 105 miliard korun.¹¹⁰ Výše tohoto schodku je však o třicet miliard nižší než deficit veřejných financí, se kterým stát hospodaří v letošním roce. Deficit veřejných rozpočtů v roce 2012 bude činit 3,5 % hrubého domácího produktu.

I přestože je deficit veřejných rozpočtů nižší v porovnání s ostatními zeměmi EU, je třeba dále pokračovat ve fiskální obezřetnosti, která může být ohrožena důsledky finanční a ekonomické krize a výdaji na připravované reformy veřejných financí.

b) Pružnost reálných mezd a rigidita inflace

Dostatečná flexibilita mezd a cen v krátkém časovém období představuje nutné kritérium pro přizpůsobení se ekonomiky na asymetrický šok. Nutná změna reálného kurzu v situaci zavedení společné měny je obstarána právě pohybem relativních cen a mezd, jež působí na konkurenceschopnost země. V případě vzniku asymetrického šoku v určitém regionu, za podmínek omezené pružnosti mezd a cen, nemůže prostřednictvím jejich adaptace dojít k úpravě relativních cen, a tím k podpoře konkurenceschopnosti daného regionu v rámci eurozóny. Důsledkem je potom pokles hospodářského růstu a zvýšení nezaměstnanosti.

---

¹¹⁰ VLÁDA ČR [online]. Média: Vláda schválila rozpočet na příští rok se schodkem 105 miliard [cit. 2011-11-08]. Dostupný z WWW: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-schvalila-rozpocet-na-pristi-rok-se-schodkem-105-miliard--87663/>

Charakteristickým rysem většiny mezd a cen je strnulost směrem dolů. Například rigidita mezd je především dána postavením odborů na trhu práce a jejich vyjednávací silou. Dále je ovlivněna pracovními smlouvami sjednanými na dobu určitou, jež způsobí fixaci mzdy na stanovené období. To je důvodem proč k reakci na novou ekonomickou situaci jejich prostřednictvím může dojít jen v určitých termínech. Většina těchto aspektů je v režii jednotlivých členských států, tedy reakce mezd na případný šok se projevuje v každém státě EU odlišně.

Tabulka 10: Elasticita reálných mezd na míru nezaměstnanosti

	1996-2001	2001-2010
Česká republika	-0,018	0,003
16 zemí eurozóny	-	-0,017
Rakousko	-0,09	-0,003
Německo	-	-0,012
Portugalsko	-0,012	-0,017
Slovensko	-0,032	0,013
Maďarsko	-0,041	-0,037
Polsko	-0,027	-0,002
Slovinsko	0,001	-0,019

Zdroj: data ČNB, zpracování vlastní

Reakce mezd na změny v poptávce po práci působí i na zachování nízké míry nezaměstnanosti. Míru daného přizpůsobení vyjadřuje elasticita reálných mezd, která je měřena pomocí odhadu jednoduché Phillipsovy křivky. Může nabývat kladných i záporných hodnot, přičemž platí, že čím nižší jsou hodnoty elasticity, tím jsou mzdy flexibilnější. Z uvedené tabulky je zřejmé, že se hodnoty elasticity reálných mezd v zemích EU včetně ČR ve sledovaných obdobích snížily. V období let 2007-2010 reagoval vývoj nominálních mezd na vývoj ekonomické aktivity v odpovídajícím směru, tzn., že v situaci ekonomického růstu mezi roky 2007-2008 se flexibilita mezd výrazně zvýšila a naopak v letech 2009-2010 se vývoj nominálních mezd citelně zpomalil v důsledku recese, jež dopadla na český pracovní trh.¹¹¹

¹¹¹ ZAVEDENÍ EURA V ČR [online]. Vládní materiály: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou (2010), s. 21 [cit. 2011-11-04].

→ pokračování na další straně

Schopnost ekonomiky vstřebávat asymetrické šoky dále ovlivňuje i flexibilita cen, kterou je možné zkoumat pomocí tzv. inflační perzistence. Inflační strnulost udává rychlost, s jakou se inflace navrácí po šoku zpět k rovnováze. Na základě měření a hodnocení inflační perzistence Českou národní bankou lze konstatovat, že strnulost inflace v ČR dosahuje v porovnání se státy EU (viz tabulka č. 10) středních až nižších hodnot.

Z hodnot v tabulce č. 7 lze odvodit závěr, že v rámci zemí EU panuje značná heterogenita ve mzdové flexibilitě. V zemích, kde jsou dostatečně flexibilní mzdy, je lze využít jako adaptační mechanismus asymetrického šoku. Jsou zde však i země, jejichž mzdy jsou vysoce rigidní směrem dolů a přizpůsobení se asymetrickému šoku tak nepřipadá v úvahu. Tato vysoká heterogenita s sebou navíc může přinést negativní dopady i v případě působení symetrického šoku, kterému se jednotlivé státy EU nebudou moci stejnoměrně přizpůsobit. Z těchto důvodů tak nelze považovat podmínku OCA ve smyslu flexibilních mezd v rámci EMU za splněnou.

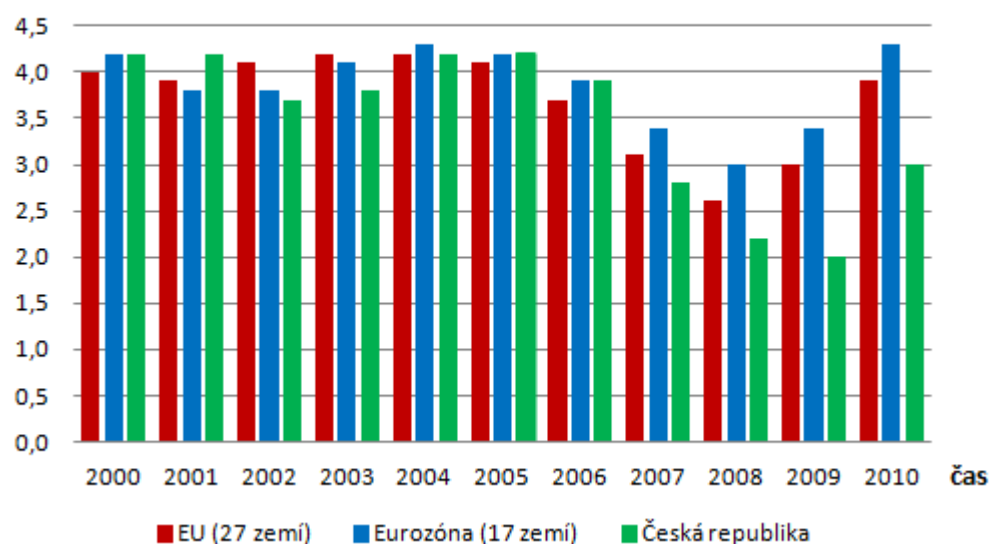
c) Flexibilita trhu práce

Flexibilita na trhu práce patří k jednomu z významných vyrovnávacích procesů. Po přijetí jednotné evropské měny se jeho důležitost, podobně jako přizpůsobení mezd a cen, mnohonásobně zvýší. Pružnost mezd, změny v zaměstnanosti a její struktuře dokážou tlumit negativní dopady asymetrických šoků. Flexibilita trhu práce je dána flexibilitou pracovní síly a institucionálními faktory. Málo pružný trh práce se většinou vyznačuje vyšší dlouhodobou nezaměstnaností, která poukazuje na vysokou strukturální složku nezaměstnanosti, a vysokými regionálními rozdíly v míře nezaměstnanosti, jež mohou souviset s nízkou regionální mobilitou pracovní síly.

Dlouhodobou nezaměstnanost lze definovat pomocí míry dlouhodobé nezaměstnanosti, jež je uvedena v grafu na obrázku 21 pro ČR, EU 27 a státy eurozóny za období 2000-2010. Z uvedeného grafu lze vysledovat, že dlouhodobá nezaměstnanost v ČR i v ostatních

srovnávaných zemích EU dosahovala v letech 2000-2006 vyšší úrovně a poté došlo k výraznému poklesu. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti se v ČR do roku 2006 pohybovala kolem 4 % a v dalším vývoji klesla téměř na polovinu. V důsledku působení hospodářské krize v globálním měřítku se míra dlouhodobé nezaměstnanosti následně začala opět zvyšovat, kdy v roce 2010 dosáhla v ČR úrovně 7,3 %, v EU 27 činila 9,7 % a v 17 státech eurozóny byla ve výši 10,1 %. Strukturální nezaměstnanost¹¹² činí v průměru 6 % a dosahuje oproti srovnávaným zemím EU spíše nižších hodnot.

**míra dlouhodobé
nezaměstnanosti v %**

Obrázek 21: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v ČR, EU27 a států eurozóny

Zdroj: data z Eurostatu, zpracování vlastní

Regionální rozdíly v nezaměstnanosti se vyjadřují pomocí variačního koeficientu¹¹³ míry nezaměstnanosti pro oblasti (NUTS 2) a kraje (NUTS 3). Na základě analýz ČNB a MF ČR lze posoudit, že se v ČR vyskytují poměrně vysoké regionální rozdíly mezi

¹¹² Strukturální nezaměstnanost spočívá v nesouladu mezi kvalifikačními požadavky volných pracovních míst a kvalifikací volných pracovních sil na určitém území. Např. nezaměstnaní horníci nemohou nastoupit na volná místa šiček v nově otevřené textilce.

¹¹³ Variační koeficient je podíl směrodatné odchylky vážené podle velikosti regionů a průměrné míry nezaměstnanosti v %.

jednotlivými kraji, jež jsou způsobeny nesouladem mezi nabídkou práce domácností a poptávkou po práci ze strany firem.¹¹⁴

Mezinárodní mobilita pracovní síly v rámci eurozóny může být důležitým prostředkem schopnosti ekonomiky vstřebávat asymetrické šoky především dlouhodobější povahy, a to prostřednictvím změn v nabídce práce. Regionální a mezinárodní mobilitu pracovní síly lze měřit pomocí počtu přistěhovalých a vystěhovalých osob. Dle údajů ČNB se počet přistěhovalých osob do ČR v letech 2001-2008 zvyšoval. Od druhé poloviny roku 2008 v souvislosti s celosvětovou finanční a ekonomickou krizí docházelo k výrazným poklesům mobility pracovních sil. Ve srovnání s ostatními zeměmi EU není mobilita pracovní síly v ČR příliš vysoká.¹¹⁵

Dalším faktorem, který omezuje flexibilitu trhu práce, je *institucionální prostředí*. Institucionální prostředí ovlivňuje především tvorbu mezd, opatření na ochranu zaměstnanosti a sociálního systému. V České republice je výše mezd především ovlivněna kolektivními smlouvami, které však nemají vyšší váhu než v ostatních členských státech měnové zóny. Poměr minimální mzdy k průměrné mzdě v období 1999-2006 narůstal, následně pak v roce 2008 došlo k jeho poklesu, kdy dosáhl úrovně 35 %. Podmínky přijímání a propouštění zaměstnanců patří k dalším opatřením, jež limitují flexibilitu trhu práce, jelikož náklady na jejich propouštění jsou v ČR příliš vysoké. Těchto vysokých hodnot dosahují zejména z důvodu krátkodobých kontraktů, které jsou uzavřeny na dobu neurčitou. V případě stálého zaměstnání je ochrana zaměstnanců vysoká, v porovnání

---

¹¹⁴ ČNB [online]. Analýzy stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, s. 79 [cit. 2011-11-05]. Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/analyzy_sladenosti_2010.pdf

¹¹⁵ ČNB [online]. Analýzy stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, s. 82-83 [cit. 2011-11-05]. Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/analyzy_sladenosti_2010.pdf

s krátce trvajícími smlouvami. Je nutné brát v úvahu, že tato institucionální pravidla mohou snižovat tvorbu pracovních míst a prohlubovat dlouhodobou nezaměstnanost.¹¹⁶

Daně (implicitní daňové sazby¹¹⁷) v kombinaci se sociálními dávkami a čistým příjmem domácností působí stejně jako na pružnost trhu práce tak i na finanční motivaci k práci, která je v ČR vysoká v počáteční fázi nezaměstnanosti, bohužel však s prodlužováním nezaměstnanosti má tato stimulace pracujících klesající charakter.

d) Flexibilita trhu produktů

Pružnost trhu produktů zahrnuje administrativní překážky v podnikání a daňové zatížení podniků. Čím nižší jsou náklady a překážky při zakládání firem a čím jednodušší jsou administrativní předpisy v oblasti podnikání, tím vyšší je flexibilita trhu produktů, společně s vyšší produktivitou a nižšími konkurenčními tlaky. Z hodnocení ČNB a MF ČR se podmínky pro podnikání v ČR neustále zlepšují. Ve srovnání s ostatními zeměmi EU je však české podnikatelské prostředí stále zatíženo složitými regulačními a administrativními bariérami. Na druhé straně však ČR vykazuje minimální překážky v konkurenčním prostředí.¹¹⁸

Daňové zatížení podniků má též vliv na pružnost trhu produktů. Míra zdanění firem se hodnotí prostřednictvím statutární daňové sazby z příjmu korporací, která za posledních deset let v ČR znatelně poklesla stejně tak jako v ostatních státech EU. Za rok 2010 v ČR

---

¹¹⁶ ZAVEDENÍ EURA V ČR [online]. Vládní materiály: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou (2010), s. 22 [cit. 2011-11-05]. Dostupný z WWW: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Vyhodnoceni_Maastricht_2010_pdf.pdf

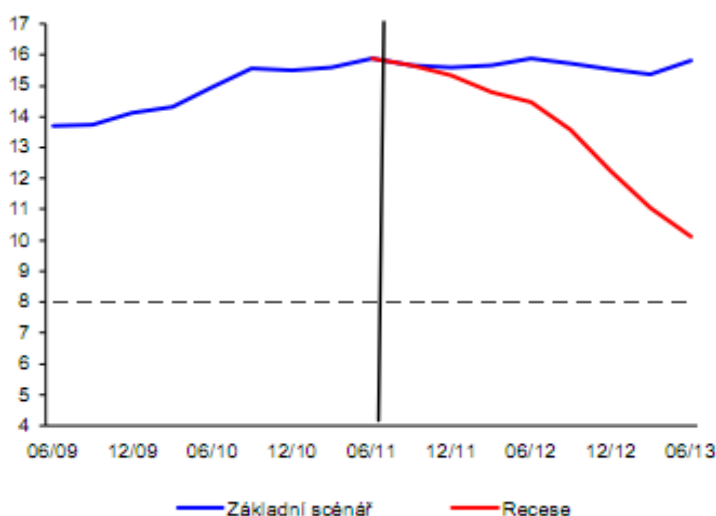
¹¹⁷ Implicitní daňové sazby měří průměrné efektivní daňové zatížení různých druhů ekonomických příjmů a či aktivit.

¹¹⁸ ČNB [online]. Analýzy stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, s. 94-95 [cit. 2011-11-05]. Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/analyzy_sladenosti_2010.pdf

činila 19 % a zařadila se tak mezi státy EU s nejnižší statutární daňovou sazbou. Oproti tomu implicitní daňová sazba v České republice patří k vyšším a nejpomaleji klesajícím v EU.

e) Stabilita a výkonnost bankovního sektoru

Dostatečně stabilní a výkonný bankovní sektor je předpokladem schopnosti ekonomiky vstřebávat asymetrické šoky a pružně na ně reagovat. Stabilitu a výkonnost bankovního sektoru je možné hodnotit dle ziskovosti tohoto sektoru, jež se zjišťuje na základě ukazatelů rentability (návratnosti) aktiv a vlastního kapitálu. V porovnání s jinými státy střední a východní Evropy i státy evropské měnové zóny je ziskovost českého bankovního systému nadprůměrná a to i přes nedávný pokles ekonomické aktivity z důvodu recese. Zadržením části zisků z minulých let si české banky vytvořily dostatečné kapitálové zásoby pro případný výskyt ekonomických šoků. V důsledku toho patří český bankovní systém ke kapitálově nejvybavenějším. Ke stabilitě a výkonnosti národního bankovního sektoru přispívá i vysoká likvidita a omezená závislost na zahraničních zdrojích.

Obrázek 22: Vývoj kapitálové přiměřenosti dle zátěžových testů ČNB (v %)

Zdroj: http://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zatezove_testy/index.html

Předpověď vývoje ekonomiky a domácího bankovního sektoru při standardních podmínkách a v případě dluhové krize lze vytvořit na základě zátěžových testů, které naposledy provedla ČNB k 30. červnu 2011. Zátěžové testy potvrdily dostatečnou odolnost bankovního sektoru vůči nepříznivému vývoji. Dále ČNB uvedla, že kapitálová

vybavenost celého odvětví zůstane nad 8% regulačním minimem i přesto, že se předpokládá ve dvouletém horizontu testů pokles domácí i zahraniční ekonomické aktivity v důsledku recese hlavních obchodních partnerů ČR vyvolané stupňováním fiskální krize zadlužených zemí eurozóny.¹¹⁹

---

¹¹⁹ ČNB [online]. Finanční stabilita: Zátěžové testy, s. 2 [cit. 2011-11-06]. Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financi_stabilita/zatezove_testy/2011/zatezove_testy_vysledky_2011_2q.pdf

Závěr – hodnocení cílů práce a verifikace hypotéz

Z hlediska historie je zřejmé, že již od středověku byla každá etapa dějin spojena s existencí jedné měny, jež si následně dobyla význačné postavení měny mezinárodní. Nově vzešlá měna neplnila své hlavní funkce, jako jsou prostředek směny, zúčtovací jednotka a uchovatel hodnot pouze v zemích původu, ale mnoho faktorů způsobilo její expanzi i do dalších zeměpisných oblastí. V dnešním světě hraje významnou roli americký dolar, který si toto postavení vydobyl už v poválečném mezinárodním měnovém systému. Jedním z cílů vzniku společné měny euro bylo právě oslabit vedoucí úlohu dolaru ve světovém měřítku a učinit z ní nejrozšířenější a nejuznávanější měnu, která by dokázala dolaru konkurovat či ho předčít.

Myšlenka vzniku evropské měnové unie byla po dlouhé a spletité cestě trvající téměř 50 let nakonec realizována. Dvanáct evropských zemí na konci 20. století neodvolatelně zafixovalo své měnové kurzy a přešlo na společnou měnu euro. V současné době užívají jednotnou evropskou měnu lidé již v 17 zemích hospodářské a měnové unie a euro se tak stalo velmi významnou měnou i mimo ni. Jelikož euro zastává roli podstatného hráče v různých světových ekonomikách a dopad jeho vzniku ovlivňuje nejen členské státy, jež ho přijaly jako zákonné platidlo, zvolila autorka jako téma své diplomové práce problematiku evropské měnové integrace a její makroekonomické a mikroekonomické souvislosti. Evropská měnová integrace rozhodně není elementární proces, z toho důvodu se autorka snažila o porozumění hloubky a smyslu celého sjednocování, aby i její čtenář bych schopen pochopit vznik EU, její rozšiřování a následné prohlubování stupně integrace členských států, jelikož se jedná o velmi hodnotný a ojedinělý projekt, jež nemá v současném světě obdoby.

Otázku úspěšnosti či neúspěšnosti fungování HMU jedinečně a opravdu neobvyklým způsobem vystihla Ing. Kučerová Zuzana, Ph.D. takto: „V této souvislosti bych si dovolila jistou analogii s medicínou: pokud se lékařský tým rozhodne transplantovat nemocnému člověku určitý orgán, tedy provést radikální zásah do lidského těla, také existuje určitý seznam kritérií, které musí jak dárce, tak příjemce tohoto orgánu splňovat, aby transplantace byla úspěšná. Ovšem samostatné splnění těchto kritérií pacientovi nezajistí,

že jeho tělo cizí orgán přijme. Naopak může se stát, že i přes velmi dobré prognózy se pacientův stav po transplantaci ještě zhorší. Podobně je tomu v případě zavedení společné měny v několika ekonomikách současně. Také jde o velmi pronikavý zásah do fungování jednotlivých ekonomik, a i když integrující se země dopředu splní stanovená kritéria, nikdo jim nemůže zaručit, že měnová unie bude fungovat dobře. Navíc i v ekonomii existuje celá řada nepředvídatelných faktorů, které mohou podstatně ovlivnit existenci celého systému. Teprve až po uplynutí určité doby, nutné k adaptaci na nové ekonomické podmínky, můžeme začít vyvozovat závěry o úspěšnosti celé operace, v tomto případě zavedení společné měny.¹²⁰

Vývoj společné měny eura do značné míry odráží celkový hospodářský vývoj členských států Evropské měnové unie. Pokud jednotlivé členské státy čelí odlišným hospodářským podmínkám, dochází většinou k rozdílné reakci v aplikaci hospodářské politiky a v konečném důsledku k narušení stability celé evropské měnové zóny. Rizikem odlišnosti hospodářské reakce zemí eurozóny je rozdílnost hospodářského vývoje a rozdílnost aplikace hospodářské politiky, jež se stávají středem pozornosti při analýze nákladů plynoucích z členství v měnové unii. Jedná se především o problematiku vzniku a vlivu asymetrických šoků, která vychází z teorie optimálních měnových oblastí. Tato teorie stanovuje kritéria, pomocí nichž členské země snižují náklady zejména na minimalizaci dopadů asymetrického šoku při absenci vyrovnávacího kurzového mechanismu.

Před vstupem České republiky do evropské měnové zóny je nutné zhodnotit přínosy a náklady plynoucí právě s přijetím jednotné evropské měny a definovat dopady na ekonomické subjekty, které tuto obrovskou změnu budou nejvíce pociťovat. Nejdůležitějším přínosem, jenž vyplývá z analýzy uvedené ve druhé polovině třetí kapitoly, je jednoznačně eliminace kurzového rizika a nákladů na jeho zajištění, jako

---

¹²⁰ KUČEROVÁ, Z.; *Teorie optimální měnové oblasti a možnosti její aplikace na země střední a východní Evropy*. 2005. s. 65.

i pokles nákladů spojených s konverzí mezi měnami. V důsledku vysoké otevřenosti české ekonomiky především vůči státům evropské měnové zóny, je možné díky odstranění těchto nákladů očekávat signifikantní pozitivní ekonomický dopad v oblasti zahraničního obchodu. V komparaci s tímto pozitivem je mnohem více diskutabilní, jestli přijetí společné měny euro povede rovněž k očekávanému snížení nákladů na obstarání kapitálu a sblížení domácí cenové hladiny s cenovou hladinou členských zemí eurozóny. Je velice obtížné kvantifikovat velikost daných přínosů, jelikož u členských států přetrvávají jistá ekonomická specifika, která mohou omezovat prosazení cenové a úrokové konvergence. V souvislosti se vstupem ČR do evropské měnové zóny lze jen těžko konstatovat potenciální nárůst zahraničního obchodu či růst přílivu investic ze zahraničních zemí, neboť rozhodující měrou na ně působí především atraktivita české ekonomiky, politická stabilita země, globální ekonomické faktory a další mimoekonomické podmínky. Mnozí kritikové a odpůrci eura však pozitivní přínosy přehlíží a koncentrují se pouze na negativa v podobě nákladů, jež zavedení eura s sebou přinese.

Prvním a zejména nejzásadnějším hodnoceným souborem očekávaných nákladů byly uvedeny náklady vyplývající ze ztráty autonomní měnové a kurzové politiky. V případě její ztráty totiž plyne riziko vzniku asymetrického šoku, jelikož před přijetím jednotné evropské měny Česká republika disponuje účinným nástrojem k minimalizaci nákladů vynaložených na eliminaci negativních vlivů šoku. Vstupem České republiky do eurozóny se tak působnost nástrojů pro nastolení rovnováhy zúží jen na nástroje fiskální politiky a samovyrovňovací tržní mechanismy fungující zejména na základě mzdové a cenové pružnosti a mobility výrobních faktorů.

Druhým a velice citlivým nákladem spojeným s přijetím jednotné evropské měny je bezprostřední růst cenové hladiny. Přijetí jednotné měny vyvolává především u podnikatelské sféry a občanů velké obavy ze zvýšení cen a všeobecného zdražení zboží a služeb. Důležitým předpokladem je správné stanovení přepočítávacího koeficientu a dodržování pravidel pro zaokrouhlování cen. Tedy při respektování pravidel zaokrouhlování a přepočítávání při vstupu země do evropské měnové zóny by nemělo dojít k distorzi cenových relací uvnitř národní ekonomiky. Úroveň přepočítacího koeficientu nemá vliv na cenové relace uvnitř ekonomiky (viz kapitola 3.2.3). Neseriózní

a nedostatečně proklientské chování prodávajících na trhu u neregulovaných cen by mělo být ošetřeno zavedením souboru pravidel přechodu (jistého kodexu chování) včetně marketingové kampaně, jež se výrazně uplatnily v ostatních členských státech eurozóny, a které tak napomohly k zabránění neoprávněného zdražování cen produktů a služeb. Tudíž obavy z přímého a úmyslného zdražování zde nejsou na místě.

Plnění nominálních konvergenčních kritérií představuje pro Českou republiku vstupní bránu do evropské měnové zóny. Jak si na této cestě stojí ČR, každoročně zhodnocují EK a ECB ve svých Konvergenčních zprávách a ČNB s MF ČR ve společném dokumentu Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou. V Konvergenčních programech České republiky jsou také analyzována kritéria veřejných financí. Na základě těchto dokumentů, údajů ze serverů jmenovaných organizací a serveru Evropského statistického úřadu „Eurostat“ zpracovala autorka ve 4. kapitole analýzu plnění podmínek vstupu ČR do evropské měnové zóny, jejíž vyhodnocení shrnuje následovně.

Česká republika dle dosažených výsledků splňuje kritérium cenové stability, dlouhodobých úrokových sazeb a též kritérium vládního dluhu. Na druhé straně činí ČR obtíže dosahovat požadovaných hodnot definovaných ve Smlouvě o založení ES (čl. 121) v oblasti vládního deficitu a následně tak v udržitelnosti veřejných financí. Kritérium stability měnového kurzu nelze hodnotit vzhledem k neparticipaci ČR v mechanismu směnných kurzů ERM II. Předpokladem vstupu do fixního kurzového režimu je plnění předchozích uvedených kritérií, jelikož tak v podmínkách české ekonomiky není konáno, nedoporučuje se tento krok učinit. Obdobně není možné specifikovat závěry u kritéria konvergence v oblasti národní legislativy, jelikož jsou vázány k okamžiku vstupu ČR do evropské měnové zóny. Dochází tak k postupné harmonizaci stavu české legislativy s právem ES, který však ještě nedosáhl požadovaného stupně synchronizace.

Připravenost ČR pro přijetí jednotné evropské měny není tak snadné posoudit jako vyhodnotit plnění nominálních konvergenčních kritérií. Teorie OCA poskytuje řadu reálných kritérií konvergence, nespecifikuje však limitní body, jež by vymezovaly jejich plnění. Nelze tedy jednoznačně stanovit, zda je kandidátská země skutečně připravena na

vstup do evropské měnové zóny, který by jí zaručoval vyšší profitabilitu nežli ztrátovost ze zavedení eura. Je nutné přistupovat k teorii OCA komplexně a klasifikovat větší počet kritérií a vývoj dílčích ukazatelů v čase. Naskytá se zde tedy otázka, zdali se stane Evropa optimální měnovou oblastí? Nyní totiž neplní jedno ze tří základních kritérií OCA, čímž je mobilita pracovní síly, která se nyní rozvíjí, stále ale nedosahuje požadované výše, aby plnila předpoklad OCA. Nicméně bývá často poukazováno na to, že kritéria OCA jsou endogenní a že budou postupem času plněna tím, jak se občané a vlády naučí se společnou měnou žít a ztotožňovat se s ní. Nejvýznamnějšími argumenty pro přijetí eura, jež snižují riziko vzniku asymetrických šoků, jsou silná obchodní a vlastnická provázanost ČR s eurozónou, jejich propojenost ve finančním sektoru, relativně podobná struktura jejich ekonomik a sbližování vývoje mezd. Tyto faktory by měly být navíc umocněny vstupem ČR do evropské měnové zóny. Pro přijetí jedné evropské měny též hovoří vysoká míra korelace kurzů české koruny a eura vůči třetí měně, nízká a stabilní volatilita české koruny k euru a sbližování úrokových sazeb. Z přízpusobovacích mechanismů, které pomáhají asymetrické šoky tlumit, přispívá k vyšší úrovni sladění ekonomik ČR s eurozónou nižší dlouhodobá nezaměstnanost, nepřiliš vysoké zdanění podniků na trzích produktů a především stabilní a výkonný bankovní systém. Na druhé straně je zde riziko vzniku asymetrického šoku, jež může narušovat proces synchronizace ekonomik ČR a evropské měnové zóny a nedostatečnou sladění hospodářských cyklů, která je z části ovlivněna i samostatnou měnovou politikou v ČR. Stejně tak je velkým rizikovým faktorem vyrovnávání cenových hladin, které se mohou po přijetí jednotné evropské měny projevit růstem úrovně inflace. Mezi činitele, jež by při nízké sladění ČR s eurozónou nebyly schopny absorbovat asymetrické šoky, jednoznačně patří nedostatečně zkoordinovaná fiskální politika ČR s evropskou měnovou zónou, nízká mobilita pracovní síly, rozdíly v regionální nezaměstnanosti, málo pružné institucionální prostředí na trhu práce a stále vyskytující se regulatorní a administrativní překážky na trzích produktů.

V poslední době je vysoce diskutovaná myšlenka o pádu celé eurozóny, následně konci eura, či vyloučení slabších členů z evropské měnové zóny a tím ulehčení ekonomikám členských států. Poslední zátěžové testy ČNB ukázaly, že české banky mají cca 28 miliard korun pohledávek za nejvíce zadluženými státy evropské měnové zóny. Kromě Itálie jde hlavně o Řecko, Irsko, Portugalsko a Španělsko. Na základě těchto testů by ale ani úplný

odpis veškerých pohledávek českých bank vůči jmenovaným předluženým zemím EU domácí bankovní sektor neohrozil,“ uvedl agentuře Mediafax mluvčí ČNB Tomáš Zimmerman.¹²¹ Ekonomický expert z Centra pro evropská politická studia v Bruselu Diego Valiante tvrdí, že společná měna euro přispívá v Evropě k prohlubování rozdílů mezi bohatými a chudými zeměmi Evropy a že jedinou cestou k udržení jednotné evropské měny by měl být vznik federalizace. Vytvoření federace by mimo jiné znamenalo společnou fiskální a ekonomickou politiku, což by byl obrovský zásah do hospodářství členských států. Valiante ještě dodává, že nyní by mohla důležitou roli sehrát Evropská centrální banka, která nyní stále disponuje dobrou bilancí a může intervenovat až do výše 1,5 trilionu eur, aniž by musela tisknout nové peníze.¹²² Řecko však další finanční pomoc nedostane, dokud nezmizí nejistota ohledně jeho zapojení do eurozóny. Řecko si tedy bude muset na osmimiliardovou tranši, kterou mělo ještě v měsíci listopadu 2011 dostat, počkat minimálně do té doby, než bude znám výsledek z referenda o dalším působení Řecka v evropské měnové zóně, které by se mělo uskutečnit 4. prosince 2011.¹²³

Na základě vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně sladění ČR s eurozónou lze dospět k závěru, že nebylo dosaženo přijatelného pokroku při vytváření akceptovatelného prostředí hodného pro přijetí jednotné evropské měny, jež by opodstatnil stanovení data vstupu do evropské měnové zóny. ČNB a MF ČR v souladu se schválenou Aktualizovanou strategií přistoupení ČR do eurozóny z roku 2010 doporučuje vládě ČR prozatím nevstupovat do mechanismu směnných kurzů ERM II a neurčovat tak termín přijetí eura jako národního platidla. Pro vstup České republiky do

---

¹²¹ EUROZPRÁVY [online]. Ekonomika a finance: Evropa: Rekord v Eurozóně: *Itálie překročila kritickou hranici*, autor článku: Šil, mediafax [cit. 2011-11-17]. Dostupný z WWW: <http://ekonomika.eurozpravy.cz/evropa/37610-rekord-v-eurozone-italie-prekrocila-kritickou-hranici/>

¹²² EUROZPRÁVY [online]. Ekonomika a finance: Evropa: Co zachrání EU? Jen federace!, autor článku: J. Kumherová [cit. 2011-11-17]. Dostupný z WWW: <http://ekonomika.eurozpravy.cz/evropa/37794-eu-jen-jako-federace-jinak-se-rozpadne/%22/>

¹²³ EUROZPRÁVY [online]. Ekonomika a finance: Evropa: V eurozóně zůstat, či ne? Řecko rozhodne 4. prosince, autor článku: M. Hájek [cit. 2011-11-17]. Dostupný z WWW: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/eu/37161-v-eurozone-zustat-ci-ne-recko-rozhodne-4-prosince/>

evropské měnové zóny je kromě splnění již zmíněných kritérií klíčové, jaký bude budoucí vývoj důvěry obyvatel v národní měnu a zdali hlavní přínos z přijetí jednotné evropské měny v podobě omezení kurzové nejistoty převáží nad rizikem ze ztráty samostatné měnové a kurzové politiky.

Seznam použité literatury

Odkaz na tištěné monografie:

BRŮŽEK, A.; SMRČKOVÁ, G.; ZÁKLASNÍK, M. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. 4. vyd. Praha: Vydavatelství Velryba, 2007. 196 s. ISBN 978-80-85860-19-1.

HELÍSEK, M. a kol. *Euro v ČR z pohledu ekonomů*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství A. Čeněk, 2009. 206 s. ISBN 978-80-73-80-182-3.

KRAFT, J.; FÁREK, J. *Světová ekonomika a ekonomická integrace v období globalizace*. 2. vyd. Liberec: Vydavatelství: Technická univerzita v Liberci, 2008. 252 s. ISBN 978-80-7372-413-9.

KUČEROVÁ, Z.; *Teorie optimální měnové oblasti a možnosti její aplikace na země střední a východní Evropy*. 1. vyd. Praha: Studie Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky, 2005. 141 s. ISBN 80-86729-18-4

LACINA, L. a kol. *Měnová integrace. Náklady a přínosy členství v měnové unii*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007. 538 s. ISBN 978-80-7179-560-5.

LACINA, L.; ROZMAHEL, P. a kol. *Euro: ano/ne?*. 1. vyd. Praha: Alfa Nakladatelství, 2010. 319 s. ISBN 978-80-87197-26-4.

PELTRÁM, A. a kol. *Evropská integrace a Česká Republika*. 1. Vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. 144 s. ISBN 978-80-247-2849-0.

SYCHRA, Z. *Jednotná evropská měna. Realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita MPÚ, 2009. 291 s. ISBN 978-80-210-5082-2.

Odkaz na monografii vydanou v angličtině:

BALDWIN, R.; WYPLOSZ, CH. *The Economics of European Integration*. 2nd ed. The McGraw-Hill Education, 2006. 455 s. ISBN-13: 9780077111199.

KAISER, W.; LEUCHT, B., RASMUSSEN, M. *The History of the European Union. Origins of a trans- and supranational polity 1950-72*. 1st ed. Routledge: Taylor & Francis Group, 2008. 240 s. ISBN-13: 9780415463935.

Dostupný z WWW: <http://www.isbnlib.com/preview/0415463939/The-History-of-the-European-Union-Origins-of-a-Trans--and-Supranational-Polity-1>

MOLLE, W. *The Economics of European Integration. Theory, Practice, Policy*. 5th ed. Aldershot: Ashgate Publishing Limited, 2006. 460 s. ISBN 978-0-7546-4805-5.

GARCÍA, J.; CLAYTON, J.; HOBLEY, CH. *The Student's Guide to European Integration*. 1st ed. Polity Press: Blackwell Publishing Ltd., 2004. 344 s. ISBN-13: 9780745629810.

Dostupný z WWW: <http://www.isbnlib.com/preview/0745629814/The-Student-s-Guide-to-European-Integration-For-Students-By-Students>

Odkaz na zdroje na internetu:

AKTUÁLNĚ CZ: Finance [online]. Peníze: Článek: *Kalousek si od vás půjčí 10 miliard. Odtajnil detaily, Praha, autor článku: Petr Kučera* [cit. 2011-11-03].

Dostupný z WWW:

<http://aktualne.centrum.cz/finance/penize/clanek.phtml?id=714237>

ČNB: EU a mezinárodní vztahy [online]. *Aktualizovaná strategie přistoupení ČR k eurozóně: Společný dokument vlády ČR a ČNB z roku 2007* [cit. 2011-11-01].

Dostupný z WWW:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategick_e_dokumenty/download/eurostrategie_070829.pdf

ČNB: Veřejnost: Pro média: Autorské články a rozhovory [online]. *Šokové přizpůsobení cen po vstupu do EU nehrozí: Rozhovor s M. Hrnčířem, členem BR ČNB* [cit. 2011-11-01]. Dostupný z WWW:

http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2000/cl_00_000811.html

ČNB [online]. *Analýzy stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*, s. 7 [cit. 2011-11-03]. Dostupný z WWW:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/analyzy_sladenosti_2010.pdf

ČNB [online]. ČNB v EU a mezinárodní vztahy: *Euro* [cit. 2011-11-26]. Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/euro/

ČSÚ [online]. *Komparativní cenové hladiny.czso.cz* [cit. 2011-11-03]. Dostupný z WWW: <http://apl.czso.cz/ode/tab/tsier010.htm>

ECB: Euro [online]. *Mapa eurozóny 1999 – 2011* [cit. 2011-01-18]. Dostupný z WWW: <http://www.ecb.int/euro/intro/html/map.cs.html>

ECB [online]. ECB: Euro: *Eurobankovky* [cit. 2011-11-26]. Dostupný z WWW: <http://www.ecb.int/euro/banknotes/html/index.cs.html>

ECB [online]. Euro: Euromince: *Společná strana* [cit. 2011-11-26]. Dostupný z WWW: <http://www.ecb.int/euro/banknotes/html/index.cs.html>

ECB [online]. Euro: *Ochranné prvky* [cit. 2011-11-26]. Dostupný z WWW: <http://www.ecb.int/euro/banknotes/html/index.cs.html>

EUROPA.EU: Evropská komise [online]. *Konvergenční kritéria* [cit. 2011-01-28]. Dostupný z WWW: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_63_cs.htm

EUROPEAN COMMISSION: The Euro: Why the euro? [online]. *Consumer benefits* [cit. 2011-10-31]. Dostupný z WWW: http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/why/consumer/index_en.htm

EUROSKOP: Odbor informování o evropských záležitostech (OEZ) Úřadu vlády České republiky [online]. *Lisabonská smlouva (Co o ní potřebujete vědět)* [cit. 2011-01-27]. Dostupný z WWW: http://www.euroskop.cz/gallery/49/14956-lisbonne_2.pdf

EUROSKOP: Gallery [online]. Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku v ČR [cit. 2011-11-01]. Dostupný z WWW: http://www.euroskop.cz/gallery/2/850-studie_vlivu_zavedeni_eura_v_cr_na_ekonomiku.pdf

EUROSKOP [online]. Interaktivní mapy EU: Eurozóna [cit. 2011-11-26]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/744/sekce/eurozona-v-roce-2009/>

EUROZPRÁVY [online]. Ekonomika a finance: Evropa: *Rekord v Eurozóně: Itálie překročila kritickou hranici*, autor článku: Šil, mediafax [cit. 2011-11-17]. Dostupný z WWW: <http://ekonomika.eurozpravy.cz/evropa/37610-rekord-v-eurozone-italie-prekrocila-kritickou-hranici/>

EUROZPRÁVY [online]. Ekonomika a finance: Evropa: Co zachrání EU? Jen federace!, autor článku: J. Kumherová [cit. 2011-11-17]. Dostupný z WWW: <http://ekonomika.eurozpravy.cz/evropa/37794-eu-jen-jako-federace-jinak-se-rozpadne/%22/>

EUROZPRÁVY [online]. Ekonomika a finance: Evropa: V eurozóně zůstat, či ne? Řecko rozhodne 4. prosince, autor článku: M. Hájek [cit. 2011-11-17]. Dostupný z WWW: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/eu/37161-v-eurozone-zustat-ci-ne-recko-rozhodne-4-prosince/>

LACINA, L. a kol. *Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR*. 1.vyd. Brno: Výzkumné centrum PEF MZLU, 2007. Dostupný z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/studie_NKS_final_aktualiz-26022008_pdf.pdf

MF ČR: Národní plán zavedení eura v České republice [online]. *Část I základní informace 2007* [cit. 2011-10-31]. Dostupný z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Narodni_plan_cast_I_verze_10-FV_pdf.pdf

MF ČR: EU a zahraničí [online]. Přistoupení ČR k eurozóně: *Strategie přistoupení ČR k eurozóně: Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně*, s. 4

[cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW:
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Eurozona_CR_2007.pdf

MF ČR [online]. Finanční sektor: Aktuální: *Makroekonomická predikce*, s. 7 [cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW:
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Makroekonomicka-predikce_v_kostce_201110.pdf

MF ČR: Finanční sektor [online]. Tiskové zprávy: *Schodek státního rozpočtu meziměsíčně i meziročně poklesl* [cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW:
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/str_vyvoj_sd.html

MF ČR: Tiskové zprávy [online]. *Předběžné statistiky ke spořicímu státnímu dluhopisům – I. část* [cit. 2011-11-03]. Dostupný z WWW:
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_65032.html

NAŠE PENÍZE [online]. Kategorie: Domáci: *Od roku 2012 budou nové sazby DPH 14 a 20 procent, autor článku J. Tábořský/MED* [cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW:
http://www.nasepenize.cz/od-roku-2012-budou-nove-sazby-dph-14-a-20-procent-8623#Rychlá_půjčka_utáhla_opasek_splátkám_o_15_procent._Stiskni_ENTER!

PATRIA [online]. Zpravodajství: *Rusko, Bělorusko a Kazachstán začaly tvořit Euroasijský svaz, autor čl. ČTK* [cit. 2011-11-26]. Dostupný z WWW:
<http://www.patria.cz/zpravodajstvi/1951889/rusko-belorusko-a-kazachstan-zacaly-tvorit-euroasijsky-svaz.html>

PLECHANOVÁ, B. Euroskop: EU ve 21. Století [online]. *Odbor informování o evropských záležitostech (OEZ) Úřadu vlády České republiky* [cit. 2011-01-27]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/8890/sekce/eu-ve-21-stoleti/>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR: Jednání: [online]. Schválený pořad a stav projednávání 25. Schůze: Neprojednané body: *Zákony zamítnuté*

Senátem – bod č. 92 [cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW:
<http://www.psp.cz/sqw/ischuze.sqw?o=6&s=25&nx=1>

TRADING ECONOMICS: Indicators [online]. *Exports of goods and services (% of GDP) in Czech Republic* [cit. 2011-10-31]. Dostupný z WWW:
<http://www.tradingeconomics.com/czech-republic/exports-of-goods-and-services-percent-of-gdp-wb-data.html>

VLÁDA ČR [online]. Média: Vláda schválila rozpočet na příští rok se schodkem 105 miliard [cit. 2011-11-08]. Dostupný z WWW: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-schvalila-rozpocet-na-pristi-rok-se-schodkem-105-miliard--87663/>

ZAVEDENÍ EURA V ČR: Veřejnost: Domovská stránka [online]. *Národní koordinační skupina* [cit. 2011-03-27]. Dostupný z WWW:
http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/narod_koord_skup.html

ZAVEDENÍ EURA V ČR: Dokumenty [online]. *Národní plán zavedení eura v České republice* [cit. 2011-09-02]. Dostupný z WWW:
http://zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/dokumenty_plan_zavedeni_cr.html

ZAVEDENÍ EURA V ČR: Národní koordinační skupiny [online]. *Pracovní skupiny NKS* [cit. 2011-10-08]. Dostupný z WWW:
http://zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/narod_koord_skup_prac_skupiny.html

ZAVEDENÍ EURA V ČR: Vládní materiály [online]. *Volba scénáře zavedení eura v České republice* [cit. 2011-10-31]. Dostupný z WWW:
http://zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Scenar_zavedeni_eura_CR.pdf

ZAVEDENÍ EURA V ČR: Euro a Česká republika [online]. *Výhody pro podnikatele* [cit. 2011-10-31]. Dostupný z WWW:
http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_podnikatel.html

ZAVEDENÍ EURA V ČR [online]. Vládní materiály: *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou (2010)* [cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW:

http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Vyhodnoceni_Maastricht_2010_pdf.pdf

ZAVEDENÍ EURA V ČR [online]. Dokumenty EK a ECB: *Konvergenční zpráva 2010, ECB*, s. 56 [cit. 2011-11-02]. Dostupný z WWW:

http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/ECB_CON_REP_2010_cs_pdf.pdf

Seznam příloh

Příloha 1	– Specifikace maastrichtských konvergenčních kritérií	126
Příloha 2	– Definice eura jako evropské měny	132

Příloha 1 – Specifikace maastrichtských konvergenčních kritérií

Bližší specifikace maastrichtských konvergenčních kritérií dle Protokolu o kritériích konvergence uvedených v článku 140 Smlouvy a procedury při nadměrném schodku dle Protokolu o proceduře při nadměrném schodku a Nařízení rady č. 1467/97 uvedených v článku 126 Smlouvy získaných na stránkách Evropské centrální banky a Evropské komise či ve společném dokumentu MF ČR a ČNB Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou.

1. Kritérium cenové stability

Ustanovení Smlouvy

Článek 140 odst. 1 první odrážka Smlouvy vyžaduje: „dosažení vysokého stupně cenové stability patrného z míry inflace, která se blíží míře inflace nejvýše tří členských států, jež dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků“.

Článek 1 Protokolu o kritériích konvergence, na který se odkazuje v článku 140 Smlouvy, stanovuje, že: „kritérium cenové stability, jak je uvedeno v čl. 140 odst. 1 první odrážce, znamená, že členský stát vykazuje dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace měřenou v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením, jež nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu míru inflace nejvýše tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků. Inflace se měří pomocí indexu spotřebitelských cen na srovnatelném základě s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech.“

Aplikace jmenovaných ustanovení při hodnocení plnění kritéria cenové stability:

- Vymezení „nejvýše tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků“, které je použito v definici referenční hodnoty, se v praxi uplatňuje jako prostý aritmetický průměr míry inflace tří zemí, které dosáhly

nejnižší míry inflace, za předpokladu, že tato míra inflace je v souladu s požadavky cenové stability.

- Smlouva i Protokol v požadavku cenové stability při výběru tří zemí, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků, ponechává volný prostor pro výběr těchto zemí. V současnosti se uplatňuje pravidlo, že se jedná o tři země s nejnižší kladnou inflací.
- Pokud jde o „průměrnou míru inflace měřenou v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením“, vypočítává se pomocí přírůstku aktuálního průměru harmonizovaného indexu spotřebitelských cen za posledních 12 měsíců v porovnání s předchozím průměrem za 12 měsíců.
- Inflace je měřena pomocí tzv. harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP)

2. Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Ustanovení Smlouvy

Kritérium udržitelnosti veřejných financí se skládá ze dvou částí. Za prvé se jedná o kritérium vládního deficitu, jež se zaměřuje na krátkodobou až střednědobou úroveň veřejných financí. Druhým zohledňovaným kritériem je veřejný dluh, který vypovídá o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí.

Článek 140 odst. 2 druhá odrážka Smlouvy vyžaduje: „dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí patrný ze stavu veřejných rozpočtů nevykazujících nadměrný schodek ve smyslu čl. 126 odst. 6 Smlouvy“.

Podle článku 2 Protokolu o kritériích konvergence, na který se odkazuje v článku 140 Smlouvy, dané kritérium znamená, „že v době šetření se na členský stát nevztahuje rozhodnutí Rady podle čl. 126 odst. 6 této smlouvy o existenci nadměrného schodku“.

Článek 126 Smlouvy upravuje postup při nadměrném schodku. Podle článku 126 odstavce 2 Smlouvy vypracuje Evropská komise Zprávu, pokud členský stát EU nesplňuje požadavky dodržování rozpočtové kázně, a to zejména pokud:

- a) Poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu překročí referenční hodnotu (stanovenou v Protokolu o postupu při nadměrném schodku jako 3 % HDP), ledaže by:
  - buď poměr podstatně a nepřetržitě klesal a dosáhl úrovně, která se blíží doporučené hodnotě,
  - nebo by překročení doporučené hodnoty bylo pouze výjimečné a dočasné a poměr zůstal blízko doporučené hodnotě,
- b) Poměr veřejného zadlužení k hrubému domácímu produktu překročí doporučenou hodnotu (stanovenou v protokolu o postupu při nadměrném schodku jako 60 % HDP), ledaže se poměr dostatečně snižuje a blíží se uspokojivým tempem k doporučené hodnotě.
  - Zpráva Evropské komise může také přihlédnout k tomu, jestli schodek veřejných financí převyšuje veřejné investiční výdaje, a vyhodnotit i další rozhodující ukazatele, včetně střednědobé hospodářské a rozpočtové situace v členském státu.
  - Evropská komise může též vypracovat Zprávu, je-li i přes plnění kritérií toho názoru, že v některém členské zemi existuje riziko nadměrného schodku. Zprávu Komise pak následně zhodnotí ve svém stanovisku Hospodářský a finanční výbor.

V souladu s článkem 126 odst. 6 Smlouvy nakonec Rada na doporučení Komise a po zvážení všech pádných připomínek, které dotyčný členský stát případně učiní, kvalifikovanou většinou rozhodne po celkovém zhodnocení, zda v tomto členském státě existuje nadměrný schodek či nikoli.

3. Kritérium směnného kurzu

Ustanovení Smlouvy

Podle článku 140 odst. 1 třetí odrážky Smlouvy se vyžaduje: „dodržování normálního flukтуаčního rozpětí stanoveného mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému po dobu alespoň dvou let, aniž by došlo k devalvaci vůči měně jiného členského státu“.

Článek 3 Protokolu o kritériích konvergence, na který se odkazuje v článku 140 odst. 1 Smlouvy, stanoví, že: „kritérium účasti v mechanismu směnných kurzů Evropského měnového systému, znamená, že členský stát alespoň po dobu posledních dvou let před šetřením dodržoval flukтуаční rozpětí stanovené mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému, aniž by byl směnný kurz vystaven silným tlakům. Zejména pak nesměl členský stát v tomto období z vlastního podnětu devalvovat dvoustranný střední kurz své měny vůči měně kteréhokoli jiného členského státu.“

Aplikace daného ustanovení ustanovení při hodnocení plnění kritéria směnných kurzů:

- Smlouva odkazuje na kritérium účasti v Evropském mechanismu směnných kurzů (ERM do prosince 1998 a následně ERM II od ledna 1999).
- ECB a EK v souladu se zněním Smlouvy vyhodnocují, zda se země účastnila mechanismu ERM II „alespoň po dobu posledních dvou let před šetřením“.
- Co se týče definice „normálního flukтуаčního rozpětí“, ECB vychází z formálního stanoviska, které přednesla Rada EMI v říjnu 1994 a z jejích vyjádření ve zprávě „Progress towards convergence“ vydané v listopadu 1995:

Stanovisko Rady EMI z října 1994 uvádí, že „širší flukтуаční pásmo přispělo k dosažení udržitelné míry stability směnných kurzů v rámci ERM“, že „Rada EMI považuje zachování současných pravidel za vhodné“ a že „členské státy by se i nadále měly snažit předcházet výrazným fluktuacím směnných kurzů tím, že zaměří svou politiku na dodržování cenové stability a snižování schodků veřejných rozpočtů, čímž přispějí k naplnění požadavků článku 121 odst. 1 Smlouvy a příslušného protokolu“.

Ve zprávě „Progress towards convergence“, která byla zveřejněna v listopadu 1995, bylo konstatováno, že „když byla Smlouva sestavována, představovalo tzv. normální flukтуаční rozpětí odchylku o $\pm 2,25$ % od bilaterální centrální parity a odchylka o ± 6 % představovala výjimku. V srpnu 1993 bylo přijato rozhodnutí o rozšíření flukтуаčního rozpětí na ± 15 %. Interpretace tohoto kritéria, a především pojmu „normální flukтуаční rozpětí“, se tak stala poněkud složitější.“ Dále pak bylo navrženo, že při závěrečném hodnocení bude třeba vzít ohled na „specifický vývoj směnných kurzů v rámci Evropského měnového systému (EMS) od roku 1993“.

Proto je při hodnocení vývoje směnných kurzů kladen důraz na to, zda byl směnný kurz blízko centrální parity v rámci ERM II.

- Při posuzování přítomnosti „výrazného napětí“ nebo „silných tlaků“ na měnový kurz se zkoumá míra odchýlení kurzů k euru od centrálních parit v rámci ERM II. K tomu se využívají další ukazatele jako např. krátkodobé úrokové diferenciály vůči eurozóně a jejich vývoj. Dále se bere ohled na to, jakou roli hrály devizové intervence.

4. Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Ustanovení Smlouvy

Článek 140 odst. 1 ve čtvrté odrážce Smlouvy vyžaduje: „stálost konvergence dosažené členským státem a jeho účasti v mechanismu směnných kurzů Evropského měnového systému, která se odráží v úrovních dlouhodobých úrokových sazeb“.

Článek 4 Protokolu o kritériích konvergence, na který se odkazuje v článku 140 odst.

1 Smlouvy, specifikuje, že: „Kritérium konvergence úrokových sazeb, jak je uvedeno v čl. 140 odst. 1 čtvrté odrážce této smlouvy, znamená, že v průběhu jednoho roku před šetřením průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu nepřekračovala o více než 2 procentní body úrokovou sazbu nejvýše tří členských států, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků. Úrokové sazby se zjišťují na základě dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů, s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech.“

Aplikace daných ustanovení při hodnocení plnění kritéria dlouhodobých úrokových sazeb:

- Při zkoumání „průměrné dlouhodobé nominální úrokové sazby“ za období „jednoho roku před šetřením“ se tato dlouhodobá úroková sazba vypočítává jako aritmetický průměr za posledních 12 měsíců, za které jsou k dispozici údaje o HICP.
- „Úroková sazba nejvýše tří členských států, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků“, pomocí které je definována referenční hodnota, se určuje jako nevážený aritmetický průměr dlouhodobých úrokových sazeb ve třech zemích, které dosáhly nejnižší míry inflace. Úrokové sazby se měří na základě harmonizovaných dlouhodobých úrokových sazeb, které byly sestaveny pro vyhodnocování konvergence.

Příloha 2 – Definice eura jako evropské měny

Co je euro?

- Euro (symbol €, měnový kód ISO 4217: EUR) je měna evropské měnové zóny a po americkém dolaru (USD) druhý nejdůležitější reprezentant ve světovém měnovém systému. Vstupem do eurozóny se členský stát vzdává své národní měny a nahrazuje ji jednotnou evropskou měnou euro. Ve formě bezhotovostních peněz se využívá od roku 1999 a od 1. ledna 2002 obíhá v členských zemích eurozóny také již v podobě bankovek a mincí. Měnová politika evropské měnové zóny je prováděna Evropskou centrální bankou ve Frankfurtu nad Mohanem.
- Euro jako název společné evropské měny byl dohodnut v prosinci 1995 na zasedání Evropské rady v Madridu. Symbol € pochází z řeckého písmena ypsilon, což znamená první písmeno ve slově „Evropa“ v latince, a odkazuje na kolébku evropské civilizace. Zatímco dvě rovnoběžné linie ve středu znaku mají symbolizovat stabilitu eura. Euro nahrazuje dřívější ECU (Evropskou měnovou jednotku) v poměru 1 : 1.
- Euro je oficiálním platidlem v 17 z 27 států Evropské unie a tvoří tzv. eurozónu.
- Jedno euro se člení na 100 centů (eurocentů).
- Eurové bankovky a mince mají standardní podobu. Bankovky jsou pro všechny země stejné a za jejich výrobu a distribuci je plně zodpovědná ECB. Eurobankovky mají nominální hodnoty 5 €, 10 €, 20 €, 50 €, 100 €, 200 € a 500 €. Lící strany eurobankovek jsou propojeny společným námětem oken a portálů, jež mají symbolizovat evropského ducha otevřenosti a spolupráce. Rubové strany znázorňují různá provedení mostů jako symbolů úzkých vazeb mezi evropskými národy i mezi Evropou a zbytkem světa. Grafické ztvárnění uvedených prvků na bankovkách rozdílných nominálních hodnot zobrazují jednotlivá architektonická období evropských dějin.

Vzhled eurobankovek

Rozměry: 120 x 62 mm

Barva: šedá

Architektonický sloh: antika

Rozměry: 127 x 67 mm

Barva: červená

Architektonický sloh: románský

Rozměry: 133 x 72 mm

Barva: modrá

Architektonický sloh: gotika

Rozměry: 140 x 77 mm

Barva: oranžová

Architektonický sloh: renesance

Rozměry: 147 x 82 mm

Barva: zelená

Architektonický sloh: baroko a rokoko

Rozměry: 153 x 82 mm

Barva: hnědožlutá

Architektonický sloh: věk skla a oceli

Rozměry: 160 x 82 mm

Barva: fialová

Architektonický sloh: moderní architektura 20. Století¹

---

¹ ECB [online]. ECB: Euro: *Eurobankovky* [cit. 2011-11-26]. Dostupný z WWW: <http://www.ecb.int/euro/banknotes/html/index.cs.html>

- Euromince mají nominální hodnoty 1 c, 2 c, 5 c, 10 c, 20 c, 50 c, 1 € a 2 € a mají pro všechny země stejný rozměr, hmotnost, sílu, tvar, provedení hrany, jednu stejnou (tzv. evropskou – zobrazuje mapu Evropy) stranu s uvedením hodnoty a jsou zhotoveny ze stejného materiálu. Druhá strana (tzv. národní) je v jednotlivých zemích různá. To však nemá vliv na používání mincí v jiných členských státech eurozóny. Zvláštností je, že ve Finsku se jednocentové a dvoucentové mince běžně nepoužívají, razí se pouze pro sběratele.¹¹

Grafická podoba společné strany euromincí

Na mincích všech osmi hodnot se objevují různá výtvarná ztvárnění společné strany. Starší motiv zachycuje Evropskou unii před rozšířením, ke kterému došlo 1. května 2004. Novější motiv (u mincí vydávaných postupně od 1. ledna 2007) znázorňuje geografickou mapu Evropy. Mince v hodnotě 5 centů, 2 centy a 1 cent znázorňují glóbus s Evropou vedle Afriky a Asie. Autorem grafického návrhu společné strany euromincí je Luc Luyex z Královské belgické mincovny.

---

¹¹ ČNB [online]. ČNB v EU a mezinárodní vztahy: *Euro* [cit. 2011-11-26]. Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/euro/

Průměr (mm): 25,75

Síla (mm): 2,20

Hmotnost (g): 8,50

Tvar: kulatý

Barva: střed žlutý, mezikruží bílé

Složení: na mezikruží mědinikl, na středu tři vrstvy – niklová mosaz, nikl, niklová mosaz

Hrana: jemně vroubkovaná s vtlačeným nápisem nebo motivem

Průměr (mm): 23,25

Síla (mm): 2,33

Hmotnost (g): 8,50

Tvar: kulatý

Barva: střed bílý, mezikruží žluté

Složení: na mezikruží niklová mosaz, na středu tři vrstvy – mědinikl, nikl, mědinikl

Hrana: střídavě hladká a vroubkovaná

Průměr (mm): 24,25

Síla (mm): 2,38

Hmotnost (g): 7,80

Tvar: kulatý

Barva: žlutá

Složení: severské zlato

Hrana: profilovaná s jemnými zoubky

Průměr (mm): 22,25

Síla (mm): 2,14

Hmotnost (g): 5,74

Tvar: španělský květ

Barva: žlutá

Složení: severské zlato

Hrana: hladká

Průměr (mm): 19,75

Síla (mm): 1,93

Hmotnost (g): 4,10

Tvar: kulatý

Barva: žlutá

Složení: ocel pokovená mědí

Hrana: profilovaná s jemnými zoubky

Průměr (mm): 21,25

Síla (mm): 1,67

Hmotnost (g): 3,92

Tvar: kulatý

Barva: červená

Složení: ocel pokovená mědí

Hrana: hladká

Průměr (mm): 18,75

Síla (mm): 1,67

Hmotnost (g): 3,06

Tvar: kulatý

Barva: červená

Složení: ocel pokovená mědí

Hrana: hladká s rýhou

Průměr (mm): 16,25

Síla (mm): 1,67

Hmotnost (g): 2,30

Tvar: kulatý

Barva: červená

Složení: ocel pokovená mědí

Hrana: hladká^{III}

- Pro doplnění je nutné poznamenat, že euro je od samého zavedení plně konvertibilní měnou.

Ochranné prvky

V současnosti díky technice, která umožňuje dokonalé napodobení peněz, mají padělatelné snadnější cestu ke zneužívání a padělávání různých měn. Z toho důvodu současné emise bankovek mají více ochranných prvků, které se neustále inovují. V případě eurových bankovek existoval ještě jeden významný důvod, proč co nejvíce znesnadnit padělání. Na začátku roku 2002, kdy se euromince a eurobankovky poprvé dostávaly do oběhu, to byly

---

^{III} ECB [online]. Euro: Euromince: *Společná strana* [cit. 2011-11-26]. Dostupný z WWW: <http://www.ecb.int/euro/banknotes/html/index.cs.html>

naprosto neznámé peníze. Lidé jen obtížně mohli sami rozpoznávat padělky, což mohlo mít dalekosáhlé důsledky pro důvěryhodnost nové měny, když by se padělky nabyly na objemu. Euromince obsahují ochranné prvky, které umožňují jejich identifikaci v přístrojích pro příjem a výdej mincí. Bez ohledu na to, kde byly mince vyrobeny, je lze používat

v prodejnách automatech v kterékoli zemi evropské měnové zóny.

- Při výrobě mincí 1 € a 2 € se používá vyspělá technologie – plátování a kombinace odlišných barev slitiny pro střed a mezikruží mince.
- Materiál použitý pro mince v hodnotě 10, 20 a 50 centů je zvláštní slitina (tzv. severské zlato), kterou je velmi obtížné vyrobit a která se používá výhradně pro mince.
- Nápis na hraně mince v hodnotě 2 € a použití zvláštního kovu pro mince v hodnotě 10, 20 a 50 centů chrání tyto peníze proti padělání.^{IV}

Eurobankovky mají následujících osm ochranných prvků: pevný papír, vodoznak, hlubotisk, ochranný proužek, soutiskovou značku, fólii s hologramem, iridiscentní pruh a opticky proměnlivou barvu. Všechny ochranné prvky mohou být snadno prověřovány. Pro ověření pravosti se doporučuje zkontrolovat vždy několik ochranných prvků. Kontrola pravosti je velmi důležitá, zabere pouze několik vteřin a přitom umožňuje vyhnout se mnoha případným nepříjemnostem. Pravá bankovka se pozná hmatem, nastavením proti světlu a nakloněním.

Podrobnější objasnění ochranných prvků eurobankovek lze nalézt v prezentaci Evropské centrální banky ECB http://www.ecb.int/euro/html/security_features.en.html.

---

^{IV} ECB [online]. Euro: *Ochranné prvky* [cit. 2011-11-26]. Dostupný z WWW: <http://www.ecb.int/euro/banknotes/html/index.cs.html>

Kde všude se platí eurem?

V současné době používá euro nebo měnu, která je na něj navázána, 44 států a 8 území s 485 miliony obyvatel. Euro je oficiální měnou v těchto zemích:

Belgie, Německo, Řecko, Španělsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Portugalsko, Finsko, Slovinsko, Malta, Kypr, Slovensko, Estonsko.

Kromě výše zmíněných členských států eurozóny používají euro i další země a území, aniž by byly členy evropské měnové zóny. Některé z těchto zemí mají ohledně používání eura uzavřeny dohody s Evropskou unií, jiné zavedly euro jednostranně bez dohody s EU.

Vatikán, Monaco a San Marino mají s EU měnové dohody o používání eura. *Andorra, Černá Hora a Kosovo* - euro je oficiální měnou bez měnové dohody s EU (tzv. euroizované země)

Dohody s EU o používání eura mají uzavřeny rovněž dvě francouzská zámořská společenství – Mayotte a Saint-Pierre a Miquelon. Jmenovaná francouzská území sice nejsou součástí Evropské unie, a tedy ani eurozóny, ale na základě dohod s EU používají euro jako svou měnu. Nemají však povoleno vydávat euromince se svou národní rubovou stranou. Bez formální dohody s EU se euro jako měna používá rovněž ve dvou neobydlených francouzských zámořských územích – v zámořském teritoriu Francouzská jižní a antarktická území a v soukromém vlastnictví Francie Clippertonův ostrov a také na britských základnách Akrotiri a Dhekelia na Kypru.

Euro platí též ve francouzských zámořských departmentech, neboli v mimoevropských územích Francie (tzv. Départements et régions d'outre-mer, zkratka DOM-ROM – francouzská Guyana, Guadeloupe, Martinique a Réunion), ve dvou zámořských územích – Mayotte a Sait Pierre a Miquelon a v některých afrických zemích, které jsou sice pokládány za nečlenské země, ale jako platidlo zde byl dříve používán francouzský frank, který byl eurem nahrazen. Okolnosti bývalé Jugoslávie, a to v Kosovu a v Černé hoře, přešla postupem času v obchodování v německých markách - i zde se od 1. 1. 1999 platí eurem.

Měny navázané na euro jsou měny, které mají s eurem pevný nebo téměř pevný směnný kurz z různých (ekonomických či historických) důvodů.

Následná tabulka^V znázorňuje přehled zemí, jež jsou členy evropské měnové zóny, státy EU, které dosud nepřijaly euro, země s trvalou výjimkou ohledně zavedení eura, státy a území, které používají euro jako svou národní měnu bez dohody s EU, státy a území, které nejsou členy EU a používají euro jako svou měnu a v poslední řadě země EU s měnami navázanými na euro.

Státy eurozóny	Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovinsko, Španělsko, Slovensko, Estonsko
Státy Evropské unie, které dosud euro nezavedly	Bulharsko, Česko, Dánsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Švédsko a Velká Británie
Země s trvalou výjimkou ohledně zavedení eura	Velká Británie, Dánsko
Státy a území, které používají euro jako svou měnu bez dohody s EU	Andorra, Černá Hora a Kosovo
Státy a území, které nejsou členy EU a používají euro jako svou měnu	Monako, San Marino a Vatikán <i>Tato území mají právo razit omezené množství euromincí se svou vlastní rubovou národní stranou. (Dohody s EU o používání eura mají uzavřeny rovněž dvě</i>
Zámořská území členských států EU, která používají euro	Francie - Francouzská Guyana, Guadeloupe, Martinik, Réunion, Saint-Barthélemy a Saint-Martin Portugalsko - souostroví v Atlantském oceánu Azory a Madeira Španělsko - Kanárské ostrovy a autonomní města Ceuta a Melilla v Africe
Země EU s měnami navázanými na euro	Bulharsko, Dánsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko <i>Tyto země musí udržovat kursy svých národních měn v povoleném flukтуаčním pásmu od stanoveného středního kurzu k euru jako podmínku vstupu země do eurozóny.</i>

^V EUROSKOP [online]. Interaktivní mapy EU: *Eurozóna* [cit. 2011-11-26]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/744/sekce/eurozona-v-roce-2009/>

Mezinárodní role eura

Klasická vlastnost peněz se týká jejich mezinárodní role a postavením měny ve světě. Z hlediska vnější ekonomických vazeb může měna být prostředkem směny používaným pro mezinárodní obchod, účetní jednotkou užívanou pro ocenění jiných měn nebo významně obchodovaných komodit a uchovatelem hodnoty, jež využívají zahraniční jednotlivci

a instituce. Z pohledu národní ekonomiky jsou tyto charakteristické vlastnosti podpořeny právním statutem měny, kdežto v mezinárodním měřítku musí být takové postavení vydobyto a získáno.

Každá měna nemůže zastávat mezinárodní roli, jelikož předně musí být vysoce důvěryhodná

a mít schopnost udržovat si stabilní kupní sílu. Pokud se má jednat navíc o světovou měnu, musí ji používat jako zákonné platidlo dostatečně velká populace a také to musí být měna silného hospodářského celku. V případě eura jsou všechny tyto specifické znaky světové měny splněny. Euro během svého již téměř desetiletého fungování prokázalo svou stabilitu. Zároveň je zákonnou měnou pro 326 milionů Evropanů: Pro srovnání, další významné světové měny jako *americký dolar* a *japonský jen* reprezentují populace o velikosti 270 milionů v USA a 127 milionů v Japonsku. Rovněž hospodářská síla eurozóny je s těmito dvěma významnými světovými ekonomikami srovnatelná.

V současnosti se začíná ve velkém diskutovat o vzniku Euroasijského svazu, inspirovaného dle projektu EU. Rusko, Bělorusko a Kazachstán, které spolu tvoří celní unii, učinily krok k prohloubení ekonomické integrace a vytvoření nového uskupení v postsovětském prostoru, které vzniká podle návrhu ruského premiéra Vladimira Putina. Prezidenti Dmitrij Medveděv, Alexandr Lukašenko a Nursultan Nazarbajev podepsali společné prohlášení jako svého druhu "cestovní mapu" další hospodářské integrace a dohodli se na zřízení Euroasijské hospodářské komise. "Udělali jsme velký krok k vytvoření Euroasijského svazu, uskupení, které bude ovlivňovat budoucnost našich zemí," prohlásil po podpisu hostitel Medveděv a poděkoval partnerům.

Všechny tři země jsou od loňska spojeny celní unií, která má od Nového roku přerůst ve společný hospodářský prostor s volným pohybem nejen zboží, ale i služeb, kapitálu a pracovních sil. Další etapou integrace má být Euroasijský hospodářský svaz se společnými pravidly a možná i se společnou měnou, který má vzniknout k roku 2015. O tento velkolepý projekt se začínají zajímat i Kyrgyzstán a Tádžikistán. Rusko zvažuje už delší dobu do bloku přizvat i Ukrajinu. Premiér federace Vladimir Putin však tyto skutečnosti popírá, nemá prý v úmyslu obnovovat Sovětský svaz.^{VI}

---

^{VI} PATRIA [online]. Zpravodajství: *Rusko, Bělorusko a Kazachstán začaly tvořit Euroasijský svaz, autor čl. ČTK* [cit. 2011-11-26]. Dostupný z WWW: <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/1951889/rusko-belorusko-a-kazachstan-zacaly-tvorit-euroasijsky-svaz.html>